

UNIVERZITA KARLOVA
Právnická fakulta

Matěj Novák

Rekognice osob ve světle judikatury českých soudů

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. et Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování: 1. 11. 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 168 993 znaků včetně mezer.

Matěj Novák

V Praze dne 1. 11. 2023

Poděkování

Rád bych zde poděkoval panu doktoru Dvořákovi za jeho velmi lidský a ochotný přístup během psaní mé diplomové práce a za jeho podnětné nápady, postřehy a rady.

Rovněž bych zde chtěl poděkovat mé rodině za to, že mi vždy byla oporou a všemi svými silami mi byla nápomocná nejen při psaní této práce, ale i po celou dobu mého studia.

V Sedlečku u Soběslavě dne 1. 11. 2023

Obsah

Obsah	4
1. Obecné vymezení institutu rekognice	9
1.1. Definice rekognice, její znaky, funkce a subjekty.....	9
1.1.1. Definice rekognice.....	9
1.1.2. Znaky rekognice	10
1.1.3. Funkce rekognice	11
1.1.4. Subjekty rekognice	12
1.2. Vymezení rekognice k ostatním zvláštním způsobům dokazování.....	13
1.2.1. Konfrontace.....	14
1.2.2. Vyšetřovací pokus	14
1.2.3. Rekonstrukce	15
1.2.4. Prověрка na místě	15
1.3. Druhy rekognice.....	15
1.3.1. Rekognice dle charakteru, původnosti a způsobu předvedení objektu	15
1.3.2. Rekognice osob a její druhy	16
1.4. Způsob provádění (fáze) rekognice.....	17
1.4.1. Teoretické pojmání rekognice.....	17
1.4.2. Kriminalisticko-taktická fáze	17
1.4.3. Výslech před provedením rekognice	17
1.4.4. Rekogniční úkon.....	18
1.4.5. Případný výslech po provedení rekognice	18
1.4.6. Dokumentace rekognice	19
2. Komparace české platné právní úpravy rekognice se zahraničními úpravami	20
2.1. Srovnání české a slovenské právní úpravy rekognice	20
2.2. Srovnání české a italské právní úpravy rekognice	21
2.3. Srovnání české a polské právní úpravy rekognice	23
2.4. Srovnání české a anglické právní úpravy rekognice.....	24
3. Zásadní judikatura českých soudů týkající se rekognice osob	29
3.1. Rozhodnutí týkající se povinnosti účastnit se rekognice	29
3.1.1. Význam rozhodnutí.....	29
3.1.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	30
3.1.3. Právní argumentace stěžovatele.....	30
3.1.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	30
3.2. Rozhodnutí týkající se možnosti zvýšení důkazní síly rekognice.....	32

3.2.1. Význam rozhodnutí	32
3.2.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	33
3.2.3. Právní argumentace stěžovatele.....	33
3.2.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	33
3.3. Rozhodnutí týkající se agnoskace jako ztotožňujícího důkazního prostředku.....	37
3.3.1. Význam rozhodnutí	37
3.3.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	37
3.3.3. Právní argumentace stěžovatele.....	38
3.3.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	38
3.4. Rozhodnutí týkající se podmínky podobného vzhledu figurantů	39
3.4.1. Význam rozhodnutí	39
3.4.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	40
3.4.3. Právní argumentace stěžovatele.....	40
3.4.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	40
3.5. Rozhodnutí týkající se možnosti opakování rekognice	41
3.5.1. Význam rozhodnutí	41
3.5.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	41
3.5.3. Právní argumentace stěžovatele.....	42
3.5.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	42
3.6. Rozhodnutí týkající se podmínky časové prodlevy mezi rekognicí dle fotografie a rekognicí <i>in natura</i>	43
3.6.1. Význam rozhodnutí	43
3.6.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu	44
3.6.3. Právní argumentace dovolatelů.....	44
3.6.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce	44
4. Vybrané problémy platné právní úpravy a úvahy <i>de lege ferenda</i>	46
4.1. Povinnost poznávané osoby podrobit se rekognici	46
4.2. Otázka možnosti zákazu úpravy vzhledu poznávané osoby	50
4.3. Rekognice jako skutečně (ne)opakovatelný úkon a (ne)odkladný úkon	53
4.3.1. K (ne)opakovatelnosti rekognice	53
4.3.2. K (ne)odkladnosti rekognice a související problém dodržení práva na obhajobu	57
5. K návrhům na novelizaci úpravy rekognice <i>de lege ferenda</i>	60
5.1. Stručný nástin rekodifikačního úsilí trestního řádu a vývoje úpravy rekognice	60
5.2. Jednotlivé novelizační návrhy	61
5.2.1. Ke změně v systematické úpravě rekognice	61

5.2.2. K povinnosti osoby účastnit se rekognice	62
5.2.3. K zavedení možnosti upuštění od obligatorního výsledku před rekognicí.....	62
5.2.4. Zavedení poučovací povinnosti ze strany kriminalisty.....	63
5.2.5. Zpřesnění úpravy nezúčastněné osoby, otázka náhrad a možnost nepřivzetí	63
5.2.6. K rekognici dle zobrazení a dle hlasu	64
5.2.7. K časové prodlevě mezi rekognicí <i>in foto</i> a <i>in natura</i>	65
5.2.8. K explicitnímu zavedení tzv. prázdné rekognice a vyloučení použitelnosti výsledků rekognice při pozitivní identifikaci poznávající osoby.....	65
5.2.9. K (ne)pořizování zvukového a obrazového záznamu	66
5.2.10. K (ne)povinnému výsledku po provedení rekognice.....	66
5.2.11. Ke zpřesnění úpravy protokolace rekognice	67
5.2.12. K zavedení povinného provádění rekognice v tzv. blind - režimu	67
5.3. Shrnutí návrhů na novelizaci právní regulace rekognice	68

Úvod

Diplomová práce se zabývá institutem rekognice osob v trestním řízení. Rekognice (v angloamerické nauce *eyewitness identification*) je dnes již tradiční metodou kriminalistické praxe a spočívá v identifikaci dříve vlastními smysly vnímaného objektu (zejm. osoby). Rekognice má svůj zákonný základ v trestním řádu, ale je nutné na ni pohlížet též v intencích některých ustanovení Listiny základních práv a svobod¹, stejně jako Ústavy ČR². Rekognice je velice často využívaným úkonem orgány činnými v trestním řízení, je proto výsostně žádoucí, aby byla prováděna v souladu s procesními právy osob, jichž se týká. Rekognice, jak dále uvedu ve své práci, má širokou škálu druhů a podob. Já se budu ve své práci podrobně zabývat rekognicí živých osob, kterou osobně považuji z pohledu kriminalistiky za nejvýznamnější druh rekognice.

Svou diplomovou práci jsem rozdělil do pěti částí integrovaných do tří větších celků. Na počátku své práce stručně rozeberu základní teoretické otázky rekognice. V prvním celku se proto budu zabývat obecnými aspekty rekognice - její definicí, druhy, vymezením k ostatním zvláštním způsobům dokazování a také stručně nastíním, jak se rekognice jakožto procesní úkon realizuje. Ve druhé polovině prvního celku provedu mezinárodní komparaci, kdy porovnáám českou právní úpravu se čtyřmi úpravami zahraničními - slovenskou, anglickou, polskou a italskou.

Druhý celek společně s třetím představují těžiště mé diplomové práce. Obsahem druhého celku je analýza judikatury českých soudů (Ústavního i obecných), které svými zásadními rozhodnutími formovaly a zdokonalovaly způsob provádění rekognice, zároveň vytvářely určité mantinely tomu, co orgány činné v trestním řízení mohou a nemohou činit. Budu rozebírat rozhodnutí, která se věnovala například podmínkám, které je nutné dodržovat při provádění rekognice, dále procesním právům a povinnostem osob při rekognici, jakož i důkazní síle, kterou rekognice disponuje, ale i dalším významným otázkám, které české soudy v souvislosti s rekognicí řešily.

---

¹ Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

² Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ve třetím celku nejprve předkládám vybrané problémy, se kterými se aplikační praxe za dlouhá léta provádění rekognice setkala a byla nucena se s nimi určitým způsobem vypořádat. Takovým vybraným problémem je například otázka možnosti zákazu úpravy vzhledu u poznávané osoby. K těmto problémům následně připojím své úvahy *de lege ferenda*, o kterých jsem přesvědčen, že mohou pomoci zpřesnit pozici osob podílejících se na konání rekognice a současně mohou zajistit též zvýšení její důkazní síly. Ve druhé části třetího celku budu navrhopat novelizace ustanovení o rekognici stávajícího trestního řádu, kdy budu analyzovat paragrafové znění návrhu zcela nového trestního řádu, jenž byl představen odborné i laické veřejnosti a který s rekognicí nadále počítal. V průběhu psaní této práce však byly v oblasti legislativy učiněny výroky, ze kterých vyplývá, že nový trestní řád jako celek není preferován, vývoj naopak míří cestou dalších novelizací. Jako příklad mého vlastního návrhu lze uvést doporučení explicitně do textu zákona zavést režim náhrad pro osoby figurující jako tzv. nezúčastněná osoba.

Cílem mé diplomové práce je nalézt odpověď na otázku, zda je současná česká platná právní úprava rekognice nastavena tak, aby orgány činné v trestním řízení mohly rekognici úspěšně provádět a následně její výsledky efektivně využívat v trestním řízení. Zároveň je cílem zkoumat, jestli tato stávající úprava umožňuje za současného splnění nepřekročitelné podmínky zákonného postupu, jak tento požadavek plyne nejenom z trestního řádu a Listiny základních práv a svobod, ale rovněž ze závazných mezinárodních smluv. Cílem práce je rovněž zanalyzovat některé návrhy na novelizaci nynější úpravy.

1. Obecné vymezení institutu rekognice

1.1. Definice rekognice, její znaky, funkce a subjekty

Jak bylo uvedeno v úvodu, za těžiště své práce považuji část třetí a čtvrtou. Nicméně jsem přesvědčen, že je správné a vhodné na začátku práce přiblížit terminologický aparát a alespoň stručně rozebrat jednotlivé teoretické konstrukční prvky a související aspekty týkající se institutu rekognice (v části první) a provést mezinárodní komparaci pro širší vzhled do dané problematiky (v části druhé).

1.1.1. Definice rekognice

Etymologický původ slova rekognice nutno hledat v latinských slovech *recognitio* a *recognoscere*, která možno přeložit jako uznání pravosti, stvrzení či pro účely práce přílehavěji jako uvědomění si dříve poznaného (vnímaného).³ Definice rekognice lze v odborné literatuře nalézt několik. Prvním příkladem budiž definice z učebního textu nestora české kriminalistiky Protivínského. Dle něho rekognice „*spočívá v tom, že svědek, podezřelý nebo obviněný znovu poznává a tím ztotožňuje osobu nebo věc*“.⁴ Jako druhou možno uvést definici z učebnice autorského kolektivu Jelínka: „*Rekognice [...] je zvláštní procesní úkon záležející ve znovupoznání osob nebo věcí s cílem určit jejich totožnost*“.⁵ Třetí definici nalezneme v učebnici kolektivu Konráda: „*Rekognice je metoda kriminalistické praxe [...] využívající, v procesu identifikace kriminalisticky významných objektů, schopnosti člověka znovu poznat předváděný objekt na základě paměťové stopy, podpořené asociací identifikačních vlastností předváděných objektů*“.⁶

Ze všech výše představených definic vyplývá, že podstatou rekognice jakožto primárně institutu kriminalistiky je psychofyziologický proces spočívající ve vyvolání dříve vlastními smysly (ať už jde o zrak či sluch, výjimečně si lze představit i čich⁷) v šedé kůře mozkové vytvořené paměťové stopy týkající se určitého objektu na jedné straně a její porovnání s

---

³ Linhart, J. a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2003, s. 318.

⁴ Protivínský, M.; Klvaňa, K. *Základy kriminalistiky*. 2. vydání. Praha: Armex Publishing, 2007, s. 89.

⁵ Jelínek, J. In: Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 463.

⁶ Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 86.

⁷ Shodně Dvořák, M. In: Jelínek, J. a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 404.

objektem vnímaným v současnosti na straně druhé za účelem potvrzení či vyloučení identifikace daného objektu.⁸ Rekognice je trestněprávní naukou chápána jako procesní úkon.⁹

Páteční zákon českého trestního procesu - zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen "TŘ") uvádí rekognici v § 104b, kde ji nepřímou definuje v odst. 1: „*Rekognice se koná, je-li pro trestní řízení důležité, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznal osobu nebo věc a určil tím jejich totožnost.*“ Systematikou je rekognice zařazena do hlavy páté, oddíl číslo tři nazvaný "Některé zvláštní způsoby dokazování". Již z názvu oddílu je patrné, že zákonodárce si je vědom procesních zvláštností, které s prováděním rekognice neodmyslitelně souvisí. Zároveň z plurálu užitého u slova způsob lze dovodit, že rekognice není jediným zvláštním způsobem dokazování.¹⁰

Rekognice je vedle procesního úkonu chápána také jako jedna ze základních kriminalisticko-taktických metod, jež má za úkol identifikovat pro vyšetřování důležitý objekt (osobu, věc, zvíře, prostor).¹¹ Zároveň však nelze tento institut spojovat pouze s trestním řízením.¹²

1.1.2. Znaky rekognice

Rekognice je spojena s určitými znaky, které utvářejí její specifčnost v rámci ostatních způsobů dokazování. Nauka považuje za zásadní tyto čtyři znaky:

Prvním je nezastupitelnost poznávajícího. Ta plyne z faktu, že pouze ta osoba, která dříve svými vlastními smysly vnímala ztotožňovaný objekt, může provést identifikaci, neboť ona (a z logiky věci pouze ona) si může vybavit vlastní paměťovou stopu, protože k dnešnímu stupni technologického vývoje neexistuje způsob, jak by odlišná osoba mohla sama vyvolat paměťovou stopu vnímající osoby v kvalitě postačující pro důkazní účely.

---

⁸ Srov. Dvořák, M. *Rekognice osob v trestním řízení*. Praha: Leges, 2022, s. 25 - „*Kvintesenci rekognice je přitom psychický proces znovupoznání probíhající na základě srovnání dříve vlastními smysly vnímané osoby či věci zpětně vybavené z paměťové stopy ve formě představy s osobami či věcmi aktuálně vnímanými.*“

⁹ Procesním úkonem chápe doktrína úkony, které činí subjekty trestního řízení a se kterými spojuje trestní řád vznik, změnu či zánik trestně procesních vztahů. Pod tento pojem spadají úkony realizované ve všech stádiích trestního řízení (od přípravného řízení až po řízení vykonávací). Srov. Navrátilová, J. T., In: Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 323.

¹⁰ Dalšími jsou konfrontace (§ 104a TŘ), vyšetřovací pokus (§ 104c TŘ), rekonstrukce (§ 104d TŘ) a prověrka na místě (§ 104e TŘ), k nim viz dále v práci.

¹¹ Srov. Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op.cit.*, s. 17. Vedle rekognice řadíme do skupiny těchto strukturálních metod například výslech, ohledání, kriminalistickou expertizu či kriminalistické verze.

¹² Rekognici jako důkaz akceptuje též civilní řízení - srov. např. Svoboda, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 527, bod 241. Stejně tak i správní řízení - srov. např. Potěšil, L.; Hejč, D.; Rigel, F.; Marek, D. *Správní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 308, bod 4.

Druhým znakem je neopakovatelnost. Jde o znak, jak budu ve své práci rozebírat, který patří k nejspornějším. Podstatou neopakovatelnosti je skutečnost, že pro věrohodnou identifikaci je nutné, aby poznávající osoba provedla ztotožnění pro účely trestního řízení jenom jednou, a to za situace, kdy ji nebylo žádným způsobem naznačeno, koho (co) má označit.

Třetím znakem je vysoká míry subjektivity. Je nesporné, že člověk je tvor chybující, jeho paměť nefunguje jako stroj a neukládá a nenačítá obrázky přesně a na vyžádání.¹³ Možnost chyby poznávajícího je zde všudypřítomná a s tímto vědomím je třeba k výsledkům rekognice také přistupovat. Vedle nezamýšlené chyby je nutno mít na zřeteli fakt, že poznávající osoba chybuje úmyslně, ať už je motivace jakákoli (msta, strach, snaha pomoci kriminalistovi, touha po užitečnosti).

Čtvrtým znakem je ovlivnění paměťové stopy objektivními faktory, které mohou kvalitu stopy zcela nepatrně, někdy však až fatálně ovlivnit. Trestná činnost je často páchána v pro rekognici "nevhodných podmínkách" (tma, příšeří, dav lidí, hluk) schopných ovlivnit paměťovou stopu natolik, že poznávající osoba není schopna si svůj vjem vybavit nebo si je svými závěry natolik nejistá, že jsou výsledky rekognice procesně prakticky nepoužitelné.

1.1.3. Funkce rekognice

Hlavní funkce rekognice vyplývá již z její definice a jejího účelu. Cílem je provést identifikaci, tzn. vyslovit závěr, zda osoba (popř. věc), která je vnímána, je tou osobou (věcí), která byla pozorována dříve (tj. při páchání trestné činnosti, která je předmětem objasňování).¹⁴ Hovoříme tedy o funkci identifikační. V souvislosti s možnou dvojí podobou vyslovovaného závěru lze tuto funkci dále rozdělit na identifikačně-pozitivní [osoba (věc) byla poznána] a identifikačně-negativní [osoba (věc) poznána nebyla]. V rovině obecného dělení důkazů v trestním právu procesním lze podle vztahu k předmětu obvinění hovořit o důkazu usvědčujícím a důkazu ospravedlňujícím.¹⁵ Identifikace však není jedinou funkcí rekognice, další je funkce důkazní ve smyslu získání nových důkazů a prověření stávajících.¹⁶

---

¹³ Geiselman, R. E. *Eyewitness Expert Testimony: Handbook for the Forensic Psychiatrist Psychologist and Attorney*. Amer College of Forensic, 1995, s. 74.

¹⁴ Přičemž přesnost identifikace závisí na různých faktorech: kvalita paměťové stopy, způsob provedení úkonu nebo podobnost poznávaných osob. Viz Clark, S. E.; Howell, R. T.; Davey, S. L. *Regularities in Eyewitness Identification*. Law and Human Behavior, 2008, 32 (3), s. 207. Jako další okolnosti kvality identifikace lze uvést přítomnost strachu či stresu při získávání vjemu, světelné podmínky nebo případná intoxikace poznávající osoby. Viz Dysart, J. E. *A Primer on the Psychology of Eyewitness memory*. Loyola Law Review, 2018, 64 (3), s. 665.

¹⁵ Srov. Jelínek, J. In: Jelínek, J. a kol. *Op. cit.*, s. 422-423.

¹⁶ Ivor, J. In: Porada, V.; Polák, P. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 245.

1.1.4. Subjekty rekognice

Při realizaci rekognice vystupuje celá škála subjektů, kdy každý z nich hraje důležitou roli. Kriminalistická teorie tradičně rozeznává dvě skupiny subjektů. První skupinou jsou obligatorní (nezbytné) subjekty. Těmi jsou v prvé řadě poznávající (ztotožňující) osoba a poznávaná (ztotožňovaná) osoba. Dále jsou obligatorními účastníky figuranti, nezávislá (nezúčastněná) osoba, policejní orgán a soudce jakožto orgány činné v trestním řízení.¹⁷ Soudce se však stává obligatorním účastníkem pouze tehdy, je-li rekognice činěna jako neodkladný nebo neopakovatelný úkon.¹⁸ Fakultativními účastníky jsou pak obhájce, státní zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dítěte.¹⁹

Poznávající osobu teorie označuje za subjekt rekognice v užším smyslu. Lze ji považovat za subjekt nejdůležitější (esenciální), neboť bez ní by rekognice nemohla vůbec proběhnout. Poznávající osobou je zpravidla svědek, hovoříme proto o rekognici svědecké, a to svědek se zrakovou stopou. V méně častých případech může jít o obviněného (resp. podezřelého).²⁰ Okruh ztotožňujících osob je tak zákonem taxativně omezen na tyto tři subjekty.²¹ Zcela specifickým případem je rekognice mrtvol, neboť ji provádí osoba, jež dotyčnou osobu znala (nejčastěji příbuzní, kamarádi, kolegové z práce).

Poznávaná (též znovupoznávaná, ztotožňovaná, identifikovaná či rekognovaná²²) osoba je teorií chápána jako objekt rekognice. Jde o subjekt v širším smyslu, jehož identifikaci sleduje orgán činný v trestním řízení smysl úkonu. Poznávaným bývá zpravidla osoba podezřelá ze spáchání trestného činu. Dále v práci bude používán pojem podezřelý zahrnující i případné jiné procesní postavení poznávané osoby (obviněný, obžalovaný, příp. odsouzený).

Třetím subjektem je nezávislá (nezúčastněná) osoba, jejíž povinné přibrání k provedení vyžaduje zákon.²³ Touto podmínkou je sledován zcela legitimní cíl - vyšší míra objektivnosti.

---

¹⁷ § 12 odst. 1 TŘ.

¹⁸ § 160 odst. 4 TŘ ve spojení s § 158a TŘ. Soudce je přítomen jako garant dodržení zákonnosti prováděné rekognice. Není však oprávněn přezkoumávat, zda jsou zde důvody pro konání rekognice v tomto režimu, ač v návrzích nového trestního řádu bylo plánováno mu takovéto oprávnění přiznat. Viz Fryšták, M. *Zahájení přípravného řízení provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů*. Trestněprávní revue, č. 5/2013, s. 109, bod III.

¹⁹ Orgán sociálně-právní ochrany dítěte však přivzat být musí, pokud se úkonu účastní osoba mladší 18 ti let.

²⁰ Některé zdroje uvádí, že svědecká rekognice představuje více než 90 %, uváděno je dokonce až 98 % všech uskutečňovaných rekognic. Srov. Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 43, poznámka pod čarou č. 90.

²¹ Fenyk, J. In: Draštík, A.; Fenyk, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s. 932.

²² Protivínský, M. *Rekognice v přípravném řízení*. Praha: Ústav kriminalistiky PFUK, 1971, s. 49.

²³ § 104b odst. 1 věta druhá. TŘ zde užívá slova "alespoň", je tedy možné, aby se k účasti na rekognici přibralo více nezúčastněných osob, v praxi to však nebývá běžné.

TŘ explicitně nedefinuje, kdo (ne)může být osobou nezúčastněnou.²⁴ Negativní vymezení toho, kdo může být nezúčastněnou osobou, však přesto nalézt lze, konkrétně ve výkladovém stanovisku Nejvyšší státního zastupitelství.²⁵

Velice specifickým subjektem jsou figuranti. Jde o osoby, které se svým vzhledem nemají výrazně odlišovat od poznávané osoby.²⁶ Tento zákonem relativně neurčitý a často problematický pojem bude (mimo jiné) předmětem třetí kapitoly této práce. Smyslem účasti figurantů na rekognici je, že z nich a z poznávané osoby (je-li přítomna, tzn. nejde-li o tzv. prázdnou rekognici) bude poznávající osoba vybírat.²⁷ Dolní hranici počtu figurantů zákon stanovuje na tři osoby, horní hranici nestanovuje.²⁸

Posledním subjektem rekognice je orgán činný v trestním řízení. Na rekognici se vždy podílí policejní orgán²⁹ - kriminalista, který rekognici materiálně zajišťuje, realizuje ji a provádí též její dokumentaci. Nebude-li dále v práci uvedeno jinak, bude pojem kriminalista používán ve smyslu policejního orgánu.

1.2. Vymezení rekognice k ostatním zvláštním způsobům dokazování

Jak bylo uvedeno výše, rekognice je v současné době zákonodárcem v TŘ seskupena s dalšími zvláštními způsoby dokazování do jednoho oddílu. Tento systematický krok lze jenom kvitovat, neboť je z něj patrné, že zákonodárce si je vědom specifčnosti těchto úkonů, která je do jisté míry spojuje a charakterizuje. Jednotlivé druhy zvláštních způsobů dokazování jsou upraveny v § 104a až § 104e TŘ.

---

²⁴ K problematice pojmu nezúčastněná osoba se vyjádřil Nejvyšší soud ČR, kdy došel k závěru, že jí může být i civilní zaměstnanec Policie ČR, který ale zároveň nesmí mít žádný vztah k věci ani účastníkům (jinak je dán důvod pochybnosti o podjatosti) a ani se, byť jako pomocná osoba, nikterak neúčastnil prověřování a vyšetřování dané věci. Srov. usnesení sp. zn. 5 Tdo 936/2007 ze dne 22. 8. 2007.

²⁵ Srov. výkladové stanovisko poř. č. 4/1998 a tam uvedené vymezení převzaté výkladovým stanoviskem poř. č. 4/2003. Nezúčastněnou osobou tak (příkladem) nemůže být orgán činný v trestním řízení, zapisovatel, tlumočník, obviněný, obhájce či poškozený.

²⁶ § 104b odst. 3 TŘ věta první *in fine*.

²⁷ K důvodu využívání figurantů srov. nálezkem sp. zn. I. ÚS 1095/15 ze dne 30. 7. 2015: „*Charakteristickým rysem (rekognice) je možnost poznat určitou osobu mezi více osobami, které se výrazně neodlišují, aby poznávající osoba nebyla postavena před mnohdy nahodilou volbu jen ze dvou variant, pokud by jí byla poznávaná osoba ukázána samotná (s výroky: poznávám - nepoznávám), ale smyslem je, aby poznávající osoba musela vybírat mezi více podobnými možnostmi, a aby tak bylo určení ztotožňované osoby spolehlivější.*“

²⁸ Kriminalistika však doporučuje u dospělých maximálně osm osob. Jelínek, J. In: Jelínek, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 838.

²⁹ § 12 odst. 1 a 2 TŘ.

1.2.1. Konfrontace

Tento způsob dokazování v § 104a TŘ je možné velmi zjednodušeně charakterizovat jako "souboj pohledů (názorů) na věc". Podstatou konfrontace totiž je, že kvůli závažným rozporům ve výpovědi svědka (obviněného) se svědek (obviněný) postaví jinému svědkovi (obviněnému) tváří v tvář za přítomnosti kriminalisty a zpravidla při souběžném pořizování videozáznamu.³⁰ Konfrontace je založena na navození nestandardního psychologického prostředí, které může svým působením na jedince přispět k emočnímu vypětí a dát tak manévrovací prostor kriminalistovi k získání informací, které se mu nepodařilo zjistit během předchozího výslechu a díky kterým si může vyjasnit zjištěné neshody ve výpovědi, které nešlo odstranit jinak. Specifičností konfrontace je „*silné, bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby, které vzniká postavením osob tváří v tvář v konfliktní situaci*“.³¹

Společným znakem konfrontace a rekognice je zákonný požadavek předchozího výslechu účastníků.³² Naopak znakem odlišujícím je zaprvé cíl obou důkazních úkonů, neboť konfrontace je činěna za účelem odstranění rozporů ve výpovědích, kdežto u rekognice jde o znovupoznání. Druhým odlišujícím znakem je rozdílnost provedení: narozdíl od rekognice není u konfrontace stanoven zákonný zákaz předchozího styku zúčastněných osob, u konfrontace dále není (z logiky věci) stanoven zákonný požadavek figurantů a není také ani uvedena povinnost přivzít k úkonu nezávislou osobu.

1.2.2. Vyšetřovací pokus

Vyšetřovací pokus (dále jen "pokus") je dalším zvláštním způsobem dokazování a je uveden v § 104c TŘ. Smyslem je činnost „*spočívající v provádění pokusů v uměle vytvořených a cílevědomě měněných podmínkách za účelem prověření, upřesnění zjištěných skutečností nebo zjištění nových skutečností důležitých pro trestní řízení*“.³³

Shodným znakem pro pokus i rekognici je požadavek ohledně účasti nezúčastněné osoby, ledaže by její účast mohla zmařit provedení pokusu.³⁴ Naopak odlišujícím znakem je v podstatě neomezená možnost opakování pokusu. Stěžejní rozdíl lze spatřovat v nemožnosti nutit obviněného k účasti na pokusu, narozdíl od rekognice, kdy obviněného k pasivní účasti nutit lze (viz část 3.1.1.).

---

³⁰ § 104a TŘ odst. 1 a 2.

³¹ Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 69.

³² § 104a odst. 3 věta první a § 104b odst. 2 věta první TŘ.

³³ Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 102.

³⁴ § 104c odst. 3 věta první TŘ.

1.2.3. Rekonstrukce

Třetím druhem zvláštního způsobu dokazování je rekonstrukce definovaná v § 104d TR: „*Rekonstrukce se koná, má-li být obnovením situace a okolnosti, za kterých byl trestný čin spáchán nebo které k němu mají podstatný vztah, prověřena výpověď podezřelého, obviněného, spoluobviněného, poškozeného nebo svědka, jestliže jiné důkazy provedené v trestním řízení nepostačují k objasnění věci.*“ Při realizaci rekonstrukce tedy „*orgán činný v trestním řízení pozoruje určitou rekonstruovanou situaci za účelem zjištění, zda a do jaké míry jsou pravdivá určitá tvrzení.*“³⁵

Stejně jako u rekognice se k rekonstrukci přibírá nezúčastněná osoba. Rozdíl je naopak v nemožnosti donutit obviněného k účasti na rekonstrukci, tedy stejně jako u pokusu.

1.2.4. Prověrka na místě

Posledním druhem zvláštního způsobu dokazování je prověrka na místě (dále jen "prověrka"). V TR ji nalezneme v § 104e. Dle odst.1 se prověrka koná tehdy, „*je-li zapotřebí za osobní přítomnosti podezřelého, obviněného nebo svědka doplnit nebo upřesnit údaje důležité pro trestní řízení, které se vztahují k určitému místu.*“

Shodné znaky prověrky s rekognicí lze uvést dva. Zaprvé se před oběma úkony provádí výsledkům k vnějším znakům určitého objektu (příp. místa). Zadruhé přítomnost procesu srovnání, kdy u rekognice jde o „*srovnání vybavené představy s momentálním vjemem předváděného objektu a v případě prověrky na místě srovnání údajů obsažených ve výpovědi s faktickým stavem určitého místa.*“³⁶

1.3. Druhy rekognice

Rekognice je v kriminalistické teorii dělena podle mnoha různorodých kritérií, například dle objektu rekognice či způsobu jeho předvedení. Následující text představuje pouze výběr z možných dělicích linií.

1.3.1. Rekognice dle charakteru, původnosti a způsobu předvedení objektu

Jako první lze uvést dělení dle toho, jaký objekt je rekognicí identifikován. Tak můžeme rekognici dělit na rekognici osob (tu dále na rekognici živých osob a mrtvol), rekognici věcí (tu dále na rekognici movitých a nemovitých věcí) a zvířat.

---

³⁵ Janulková, K. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2018, s. 29.

³⁶ Konrád, Z.; Veselá, J. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008, s. 34.

Dalším možným klasifikačním hlediskem je původnost objektu rekognice.³⁷ Lze hovořit o rekognici *in natura* (tedy "naživo"), o rekognici dle fotografie (též rekognice *in foto*) a o rekognici dle modelů (někdy nazývaná jako rekognice dle substitutů).

Třetím kritériem je způsob předvedení objektu. Lze rozlišovat rekognici simultánní (ztotožňovaný objekt je předveden s ostatními současně), postupnou neboli sekvenční (ztotožňovaný objekt je předveden postupně, odděleně od ostatních) a izolovanou (ztotožňovaný objekt je předveden sám bez přivzatých objektů).³⁸ Následující text se týká již výhradně dělení rekognice osob.³⁹

1.3.2. Rekognice osob a její druhy

Rekognici osob lze, jak bylo uvedeno výše, prvotně dělit na rekognici živých osob a mrtvol. Zásadním rozdílem je (ne)znalost identity poznávané osoby poznávající osobou. U mrtvol jde z logiky věci o rekognici, kdy poznávající osoba zná identitu objektu a kriminalisté provádí tuto rekognici za účelem potvrzení identity nalezené mrtvoly. Dále lze rozlišovat rekognici osob dle identifikačního pole na rekognici dle vnějších (tzv. anatomicko-morfologických) znaků [stavba těla (zejména obličeje), výška, vlasy či jiné markanty - např. tetování, plastické zákroky či piercing⁴⁰] a dle funkčních a pohybových znaků (zejm. hlas či styl chůze).⁴¹ Rekognice osob může být realizována též v režimu tzv. skryté nebo prázdné rekognice.⁴²

---

³⁷ Protivínský, M.; Klvaňa, K. *Op. cit.*, s. 90.

³⁸ Další rovinou může být dělení podle místa a podmínek realizace (rekognice ve výslechové místnosti/terénní/v zasedací místnosti soudu) nebo dle kontaktu mezi subjektem a objektem (rekognice skrytá/otevřená). Viz Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 57.

³⁹ Pojem osoba je v práci užíván ve smyslu osoby fyzické (jak ji chápe občanskoprávní nauka). Trestní právo se od doby zavedení trestní odpovědnosti právnických osob (zákonem č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim) doktrinálně dělí na trestní právo osob fyzických a trestní právo osob právnických. Z povahy věci se rekognice může týkat pouze osoby fyzické.

⁴⁰ Markantem chápe kriminalistika ty znaky, které jsou vysoce specifické pro každý konkrétní objekt, vyskytují se nepravidelně a mají tak vysokou identifikační hodnotu. Srov. Janíček, P. In: Porada, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty. 2. vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, s. 219.

⁴¹ Konrád, Z. In: Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 87.

⁴² Skrytou rekognicí rozumíme způsob provedení rekognice, kdy se poznávající osoba vůbec nedostane do přímého fyzického kontaktu s baterií poznávaných osob, čímž je utajena její podoba. Tato forma rekognice se často provádí skrze tzv. jednocestné zrcadlo. Viz Grivna, T. In: Grivna, T.; Šámal, P.; Válková, H. a kol. *Oběti trestných činů. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 108, bod 72.

1.4. Způsob provádění (fáze) rekognice

1.4.1. Teoretické pojmání rekognice

Trestněprocesní teorie tradičně uvádí, že rekognici chápe jako jeden integrální procesní úkon, který se skládá ze dvou obligatorních částí a jedné (kvazi)fakultativní. Komentář kolektivu Draštík a Fenyka sice hovoří o rekognici jako o "poznávacím řízení", kdy tento užitý termín by mohl evokovat vícero postupných samostatných úkonů, nicméně i on chápe rekognici jako pouze jeden celistvý úkon.⁴³

1.4.2. Kriminalisticko-taktická fáze

Trestněprocesním fázím předchází fáze kriminalisticko-taktická, která spočívá v materiální přípravě rekognice - kriminalista v analytické části fáze zkoumá zejména výpovědi a osobnost poznávající osoby, ztotožňované osoby a další okolnosti.⁴⁴ V materiálně-technické části kriminalista vypracuje plán provedení rekognice, který by měl obsahovat zejména určení místa a času realizace, určení způsobu předvedení objektu rekognice, výběr figurantů, zajištění technických prostředků dokumentace a přípravu zjištěných okolností vzniku paměťové stopy (např. světelné podmínky, případné osvětlení nebo vzdálenost poznávajícího od poznávaného).⁴⁵

1.4.3. Výslech před provedením rekognice

První obligatorní fází rekognice je výslech. Obligatornost výslechu je teorií dovozována z dikce zákona.⁴⁶ Pokud by nedošlo k jeho provedení, znamenalo by to zpochybnění celé rekognice.⁴⁷ K realizaci výslechu může dojít jak bezprostředně před samotnou rekognicí, tak i dříve.⁴⁸ Obsah výslechu lze dovodit ze znění odstavce 2 § 104b TŘ, kdy osoba by měla být vyslechnuta zaprvé o okolnostech, za jakých osobu či věc vnímala a zadruhé o znacích nebo

---

⁴³ Fenyk, J. In: Draštík, A.; Fenyk, J. a kol. *Op. cit.*, s. 932. Ostatně poznávacím řízením nazývá občas rekognici i judikatura - např. nález sp. zn. III. ÚS 528/06 ze dne 11. 10. 2007.

⁴⁴ Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 90.

⁴⁵ *Idem*, s. 91.

⁴⁶ Srov. § 104b odst. 2 TŘ věta první: „*Podezřelý, obviněný nebo svědek, kteří mají poznat osobu nebo věc, se před rekognicí vyslechnou o okolnostech, [...].*“.

⁴⁷ Fenyk, J. In: Draštík, A.; Fenyk, J. a kol. *Op. cit.*, s. 932.

⁴⁸ *Idem*.

zvláštnostech, podle nichž by bylo možno osobu nebo věc poznat.⁴⁹ Pro získání kvalitních výsledků výsledku přináší literatura řadu doporučení.⁵⁰

1.4.4. Rekogniční úkon

Druhou obligatorní fází je samotný znovupoznávací úkon, kterého se účastní dané subjekty rekognice. V úvodu této fáze proběhne poučení poznávající osoby podle příslušných ustanovení TŘ a je jí vysvětleno, jak se má a smí chovat (např. že může žádat, aby se všechny osoby otočily a mohla si je tak prohlédnout z profilu).⁵¹ Ve druhém kroku je poznávané osobě umožněno, aby si stoupla na místo dle jejího výběru a též je jí umožněno, aby si vzala do ruky libovolnou tabulku opatřenou číslem. Třetím krokem je ukázání poznávané osoby osobě poznávající.⁵² Následně je poznávající osoba vyzvána, aby označila osobu (pokud nějakou poznává). Tento krok je vysoce variabilní s mnoha psychologickými aspekty.⁵³ Na závěr úkonu je poznávající osoba dotázána, na kolik procent si je svým rozhodnutím jistá.⁵⁴ Zahraniční odborná literatura doporučuje provést takovéto dotázání co nejdříve po učinění rozhodnutí poznávající osobou.⁵⁵

1.4.5. Případný výsledek po provedení rekognice

Třetí fáze rekognice již není čistě obligatorní.⁵⁶ Podstatou je případný druhý (dodatečný) výsledek poznávající osoby za účelem odstranění rozporu mezi její výpovědí před

---

⁴⁹ Zahraniční literatura potvrzuje, že kvalita popisu pachatele (*person description*) je ovlivněna mnoha faktory, např. délka trvání expozice, způsob vnímání, časová prodleva mezi interakcí a popisem. Viz Sporer, L. S.; Malpass, R. S. *Psychological issues in person identification*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 1996, s. 67.

⁵⁰ Např. provedení výsledku co nejdříve po činu, pokládání otevřených otázek, pořizování videozáznamu, příjemné prostředí minimalizující traumatizaci a další. Viz Wise, R. A.; Fishman, C. S.; Safer, M. A. *How to Analyze the Accuracy of Eyewitness Testimony in a Criminal Case*. Connecticut Law Review, 2009, 42 (2), s. 475-478.

⁵¹ Janulková, K. *Op. cit.*, s. 8.

⁵² Poznávané osoby musí být poznávající osobě v jejím zorném poli ukázány tak, aby je mohla pozorovat všechny současně. Viz Chmelík, J. In: Chmelík, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 140, bod 4.

⁵³ Tak například významnou roli hraje fakt, jak dlouho si poznávající osoba prohlíží poznávané osoby, tzn. za jak dlouho vysloví svůj závěr. Zahraniční data ukazují, že (na první pohled trochu paradoxně) jsou nejpřesnější ty poznávající osoby, které svůj závěr vysloví do 10 až 12 vteřin (cca 87 %), méně přesné (cca 52 %) jsou osoby se závěrem mezi 20 až 30 vteřinami, kdežto osoby se závěrem v úseku delším 30 vteřin byly přesné pouze v cca 40 %. Viz Dunning, G.; Perretta, S. *Automacity and eyewitness accuracy: a 10- to 12- second rule for distinguishing accurate from inaccurate positive identifications*. Journal of Applied Psychology, 2002, 87 (5), s. 951-962.

⁵⁴ Tento postup, kdy je osoba *ex post* dotázána na procentuální vyjádření jistoty ohledně svých závěrů, je v oblastech porotního soudního systému využíván zejména jako měřítko pro porotce, za jak moc důvěryhodné má výsledky rekognice považovat. Viz Russano, M. B.; Dickinson, J. J.; Greathouse, S. M.; Kovera, M. B. *Why Don't You Take Another Look at Number Three: Investigator Knowledge and Its Effects on Eyewitness Confidence and Identification Decisions*. Cardozo Public Law, Policy, and Ethics Journal, 2006, 4 (2), s. 363.

⁵⁵ Viz Wells, G. L.; Kovera, M. B.; Douglass, A. B.; Brewer, N.; Meissner, Ch. A.; Wixted, J. T. *Policy and Procedure Recommendations for the Collection and Preservation of Eyewitness Identification Evidence*. Law and Human Behavior, 2020, 44 (1), s. 8.

⁵⁶ Dovožuji tak z díkce § 104b odst. 8 TŘ, zákonodárce zde uvozuje druhou část věty souslovím "je-li", z čehož plyne, že není-li dán důvod, není třeba následný výsledek učinit.

rekognicí a výsledky rekognice. Je tedy možné tuto fázi charakterizovat jako relativně obligatorní (není-li spatřován rozpor, tato fáze nemusí proběhnout, dojde-li ale kriminalista k závěru, že zde rozpor je, stává se fáze obligatorní). Nicméně i přes chybějící zákonné zakotvení absolutní obligatornosti dodatečného výslechu nelze než souhlasit s Dvořákem, který volá po tom, aby byl následný výslech konán vždy.⁵⁷ Souhlasím s tímto návrhem, protože se domnívám, že následný výslech nemůže být na škodu (rekognice již proběhla a nehrozí diskreditace výsledků), ba naopak následný výslech může po provedení rekognice přinést detaily, které si poznávající osoba vybavila právě v souvislosti s konáním rekognice a které mohou být velmi cenné pro další fáze trestního řízení.

1.4.6. Dokumentace rekognice

Dokumentace (protokolace) průběhu rekognice v současné době není v TŘ upravena přímo v § 104b, pro dodržení zákonného postupu je třeba užít § 55 odst. 3 TŘ, který se *expressis verbis* o dokumentaci rekognice zmiňuje: „*V protokolu sepsaném o rekognici se podrobně uvedou okolnosti, za nichž byla rekognice prováděna, zejména pořadí, ve kterém byly osoby nebo věci ukázány podezřelému, obviněnému nebo svědkovi, doba a podmínky jejich pozorování a jejich vyjádření; o rekognici prováděné v přípravném řízení se zpravidla pořídí též obrazové záznamy.*“ Komentářová literatura ke znění daného odstavce dodává, že v zájmu objektivity je důležité uvést např. to, zda bylo podezřelé osobě ponecháno na výběr, v jakém pořadí bude vystupovat či za jakých podmínek (světelných, povětrnostních) byla rekognice prováděna a z jakého důvodu.⁵⁸ Dokumentace rekognice se v dnešní době provádí převážně ve formě tzv. videografie (videodokumentace), kdy kriminalistický videotechnik pořizuje audio a video záznam, na kterém je zachycen průběh rekognice. Tento typ dokumentace pomáhá zefektivnit vyšetřovací metody a postupy, neboť kriminalistovi umožňuje po provedení rekognice znovu prostudovat pořízený záznam a podrobit jej zkoumání z různých aspektů - např. psychologických, kdy může *ex post* zkoumat chování subjektů rekognice (jaká byla interakce mezi poznávající osobou a kriminalistou, jak poprvé zareagovala poznávající osoba, když uviděla baterii předváděných osob, jak reagovala na případné dotazy kriminalisty apod.).⁵⁹

---

⁵⁷ Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 53.

⁵⁸ Král, V. In: Draštík, A.; Fenyk, J. a kol. *Op. cit.*, s. 458.

⁵⁹ Kučera, V. In: Porada, V. a kolektiv, *Op. cit.*, s. 58.

2. Komparace české platné právní úpravy rekognice se zahraničními úpravami

Komparace (z latinského *comparare*, v překladu srovnání, porovnání, přirovnání⁶⁰), respektive právní komparatistika, je jednou z právně-teoretických metod poznání a je charakterizována jako přístup srovnávající zahraniční právní řady, jejich jednotlivé systémy, instituty a vztahy.⁶¹ Výstupy srovnání nám pak mohou být inspirací pro zdokonalování tuzemských právních předpisů. V trestněprávní (resp. kriminologické a kriminalistické) rovině je užití komparace velice časté, neboť poznatky o trestné činnosti mají často univerzální charakter a jsou tak snadněji využitelné i v jiných právních rádech.

2.1. Srovnání české a slovenské právní úpravy rekognice

První budiž komparace se slovenskou úpravou, jenž je vzhledem k dlouholetému společnému (a podobnému) právnímu vývoji české úpravě přirozeně nejbližší.

Trestní právo procesní je ve Slovenské republice upraveno v zákoně č. 301/2005 Z. z., trestný poriadok (dále jen "TP"). Úpravu rekognice (*rekognície*) nalézáme v § 126 TP, jehož znění si pro jazykovou příbuznost dovoluji uvést v originálu: *(1) Ak sa má výsluchom zistiť totožnosť nejakej osoby alebo veci, vyzve sa obvinený, aby ju opísal. Až potom sa mu má osoba alebo vec ukázať, a to medzi viacerými osobami podobného zovňajšku alebo vecami toho istého druhu. (2) Rekogníciu možno vykonať aj podľa fotografií, prípadne s použitím technických prostriedkov. (3) K rekognícii treba vždy pribrať nezúčastnenú osobu.*

Na první pohled je patrné, že slovenská úprava je značně stručnější než její český protějšek, neboť je obsažena ve třech odstavcích oproti českým osmi. Rozdíl lze sledovat už v systematice, neboť narozdíl od české úpravy slovenská normuje rekognici (spolu s konfrontací) v části nazvané Dokazování a ostatní dle naší úpravy zvláštní způsoby dokazování (ověrka, rekonstrukce, pokus) jsou upraveny v jiném oddíle s názvem "Ostatní důkazní prostředky". Z tohoto je patrný příklon slovenské úpravy přiřadit rekognici k úpravě výslechu.⁶²

Obě úpravy umožňují provést rekognici dle fotografie (oproti české navíc možnost užití technických prostředků), rozdílem je však nestanovení přednosti rekognice *in natura*, jak činí česká úprava (§ 104b odst. 4 návětí věty první TŘ). Společná je povinnost přibrat nezúčastněnou osobu (slovenská úprava ji však spolu s figurantem narozdíl od české blíže

⁶⁰ Linhart, J. a kol. *Op. cit.*, s. 200.

⁶¹ Gerloch, A. *Teorie práva. 8. vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, s. 117.

⁶² Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 285.

upravuje v § 30 TP). Zásadní (ač judikaturou saturovanou) slabinu slovenské úpravy oproti české vidím v absenci zákonného požadavku minimálního počtu figurantů. Naopak za velmi pozitivní považuji zmíněný § 30 TP, který figurantovi a nezúčastněné osobě přiznává „*náhradu nevyhnutných výdavkov a ušlej mzdy alebo iného preukázateľného ušlého príjmu.*“ Tuto garanci kompenzace shledávám za velmi prospěšnou, neboť představuje alespoň částečnou (ekonomickou) motivaci k tomu, aby se osoby rekognice jako nezúčastněné osoby nebo jako figuranti účastnily. Nemohu jinak než volat po tom, aby se obdobná úprava (alespoň pro nezúčastněné osoby a v ideálním případě pro figuranty rekrutující se z osob nepatřících k příslušníkům Policie ČR) objevila i v českém TR.⁶³

2.2. Srovnání české a italské právní úpravy rekognice

Druhou komparovanou je italská právní úprava. Italské (resp. římské) právo obecně patří k inspiračním zdrojům pro evropskou kontinentální právní úpravu, a proto je vhodné jej analyzovat.

Italská úprava rekognice (*ricognizioni*) se nachází v italském trestním řádu (*Codice di procedura penale* - dále jen "CPP"), konkrétně v člancích (dále též "čl.") 213 až 217 a do jisté míry se podobá české, ale osobně ji považuji za propracovanější a v určitých ohledech přesnější.

Podobnost lze spatřovat hned v prvním článku, kdy italská úprava v čl. 213 CPP stanoví, že „*Pokud je nutné provést rekognici osoby, vyzve policejní orgán osobu, která se účastní rekognice, aby osobu popsala a uvedla všechny údaje, které si pamatuje.*“ Odlišností je požadavek, aby osobě poznávající byla položena otázka „*zda byl již dříve vyzván k provedení rekognice, zda před nebo po události, pro kterou se řízení vede, viděl, byl i na fotografii nebo jinak, osobu, která má být poznána, zda mu byla tatáž osoba označena nebo popsána a zda existují jiné okolnosti, které mohou ovlivnit věrohodnost rekognice.*“⁶⁴ CPP pro provedení rekognice stanovuje, že poznávající osoba vstoupí do místnosti až poté, co si poznávaná osoba již vybrala místo mezi figuranty (tento explicitní příkaz v současné české zákonné úpravě postrádám). Následně je dotázána, zda někoho z baterie osob poznává a pokud ano, má též sdělit, jak moc si je tím jistá. V odstavci 3 téhož článku je explicitně stanovena neúčinnost

---

⁶³ Za další pozitivum považuji odst. 2 § 30 TP, který stanovuje zákonný požadavek nestrannosti zúčastněné osoby ve vztahu k věci, účastníkům, jejich obhájcům, zákonným zástupcům, zmocněncům, orgánům činným v trestním řízení nebo soudu (slovenská úprava narozdíl od české nevztahuje soudy pod pojem OČTR a proto je soud uveden samostatně - viz § 10 odst. 1 TP). Současná česká úprava obsahuje materiálně totožný, avšak obsahově užší požadavek v § 104b odst. 1 věta druhá.

⁶⁴ CPP, čl. 213 (1).

výsledku rekognice při nedodržení postupu výše, což považuji za příhodné řešení a vhodný a přiměřený tlak na dodržení stanovené procedury.

Čl. 214 odst. 1 CPP je odlišný od české úpravy, neboť vyžaduje k provedení rekognice pouze 2 figuranty (narozdíl od 3 českých), což nepovažuji za vhodnější. Co je ale třeba ocenit, je následný požadavek v druhé větě, kde zákonodárce výslovně stanovuje povinnost, aby figuranti byli "co nejvíce podobní" nejen co do vzhledu, ale také co do oblečení. Tento požadavek lze jenom kvitovat a rozhodně by nebylo na škodu, kdyby se obdobný přesnější požadavek objevil i v české úpravě.⁶⁵ Druhý odstavec čl. 214 pak zavádí (stejně jako česká úprava) možnost tzv. skryté rekognice.

Čl. 215 CPP se týká rekognice věcí, kterému se nebudu vzhledem k zaměření práce věnovat blíže.

Podobný české úpravě je též čl. 216, který se zabývá možností provádět rekognici dle „hlasů, zvuků nebo čehokoli jiného, co může být předmětem smyslového vnímání.“ Za přínos této úpravy považuji zejména to, že se zde narozdíl od české úpravy provedení rekognice nezužuje pouze na rekognici dle hlasu, ale díky odkazu na smyslové vnímání je zahrnuta i možnost provedení případné (leč výjimečné) rekognice dle čichu, hmatu nebo sluchu.

Za zajímavý lze považovat čl. 217 CPP, který řeší "pluralitu rekognice", neboť reguluje situaci, kdy rekognici provádí více poznávajících osob. Jednotlivé rekognice musí být provedeny odděleně a zároveň je zakázána jakákoli komunikace mezi těmi, kteří již úkon podstoupili a které ještě čeká. Tento požadavek nelze vnímat jinak než jako správný, neboť zákonodárce jím sleduje zamezení možného vzájemného ovlivňování poznávajících osob.⁶⁶ CPP zároveň počítá s možností, že poznávající osoba může provádět rekognici více osob. Pro tuto situaci byla do odstavce 2 téhož článku zakotvena povinnost, aby kriminalista zajistil pro tyto rozdílné rekognice odlišné figuranty. Opět jde o ustanovení, které by pro zvýšení objektivnosti mohlo být převzato.

---

⁶⁵ Zajištění vhodného (rozuměj podobného, stejného) oblečení pro figuranty by v dnešní době nemělo představovat zásadnější problém.

⁶⁶ Osoba, která se rekognice již zúčastnila, by například za situace, kdy nepoznala žádnou z předvedených osob, mohla tímto svým závěrem (pokud by jej sdělila) ovlivnit osoby, které provedení úkonu ještě čeká. Takto ovlivněné osoby by si následně podvědomě *a priori* mohly myslet, že ani ony nikoho z ukázaných nepoznávají.

2.3. Srovnání české a polské právní úpravy rekognice

Třetí je komparace s polskou právní úpravou, která je nám podobně jako slovenská blízka v důsledku naší relativně podobné středoevropské právní historie.

Polská právní úprava rekognice osob a věcí (*Okazenie osob lub rzeczy*) je upravena společně s konfrontací v polském trestním řádu (*Kodeks postepowania karnego* - dále jen "KPK") v článku 173, v oddílu V nazvaném *Důkazy (Dowody)*, v kapitole 19 *Obecná ustanovení (Przepisy ogólne)*. Polská úprava se skládá ze 4 paragrafů a je oproti české poměrně stručná.

První z nich stanoví, že „*Vyslýchané (dotazované) osobě může být ukázána jiná osoba, její podobizna nebo předmět za účelem její identifikace. Prezentace by měla být provedena tak, aby se vyloučila sugesce.*“ Ustanovení je tak podobné české úpravě v tom směru, že vyjadřuje účel provedení rekognice (identifikace), zavádí dva základní druhy rekognice (osob a věcí) a u rekognice osob též umožňuje dva způsoby provedení (*in natura* a *in foto*). Za zajímavou považuji druhou větu, která stanovuje povinnost provést rekognici tak, aby nedošlo k ovlivnění výsledků skrze sugesci poznávající osoby. Z toho plyne, že polský zákonodárce si je vědom psychologických aspektů rekognice.

Druhý odstavec je opět velice podobný úpravě české, neboť i on předpokládá situaci, kdy je třeba chránit poznávající osoby a za tím účelem umožňuje provést tzv. skrytou rekognici.⁶⁷ Tento prvek úpravy rekognice lze považovat ve středoevropském regionu za běžný a žádoucí.

Odstavec třetí reprezentuje opět běžné ustanovení v rámci úprav rekognice, neboť se týká počtu figurantů. Stejně jako český TŘ vyžaduje KPK od kriminalistů, aby zajistili pro účely rekognice baterii poznávaných osob obsahující alespoň tři figuranty.⁶⁸

Naproti tomu odstavec čtvrtý je v porovnání s českou úpravou značně neobvyklý, protože do úpravy rekognice "vtahuje" dva členy polské vlády: ministra spravedlnosti a ministra vnitra, kterým ukládá povinnost, aby stanovili „*vyhláškou technické podmínky pro provedení rekognice s přihlédnutím k nutnosti zajistit hladký průběh řízení, jakož i řádné uplatnění procesních záruk jeho účastníků.*“ V našich podmínkách lze toto ustanovení chápat jako pragmatické, neboť KPK formou zákonného příkazu nutí k tomu, aby byly řádně

---

⁶⁷ „*V případě potřeby může být předvedení provedeno také tak, aby se vyloučila možnost, že by poznávající osoba mohla být poznána osobou, která je poznávána.*“

⁶⁸ „*Během rekognice by měla být poznávaná osoba ve skupině nejméně čtyř osob.*“

(vyhláškou příslušného ministerstva) upraveny materiální (technické) parametry provádění rekognice v souladu s procesními zárukami účastníků. V ČR jsou tyto parametry sice také upraveny, a to v Pokynech policejního prezidenta a též v Pokynech obecné povahy Nejvyššího státního zástupce, nicméně absentuje zákonný příkaz tyto parametry upravit. I přestože se tak děje, považuji z hlediska právní jistoty lepší, je-li úprava parametrů vyžadována předpisem se silou zákona.

2.4. Srovnání české a anglické právní úpravy rekognice

V předchozí části práce jsem komparoval českou úpravu s úpravami, které jsou zástupci kontinentálního systému práva, pro vyšší kvalitu komparace je dle mého názoru vhodné, aby do ní byl zařazen i právní řád, jenž je zástupcem angloamerického systému. Proto jsem se rozhodl analyzovat anglickou právní úpravu.

Anglická úprava rekognice osob (*eyewitness identification*) je obsažena v zákonu odborné veřejnosti známém pod zkratkou PACE (*The Police and Criminal Evidence Act*), konkrétněji v jeho kodexu D (*Code D of Practice for Identification of Persons by Police Officers*) a jeho dodatcích (A až G), a to na základě § 66 písmeno b) daného zákona (dále jen "PACE" a "Kodex"). Jako celek je namísto anglickou úpravu (v porovnání s českou i se všemi výše komparovanými) považovat za zdaleka nejkomplexnější a nejpodrobnější.^{69 70}

Jako první zásadní rozdíl anglické úpravy je skutečnost, že Kodex stanovuje povinnost, aby byl podezřelý (vedle mnoha dalšího) poučen o tom, že nemusí s daným postupem souhlasit.⁷¹ Tento postup český TŘ nezná a judikatura naopak dovodila pasivní povinnost poznávající osoby se rekognice účastnit (viz část 3.1.1.).⁷² Druhým zásadním rozdílem je povinnost, aby se na úkonech spojených s rekognicí nepodílel kriminalista, který daný případ vyšetřuje (*not involved with the investigation*).⁷³

---

⁶⁹ Jak ale zároveň poznamenává Janulková, místy jde o úpravu zbytečně podrobnou. Jako příklad uvádí situaci, kdy zákon vyžaduje, aby pokud je poznávaná osoba vězněm, musí mít všichni figuranti taktéž vězeňské oblečení. Tuto podmínku považuje Janulková za nadbytečnou, neboť jde o povinnost snadno dovoditelnou z obecné povinnosti neodlišnosti figurantů. Srov. Janulková, K. *Op. cit.*, s. 77.

⁷⁰ Z důvodu značného rozsahu úpravy nebudu analyzovat veškerá ustanovení jako u předchozích úprav, ale zaměřím se na (z mého pohledu) nejdůležitější.

⁷¹ Srov. bod 3.17 (iv) Kodexu: „[...] před jakýmkoli postupem identifikace očitým svědkem [...] musí být podezřelému vysvětleno následující: [...], že nemusí s tímto postupem souhlasit ani při něm spolupracovat.“

⁷² Pokud podezřelý nesouhlasí s provedením rekognice, je možné, aby kriminalista následně provedl rekognici v režimu tzv. skryté nebo v režimu skupinové i bez jeho souhlasu - viz bod 3.21 Kodexu. Toto řešení je dle mého názoru jediné možné správné, neboť, jak budu uvádět v práci dále, nelze přiznat podezřelému roli, kdy bude moci bránit provedení rekognice.

⁷³ Srov. bod 3.11 Kodexu, tzv. režim *double-blind*, k pojmu viz dále v práci.

Kodex rozeznává pět základních způsobů provádění rekognice: videorekognice (*video identification*), skupinová rekognice (*group identification*), rekognice *in natura* (*identification parade*), konfrontace (*confrontation identification*) a rekognice *in foto* (*showing photographs to eye-witnesses*), přičemž každému typu je věnován dodatek ke Kodexu.

Nejprve velice krátce k typu zvanému "konfrontace".⁷⁴ Tento pojem nelze v žádném případě zaměňovat s českou konfrontací podle § 104a TŘ, která slouží k vysvětlení rozporů ve výpovědi. Anglická úprava chápe konfrontací úkon, kdy je svědkovi položena otázka, zda osoba, kterou dříve viděl, je tatáž osoba, se kterou je nyní konfrontován.⁷⁵ Úprava tak do jisté míry odpovídá něčemu, co české právo zná pod pojmem agnoskace (viz část 3.1.3.).

Nyní k rekognici *in natura*.⁷⁶ Ta se dle bodu 3.14 Kodexu koná, je-li nepraktická videorekognice, rekognice *in natura* je vhodnější a neužije se bod 3.16 (skupinová rekognice). Úprava rekognice *in natura* se v podstatě podobá úpravě české, kdy se nejprve provede výslech poznávající osoby, poté je přistoupeno k úkonu. Zásadním rozdílem oproti české úpravě je bod 2 dodatku stanovující podmínku minimálního počtu figurantů na osm. Tento počet považuji za přehnaně vysoký a kriminalisty zbytečně zatěžující. Ještě vyšší počet figurantů (dvanáct), vyžaduje úprava ve chvíli, kdy jsou současně poznáváni dva podezřelí (tentýž bod). Ustanovení částečně podobné české úpravě se týká podmínky obdobného vzhledu figurantů (bod 9 dodatku), ovšem oproti české úpravě vyžaduje, aby se osoby (vedle vzhledu) podobaly věkem, výškou, celkovou stavbou těla a také "sociálním statutem". Tím jsou na kriminalisty kladeny ještě větší nároky na obstarání figurantů a v souhrnu to považuji až za paralyzující. Ve stejném dodatku je ale zároveň obsaženo pravidlo, které vnímám jako správné - v jedné rekognici nesmí být více než dva podezřelí (jinak je nutno přistoupit ke skupinové rekognici), což je určitě krok správným směrem a něco podobného dovodila i česká judikatura (viz část 3.1.2.). Za velice pozitivní lze vnímat též bod 10 dodatku, který se zabývá situací, kdy má osoba na svém těle markanty (*unsual physical feature*).⁷⁷ V případě, že daný markant nelze reprodukovat na figurantech, musí dojít k zakrytí (*elimination*) těchto markantů u poznávané osoby a zároveň musí dojít k zakrytí stejných částí těla i u figurantů.⁷⁸ Problematika úprav vzhledu u nás není v TŘ regulována, ale byla předmětem teoretických debat (viz část 4.2.).

⁷⁴ Upraven v bodě 3.23 Kodexu a jeho dodatku D.

⁷⁵ Kodex explicitně v bodu 5 dodatku D uvádí: „*Podezřelého musí konfrontovat každý očitý svědek nezávisle na sobě, přičemž musí být dotázán: Je toto ta osoba?*“.

⁷⁶ Upravena zejm. v dodatku B.

⁷⁷ Viz poznámka pod čarou č. 40.

⁷⁸ Kodex jako možnost uvádí zakrytí náplastí či kloboukem.

Třetím typem je rekognice *in foto*.⁷⁹ Její provedení je narozdíl od české úpravy poměrně přísně podmíněno následujícími skutečnostmi v bodě 3.3 Kodexu: očitému svědkovi nemůže být ukázána fotografie, je-li zaprvé policii známa identita podezřelého a zadruhé je-li podezřelý dostupný k provedení ať už videorekognice, rekognice *in natura* či skupinové rekognice.⁸⁰ Jak plyne z bodu 13 dodatku A, umožňuje anglická úprava (stejně jako česká) provedení rekognice *in natura* poté, co již byla provedena rekognice *in foto*, zároveň je ale ve stejném bodu dodatku stanoven zákaz připomenutí jakékoli fotografie, podobizny či popisu podezřelého. Narozdíl od české úpravy je opět velmi výrazně navýšen počet "figurantských" fotografií, neboť jich anglická úprava vyžaduje dvanáct a měly by být „do míry, do jaké je to možné, všechny podobného typu“.⁸¹ Jako jediný relativní nedostatek anglické úpravy vidím absenci požadavku alespoň nějaké časové prodlevy mezi rekognicí *in natura* a *in foto*. Jak ale vyplyne z dalšího, jde o nedostatek vlastně nepodstatný.

Dalším typem je tzv. skupinová rekognice.⁸² Podle bodu 2 jsou možné dvě varianty provedení tohoto typu rekognice - se souhlasem či bez souhlasu podezřelého. Pokud je prováděna bez souhlasu, nemá podezřelý právo na obhájce (*solicitor*) a zároveň nemá právo vědět, na jakém místě bude rekognice provedena (body 34 a 35). Dodatek také velice podrobně v bodu 4 upravuje místo, kde má rekognice proběhnout: „Místo, kde se koná skupinová identifikace, by mělo být takové, kde jsou ostatní lidé, kteří buď prochází kolem, nebo neformálně čekají ve skupinkách tak, aby se k nim podezřelý mohl připojit a svědek jej mohl vidět současně s ostatními členy skupiny.“ Jako příklad uvádí skupinku lidí na eskalátorech, v obchodních centrech, na vlakových či autobusových nádražích. Bod 6 zároveň zakazuje, aby kriminalista provádějící rekognici kontroval počet, věk, rasu, pohlaví či oblečení lidí nacházejících se na místě, kde se má rekognice konat. Dodatek umožňuje pouze toliko, aby kriminalista zvážil celkový vzhled a počet osob, které se na místě budou pravděpodobně nacházet. Dodatek dále upravuje rozdíl, pokud se skupina pozorovaných osob pohybuje či je statická - v prvním případě je svědek vyzván, aby sledoval danou skupinu a označil osoby, které mají být dle něho ztotožněny (bod 21). V druhém případě je svědek vyzván, aby kolem dané skupiny (minimálně dvakrát) prošel a označil případně osobu, kterou v souvislosti s danou věcí

---

⁷⁹ Upravena v dodatku E.

⁸⁰ Bod 3.21 Kodexu ale zároveň zavádí výjimku z tohoto pravidla za situace, kdy podezřelý, jehož identita je známa, není nebo přestal být k dispozici.

⁸¹ Bod 4 dodatku E.

⁸² Upravena v dodatku C.

poznává (bod 28). Hodnocení skupinové rekognice je rozpolcené, neboť vykazuje jak klady, tak zápory.⁸³

Posledním (ale nejzásadnějším) typem je videorekognice.⁸⁴ Ta je v Anglii realizována již od roku 2002, kdy její provádění umožnil vznik jednotné celostátní databáze videozáznamů, což kriminalistům umožnilo získat videosnímky vzhledově podobných osob.⁸⁵ Zároveň se jedná o nejčastější způsob provádění rekognice v Anglii a Walesu.⁸⁶ V prvním bodě dodatku je znovu zdůrazněna nezúčastněnost kriminalisty. Přehrávaná sekvence musí obsahovat nejméně devět snímků (jeden snímek podezřelého, osm snímků figurantů) v případě jedné poznávané osoby, v případě (maximálně) dvou poznávaných osob musí být přehráno alespoň dvanáct snímků, na kterých budou zachyceni figuranti.⁸⁷ Dále je upravena situace ohledně tzv. markantů, kdy je úprava obdobná úpravě rekognice *in natura*.⁸⁸ Technicky videorekognici zajišťují systémy Viper (*Video Identification Parade Electronic Recording*) a Promat (*Profile Matching*).⁸⁹ Bližší pohled na praktické provádění videorekognice pomocí systému Viper poskytují internetové stránky tohoto systému.⁹⁰ Z videa můžeme vidět, že poznávající osobě je prezentován set videosnímků podezřelého a figurantů. Promítá se asi tři minuty, postupně jsou ukazovány jednotlivé snímky. Každá osoba se nejprve dívá přímo do kamery, následně otáčí hlavu doleva a doprava, což umožňuje poznávající osobě si tvář každé osoby dobře prohlédnout (snímek zachycuje pouze hlavu, krk, ramena a část trupu).⁹¹ U videorekognice jde tedy o postup tzv. sekvenční line-up, kdy poznávající pozoruje osoby odděleně narozdíl od simultánního (současného) pozorování poznávané osoby a figurantů, které zná česká právní úprava.⁹² Bod 7

---

⁸³ Souzním s Janulkovou, že jasné pozitivum je prolomení požadavku souhlasu poznávané osoby a rekognice v této podobě tedy může proběhnout vždy. Další pozitivum vidím shodně v tom, že poznávaná osoba nemůže záměrně mařit provedení rekognice, protože neví, že je zrovna poznávána. Stejně výhodu spatřuji v možnosti poznávající osoby pozorovat poznávanou osobu v "přirozeném prostředí" - tedy, že může vidět její chůzi a chování, což jí umožňuje si poznávanou osobu lépe vybavit a konfrontovat svou paměťovou stopu s nynějším vjemem. Janulková však uvádí i nevýhodu, kterou v předmětné úpravě spatřuje. Zcela souhlasím s tím, že poukazuje na skutečnost povinnosti uvedené v bodu 28 Dodatku (povinnost poznávající osoby minout skupinku lidí alespoň dvakrát a prohlédnout si každou z osob), neboť si lze stěží představit, jak toho má dotyčná poznávající osoba dosáhnout tak, aby nebyla nápadná. Srov. Janulková, K. *Op. cit.*, s. 85. K obdobným závěrům dochází i Dvořák. Srov. Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 274.

⁸⁴ Upravena v dodatku A.

⁸⁵ Müller, J.; Hambalek, J. *Provádění rekognice ve Velké Británii*. Kriminalistický sborník, 2009, č. 2, s. 65.

⁸⁶ Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 269.

⁸⁷ Bod 2 dodatku A.

⁸⁸ Bod 2A dodatku.

⁸⁹ Janulková, K. *Op. cit.*, s. 80.

⁹⁰ Dostupné na: https://www.viper.police.uk/pages/parade_demo_video.html (zobrazeno 12. 11. 2022 v 10:55).

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Problematikou simultánní a sekvenční line-up rekognice se hojně zabývá zahraniční odborná literatura. Ta dospěla k závěru, že k objektivnějším výsledkům vede sekvenční line-up, který eliminuje falešně pozitivní identifikace oproti simultánním line-up rekognicím. Viz Valentine, T.; Darling, S.; Memon, A. *How can*

dotatku dává vyjmenovaným osobám (např. podezřelému, obhájci či dospělé osobě u mladistvého) právo shlédnout set videosnímků před provedením rekognice a zároveň jim dává možnost u kriminalisty jednotlivé snímky připomínkovat. Je-li to možné a námitky jsou důvodné, zákon ukládá povinnost kriminalistovi učinit opatření k odstranění vad, v opačném případě musí dojít alespoň k uvedení důvodů, proč námitkám vyhověno nebylo. Set snímků musí být poznávající osobě přehrán alespoň dvakrát, a to i za situace, když by chtěla identifikovat osobu hned po prvním přehraní.⁹³ Jako nespornou výhodu videorekognice považují zejména fakt, že tento způsob umožňuje kriminalistům snadno vybírat mezi širokou škálou snímků figurantů, což velmi urychluje celý proces.⁹⁴ Zároveň u videorekognice odpadá imanentní problém rekognice *in natura* - obstarávání "živých" figurantů a jejich případné fyzické maskování dle markantů podezřelého. Jako další výhodu oproti rekognici *in natura* považují fakt, že tento způsob rekognice je mnohem méně náročný co do času (příprava místnosti, obstarání figurantů), tak i co do finančních nákladů.⁹⁵ Za nevýhodu lze vnímat fakt, že videosnímky zabírají pouze hlavu a vrchní část trupu, kdežto u rekognice *in natura* vnímá poznávající celkovou postavu a může požadovat, aby se dané osoby otočily, což umožňuje si vytvořit přesnější a celistvější obraz.⁹⁶

---

psychological science enhance the effectiveness of identification procedures? An international comparison. Public Interest Law Reporter, 2006, 11 (2), s. 21-46.

⁹³ Bod 11 dodatku.

⁹⁴ Díky tomu je skrze systém Viper ročně provedeno přes 20 tisíc rekognic (data z https://www.viper.police.uk/pages/parade_demo_video.html, zobrazeno 12. 11. 2022 v 16:08).

⁹⁵ Finanční náklady v Anglii na rekognici *in natura* činili v roce 2009 750-1250 liber, kdežto u videorekognice pouhých 150 liber. Srov. Müller, J.; Hambalek, J. *Op. cit.*, s. 67.

⁹⁶ Janulková, K. *Op. cit.*, s. 83.

3. Zásadní judikatura českých soudů týkající se rekognice osob

Českou trestní judikaturu týkající se rekognice možno označit za bohatou. Ve vyhledávacích právních informačních systémech lze nalézt veliké množství soudních rozhodnutí [ať už na úrovni okresních a krajských soudů, tak na úrovni Nejvyššího soudu ČR (dále jen Nejvyšší soud) a též Ústavního soudu ČR (dále jen Ústavní soud)].⁹⁷ Níže předkládám popis a závěry těch rozhodnutí, které považuji za stěžejní, protože velikou mírou přispěly k objektivizaci a sjednocení průběhu provádění rekognice. U každého rozhodnutí uvedu ty skutkové okolnosti, které jsou pro pochopení podstaty rozhodnutí důležité a následně uvedu právní závěry soudu na něž budu reagovat a předložím i svá stanoviska a případně návrhy na novelizaci TR.

3.1. Rozhodnutí týkající se povinnosti účastnit se rekognice

3.1.1. Význam rozhodnutí

Stěžejnost tohoto zásadního nálezu třetího senátu Ústavního soudu pod spisovou značkou (dále jen "sp. zn.") III. ÚS 528/06 ze dne 11. 10. 2007 spočívá v tom, že se zabývá (vedle dalšího) vůbec reálnou procesní možností provedení rekognice, neboť v meritu věci byla řešena otázka, zda je možné podezřelého k provedení rekognice nutit, tedy zda má podezřelý povinnost se rekogničního úkonu účastnit a pokud ano, v jakém režimu. Trestněprávní doktrína se totiž v řešení neshodovala (viz část 4.1.). Jedním z rozdělovacích postojů byla otázka, zda nucení podezřelého k účasti na rekognici není v rozporu s jednou ze základních trestněprocesních zásad - *nemo tenetur se ipsum accusare* (dále jen "*nemo tenetur*"⁹⁸), která je chápána jako atribut právního státu⁹⁹ a její původ nutno hledat v Pátém dodatku americké ústavy z roku 1791.¹⁰⁰ Smyslem zásady je zákaz nutit obviněného jakkoli k jednání, které by

---

⁹⁷ Databáze Nejvyššího soudu při klíčovém heslu "rekognice" obsahuje přes 30 rozhodnutí, pojem rekognice se pak objevuje ve více než 600 rozhodnutích. Databáze Ústavního soudu pak pod stejným heslem obsahuje přes 300 rozhodnutí.

⁹⁸ Tuto klasickou latinskou trestněprocesní zásadu (též v podobě *nemo tenetur edere instrumenta contra se* či *nemo tenetur se ipsum prodere*) lze přeložit do češtiny jako "nikdo nesmí být nucen k sebeobviňování" (viz Musil, J. *Zákaz donucování k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare)*. Kriminalistika, č. 4/2009). Jde o zásadu nepřímou vyjádřenou v TR (§ 33 odst. 1: „Obviněný...není však povinnen vypovídat“ a § 92 odst.1: „Obviněný nesmí být žádným způsobem donucován k výpovědi nebo k doznání.“), v Listině základních práv svobod (čl. 37 odst. 1: „Každý má právo odepřít výpověď, jestliže by jí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké.“ a čl. 40 odst. 4: „Obviněný má právo odepřít výpověď; tohoto práva nesmí být žádným způsobem zbaven.“), i v mezinárodních smlouvách, které jsou součástí českého právního řádu (např. Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 hovoří v článku 14 odst. 3 písm. g) o tom, že „obviněný...nesmí být nucen svědčit proti sobě nebo přiznat vinu.“).

⁹⁹ Viz Herczeg, J. *Zásada "nemo tenetur" a práva obviněného v trestním řízení*. Bulletin advokacie, č. 1-2/2010, s. 38.

¹⁰⁰ Pochylá, V. In: Jelínek, J. (ed.) *Základní zásady trestního řízení - vůdčí ideje českého trestního procesu*. Praha: Leges, 2016, s. 219.

pomohlo orgánům činným v trestním řízení opatřit důkazy, které by mohly být následně využity proti němu. Působnost zásady se neomezuje pouze na osobu, vůči níž se řízení vede, ale též na svědky a další osoby s povinnostmi v oblasti dokazování, přičemž se rovněž uplatní vůči osobě právnické.¹⁰¹

3.1.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

V daném případě byl stěžovatel shledán vinným ze spáchání trestného činu krádeže, kterého se dopustil tak, že (ač již propuštěn ze služebního poměru k Celnímu úřadu Ruzyně) oblečen v uniformě celníka odcizil cizímu státnímu příslušníkovi bankovky cizí měny v hodnotě přesahující (dle tehdejšího kurzu české koruny vůči dolaru) 12 milionů korun českých. V přípravném řízení proběhlo několik svědeckých rekognic (některé *in natura*, některé *in foto*), kterých se stěžovatel účastnil dobrovolně. Za pachatele byl stěžovatel označen celkem čtyřikrát z celkových osmi rekognic. Poslední rekognice se ale stěžovatel odmítl účastnit s obavou, že by proti němu mohly vystupovat osoby, které jsou pravými pachateli trestného činu.

3.1.3. Právní argumentace stěžovatele

Stěžovatel založil svou obranu zejména na argumentu, že před provedením rekognice nebyl ze strany kriminalisty poučen o svém právu odmítnout účast na rekognici, přičemž toto své právo dovozoval právě ze zásady *nemo tenetur*. Dle stěžovatele absence takového poučení vede nezbytně k procesní nepoužitelnosti výsledků provedených rekognic jakožto důkazů, neboť byly získány způsobem odporujícím zásadě zákazu donucování.¹⁰² Tuto argumentaci podpořil také tehdejší ministr spravedlnosti, který podal ve věci stížnost pro porušení zákona ve prospěch stěžovatele jakožto mimořádný opravný prostředek.¹⁰³ Dalšími argumenty stěžovatele proti provedeným rekognicím bylo navádění ze strany kriminalistů či markantní rozdíly mezi figuranty.

3.1.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Ústavní soud se ve svém rozhodnutí nejprve krátce zabýval obecnými aspekty samotné rekognice a dále se zabýval historií zásady *nemo tenetur*. Následně přistoupil k teoretickému rozboru této zásady z pohledu českého trestního práva procesního pro účely řízení. Ústavní soud ve světle zásady *nemo tenetur* rozdělil trestněprocesní úkony na dvě skupiny: úkony s aktivní účastí obviněného (v angloamerické teorii, na kterou Ústavní soud také odkazuje,

---

¹⁰¹ Mates, P.; Púry, F. *Zákaz nucení k sebeobviňování*. Bulletin advokacie č. 3/2019, s. 7.

¹⁰² § 92 odst. 1 TR věta druhá.

¹⁰³ § 266 a násl. TR.

nazývané jako "testimonial" nebo "communicative act") a úkony s pasivní účastí obviněného (v angloamerické teorii nazývané "noncommunicative act"). Typickým příkladem úkonu, který je založen na aktivní spolupráci podezřelého, je vyšetřovací pokus či konfrontace. Zástupci druhé skupiny jsou například sejmutí otisků prstů, vyšetření rentgenem či bukální stěr.¹⁰⁴ Dle Ústavního soudu je nepochybné, že účast na rekognici „vyžaduje od obviněného větší míru součinnosti než např. pouhé sejmutí otisků prstů.“ Ústavní soud jako podporu tohoto svého tvrzení vypočítává jednotlivé úkony, které musí nutně učinit podezřelý, aby mohla rekognice vůbec v souladu se zákonem proběhnout - musí zvolit sobě a figurantům číslo nebo si musí vybrat místo mezi figuranty. Ústavní soud následně konstatuje účel rekognice, tj. zjištění totožnosti pachatele trestného činu a tím i dosažení obecného cíle, tedy ochrany společnosti před kriminalitou. Soudci také v rozhodnutí označili rekognici za "velmi efektivní důkazní prostředek", který je způsobilý v souhrnu s ostatními důkazy a jejich pečlivém komplexním posouzení prokázat vinu pachatele.

Ústavní soud v závěru rozhodnutí konstatoval, že zaprvé „vzhledem ke skutečnosti, že rekognice je prostředkem prověrky věrohodnosti přímého svědectví, plní rovněž účel vyloučení nevinných osob z podezření, a tudíž účel ochrany individuálních práv před neodůvodněným stíháním a odsouzením. Jako taková má rekognice nezastupitelný význam, a pokud by její konání záviselo na vůli obviněných, došlo by k nepoměrnému ztížení vyšetřování množství závažných trestných činů a v důsledku toho k ochromení orgánů činných v trestním řízení při zjišťování objektivní pravdy“. Zadruhé Ústavní soud provedl systematický výklad zvláštních způsobů dokazování, ve kterém poukázal na to, že TŘ v paragrafu týkajícího se vyšetřovacího pokusu *expressis verbis* zakazuje jakékoli donucování podezřelého k úkonům souvisejícím s pokusem.¹⁰⁵ Pro rekonstrukci a prověrku na místě platí stejný konstrukt, kdežto u rekognice zákonodárce tento zákaz nezakotvil.

Z těchto důvodů nakonec Ústavní soud přisvědčil názoru, že podezřelý je v roli poznávané osoby povinen strpět provedení rekognice a zároveň je možné jej procesními

---

¹⁰⁴ K pojmu bukální stěr viz plenární stanovisko Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10 ze dne 30. 11. 2010: „Bukální stěr spočívá v setření povrchu vnitřní plochy ústní dutiny tamponem ze sterilní normalizované odběrové soupravy, přičemž není nutné dotčené osobě otvírat ústa, ale pouze postačí „odchlípení“ spodního rtu, který je následně z vnitřní strany setřen.“

¹⁰⁵ V době rozhodování již byla účinná nová ustanovení ohledně zvláštních způsobů dokazování, která sice nebyla účinná v době realizace rekognic, nicméně Ústavní soud uvedl, že ke stejnému závěru by dříve bylo možné dospět výkladem § 93 odst. 3 tehdejšího znění.

nástroji (např. pořádkovou pokutou¹⁰⁶) nutit k pasivní účasti na rekognici.¹⁰⁷ Současně s tím je ale třeba poznamenat, že pasivním režimem rozumíme toliko rekognici podle anatomicko-morfologických znaků. Při rekognici dle funkčních znaků by se již plně prosadila zásada *nemo tenetur*.

Jenom na okraj lze zmínit, že Ústavní soud (dle mého názoru velmi správně) v tomto rozhodnutí poukazuje na skutečnost, že pro některé osoby (osobně se domnívám, že u nevinných ještě o řád výše) může být rekognice natolik stresující záležitostí, že na sebe mohou upozornit už pouhým vnitřním neklidem, který se následně projeví navenek a tyto osoby tak mohou „na sebe strhnout pozornost poznávající osoby“. Lze si velmi jednoduše představit, že pro nevinnou osobu musí být čekání na "verdikt" poznávající osoby extrémně psychicky náročné. V tomto lze vnímat, že Ústavní soud si byl a je vědom procesní křehkosti rekognice a doporučuje soudcům a státním zástupcům vnímat vedle právních a kriminalistických také odbornou literaturou dobře popsané psychologické aspekty rekognice.

Dle mého názoru dospěl Ústavní soud ke zcela správnému závěru a nelze než souhlasit s tím, že zásada *nemo tenetur* skutečně není bezbřehá. Pokud by totiž nakonec tato zásada převládla a osoba by nemohla býti k účasti na rekognici v roli poznávané nucena, došlo by prakticky k vyloučení možnosti provedení rekognice, neboť by podezřelí (zcela logicky a přirozeně) přestali s provedením rekognice souhlasit. Tím by kriminalisté ztratili možnost svědecké identifikace a byli by odkázáni na jiné způsoby kriminalistické identifikace, a to způsoby znaleckého charakteru (kupříkladu biologická zkoumání, trasologie či odorologie), které jsou náročnější jak co do časové, tak nepochybně i co do ekonomické stránky.

3.2. Rozhodnutí týkající se možností zvýšení důkazní síly rekognice

3.2.1. Význam rozhodnutí

Hlavní přínos senátního nálezu se sp. zn. II. ÚS 2016/20 ze dne 8. 10. 2020 lze spatřovat v tom, že v něm Ústavní soud rekapitulačně předkládá návrhy na provádění rekognice, které by zvýšily její důkazní sílu pro dokazování v hlavním líčení. Ústavní soud tak v daném rozhodnutí potvrdil jakýsi "návod" (představený již v dřívějším nálezu, který si dovolím nazvat

---

¹⁰⁶ § 66 TR.

¹⁰⁷ Ke stejnému závěru ostatně ve stejné kauze dříve došel i Nejvyšší soud při neveřejném projednání stížnosti pro porušení zákona sp. zn. 4 Tz 210/2005 ze dne 24. 6. 2006.

"Velkým nálezem o rekognici"¹⁰⁸), jak by měli kriminalisté rekognici provádět, pokud chtějí získaným výsledkům zajistit co největší objektivnost a nejlepší důkazní sílu.¹⁰⁹

3.2.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

V tomto případě byl stěžovatel odsouzen za zločin loupeže a přečin neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku. Během vyšetřování byly zajištěny jak daktyloskopické a genetické, tak i odorologické stopy. U těchto stop nicméně nedošlo během znaleckého zkoumání ke zjištění shody se stěžovatelem. Jediným důkazem proto byla pouze provedená rekognice, která proběhla nejprve jako výběr z 15 předložených fotek (tzv. natipování¹¹⁰), z nichž oběť vybrala stěžovatele a následně jej určila i mezi 4 předvedenými osobami.¹¹¹

3.2.3. Právní argumentace stěžovatele

Stěžovatel se ve své ústavní stížnosti opíral o argumenty týkající se způsobu provedení rekognice. Zprvė namítal, že poznávající osoba nebyla poučena o tom, že pachatel nemusí být mezi předvedenými osobami. Druhý argument směřoval na osobu provádějící rekognici, kdy se stěžovatel domníval, že by rekognici měla provádět osoba, která neví, kdo je figurant a kdo podezřelý, což by dle stěžovatele vylučovalo možné ovlivňování poznávající osoby (tzv. *double-blind* režim).

3.2.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Ústavní soud založil své rozhodnutí na závěrech, které vyjádřil již ve svých dřívějších rozhodnutích¹¹², avšak považoval za nezbytné je zopakovat. Tato svá doporučení založil na kvalitním rozboru české i zahraniční odborné literatury.

---

¹⁰⁸ Nález sp. zn. I. ÚS 3709/16 ze dne 20. 6. 2017.

¹⁰⁹ Zahraniční literatura dlouhodobě poukazuje na to, že chybné závěry poznávajících osob (*eyewitness misidentification*) jsou hlavním zdrojem chybných odsuzujících rozsudků oproti jiným příčinám. Viz Wells, G. *Eyewitness identification: Systemic reforms*. Wisconsin Law Review, 2006, 2, s. 615. Chybovost těchto závěrů může spočívat v několika faktorech - např. poznávající osoba lže, její vjem události nebo paměť jsou chybné či identifikaci ovlivnily následné sugestivní faktory. Srov. Taylor, L. E. *Reliability of Eyewitness Identification*. Criminal Defense, 1982, 9 (5), s. 8.

¹¹⁰ (Na)tipováním rozumíme situaci, kdy je svědkovi ukázán určitý počet fotografií vedených v kriminalistických evidencích, na kterých jsou zachyceny osoby, které by dle kriminalistů mohly být pachateli vyšetřovaného trestného činu. Srov. Protivínský, M. *Rekognice po velké novele trestního řádu*. Kriminalistika, č. 2/2005, s. 122.

¹¹¹ (Na)tipování je třeba striktně odlišovat od samotné rekognice, neboť oba úkony jsou vedeny s odlišným cílem. (Na)tipování se koná se záměrem nalézt vůbec nějakou podezřelou osobu mezi možnými pachateli, tedy vytvořit jakousi množinu možných pachatelů, kdežto u rekognice je cílem již individuální identifikace. Janulková, K. *Op. cit.*, s. 61.

¹¹² Nález sp. zn. I. ÚS 3709/16 ze dne 20. 6. 2017, následně usnesení sp. zn. III. ÚS 1946/17 ze dne 23. 8. 2017, usnesení sp. zn. III. ÚS 1350/18 ze dne 30. 8. 2018 a usnesení sp. zn. III. ÚS 1581/18 ze dne 4. 9. 2018.

Jako první návrh pro správné provedené rekognice a vyšší důkazní hodnotu považuje Ústavní soud skutečnost, že mezi skupinou poznávaných osob bude pouze jedna podezřelá osoba.¹¹³ Obdobné doporučení lze nalézt často i v zahraniční literatuře.¹¹⁴

Druhý návrh se dotkl tzv. prázdné rekognice. Prázdnou rekognici můžeme definovat jako způsob provedení rekognice, kdy mezi poznávanými osobami záměrně není podezřelá osoba a poznávající tak z logiky věci nemůže správně označit pachatele. Tento způsob rekognice je (i přes absenci výslovného zákonného podkladu) znám i českému kriminalistickému prostředí a jeho smyslem je ověřit, zda je poznávající osoba důvěryhodná a její paměťová stopa dostatečně kvalitní. Otázkou však je, jak tato pojistka ze strany kriminalisty může psychicky působit na poznávající osobu, protože dle mého názoru nemusí být ojedinělé, pokud poznávající osoba nabyde dojmu, že jí kriminalista nevěří, a to natolik, že si ji chtěl před "opravdovou" rekognicí "vyzkoušet". Domnívám se, že takto získaný negativní pocit pak může zásadní měrou přispět k uzavření se poznávající se osoby do sebe, což může v krajním případě přerůst až k odmítnutí další spolupráce a tím i znemožnění realizace rekognice s podezřelou osobou.¹¹⁵

Třetím doporučením je nepřilíšná rozdílnost figurantů s podezřelou osobou. Ústavní soud na tomto místě v souladu s odbornou literaturou doporučuje, aby se všechny předváděné osoby shodovaly nejenom v obecných znacích, ale i v případných znacích společných.¹¹⁶ Pokud by byl totiž poznávající osobou při výpovědi uveden určitý specifický znak (tzv. markant¹¹⁷), je nutné, aby byl přítomen i figurantů. „V opačném případě by právě specifický znak, na základě kterého si poznávající osoba pachatele pamatuje a na základě kterého osobu

---

¹¹³ Zároveň poznamenal, že si je vědom rozhodnutí Nejvyššího soudu, která se od tohoto "zlatého" pravidla provádění rekognice odklání. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016 sp. zn. 5 Tdo 429/2015 a usnesení ze dne 16. 5. 2012 sp. zn. 5 Tdo 413/2012. Ve druhém usnesení se Nejvyšší soud vyjádřil tak, že „nelze z ustanovení § 104b tr. ř. dovodit, že by mezi ukázanými osobami musela být obligatorně pouze jedna poznávaná osoba, byť v praxi se často takto postupuje.“

¹¹⁴ Např. Wells, G. *Eyewitness identification: Systemic reforms*. Wisconsin Law Review, 2006, 2, s. 623. Autor vylučuje pluralitu podezřelých osob v jedné baterii *en bloc* a pro případ, že je podezřelých osob více, doporučuje pro každou podezřelou osobu vlastní baterii figurantů.

¹¹⁵ Otázkou zůstává, zda je vůbec možné skrytou rekognici provést tak, aby poznávající osoba nemohla této nedůvěry vůči kriminalistovi nabýt.

¹¹⁶ Odkazuje zde na odbornou literaturu. Srov. Protivínský, M. *Teorie a praxe kriminalistické identifikace formou rekognice*. Kriminalistický sborník. 1984, 28 (3), s. 133, obdobně i Konrád, Z.; Veselá, J. *Op. cit.*, s. 55.

¹¹⁷ Viz poznámka pod čarou č. 40.

*pachatele popsala, nepřiměřeně směřoval pozornost poznávajícího k podezřelému.*¹¹⁸
Dostatečnou podobnost figurantů důrazně doporučuje i zahraniční literatura.¹¹⁹

Čtvrtým podnětem ohledně provádění rekognice byl návrh, aby kriminalista provádějící rekognici před jejím začátkem explicitně poučil poznávající osobu o tom, že v baterii poznávaných osob nemusí být pachatel. K tomu osobně dodávám, že jde určitě o poučení na místě, neboť jsem toho mínění, že z poznávající osoby spadne případný stres z toho, že nikoho mezi předváděnými osobami nepoznává, což ji v případě absence takového poučení může vést ke zkratkovitému jednání, které může vyústit v náhodné označení jedné z předvedených osob ve snaze "pomoci" kriminalistovi.¹²⁰

Pátý podnět, který považuji za jeden z nejzásadnějších, bylo navržení takového postupu, kdy ani vyšetřovatel neví, kdo mezi poznávanými osobami je osobou podezřelou, a tedy případný pachatel. Tento způsob provádění rekognice se odborně nazývá "*double-blind*" nebo také "*blind administration*". Jeho hlavním přínosem je značné zvýšení objektivity výsledků rekognice, neboť je vyloučeno jakékoli ovlivňování poznávající osoby ze strany kriminalisty, protože kriminalista provádějící rekognici neví, kdo z baterie poznávaných osob je osoba, která má být úkonem ztotožněna.¹²¹ Stejně tak by mělo být postupováno i u porekogničního výsledku ohledně toho, jak moc si je poznávající osoba jista svým závěrem. Režim *double-blind* se dnes již (z důvodu silné kritiky dřívější praxe) využívá při odorologické identifikaci osob pomocí speciálně vycvičených policejních psů, kteří při zjištění pachové shody zalehávají u pachových konzerv. Metoda *double-blind* se zde projevuje tak, že psůvod provádějící identifikaci neví, ve které konzervě je jaký vzorek.¹²²

---

¹¹⁸ Ústavní soud předkládá zahraniční literaturou vytvořený jednoduchý test - nezúčastněná osoba by dle předchozího popisu poznávající osoby neměla být schopna v baterii poznávaných identifikovat podezřelého, tj. nezúčastněná osoba by neměla o nikom z nich prohlásit, že "vyčnívá". Viz např. Clark, S. E.; Moreland, M. B.; Larson, R. P. *Legitimacy, Procedural Justice, Accuracy, and Eyewitness Identification*. UC Irvine Law Review, 2018, 8 (1), s. 69.

¹¹⁹ Srov. Wells, G. *Eyewitness identification: Systemic reforms*. Wisconsin Law Review. 2006, 2, s. 618 a riziko fenoménu zvaný relativní (relativizující) úsudek (*relative judgment*).

¹²⁰ Nicméně zahraniční literatura posledních deseti let poukazuje na data, která prokazují, že vliv takovýchtou poučení (*unbiased instructions*) na nižší chybovost není tak značný, jak bylo prezentováno v dřívějších studiích. Srov. Clark, S. E.; Moreland, M. B.; Gronlund, S. D. *Evolution of the empirical and theoretical foundations of eyewitness identification reform*. Psychonomic Bulletin Review, 2014, 21 (2), s. 251-267.

¹²¹ Režimu *double-blind* se věnuje veliké množství zahraniční literatury. Výzkumy posledních dvaceti (třiceti) let jasně prokazují, že rekognice vedené v tomto režimu vykazují nižší chybovost. Srov. Valentine, T.; Darling, S.; Memon, A. *How can psychological science enhance the effectiveness of identification procedures? An international comparison*. Public Interest Law Reporter, 2006, 11 (2), s. 26.

¹²² Mičkal, M. In: Jelínek, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, s. 406.

Šestým doporučením ze strany Ústavního soudu bylo precizní pořizování videozáznamu za účelem dokumentace průběhu rekognice. Zvýšení důkazní síly rekognice je spatřován v tom, že „pořízení videozáznamu zvyšuje i věrohodnost provedené rekognice, jelikož soud může při přehrání záznamu v hlavním líčení posoudit i bezprostřední reakce poznávající osoby (časový prostor, v němž poznávající osoba subjekt označila, její psychické rozpoložení - rozrušení či pláč) a zhodnotit vlastní průběh rekognice v detailech i celku.“ Ostatně pořizování videozáznamu či dokumentace obecně (a to nejen pro rekognici ale i další procesní úkony) doporučuje odborná literatura konstantně.¹²³ S doporučením Ústavního soudu a odborné literatury nelze než souhlasit, neboť pořízení videozáznamu může jenom napomoci objektivnosti provedení a výsledků rekognice. Zároveň pořízení videozáznamu bude nepřímou nutit kriminalisty upustit od případných nekalých záměrů, kdyby (osobně věřím, že se tak neděje) snad měli tendenci poznávající osobu navádět k určení konkrétní osoby.

Poslední navrženou možností, jak zvýšit důkazní sílu rekognice, bylo navýšení počtu figurantů nad zákonný limit. Zde nelze nesouhlasit, že vyšší počet figurantů je úměrný vyšší spolehlivosti výsledku rekognice, avšak v cestě této snahy lze vidět určité "materiální" překážky (např. faktická možnost obstarání tolika dostatečně podobných figurantů).¹²⁴

Výše analyzovaný nálezný hodnotím velmi kladně, protože aby mohl formulovat své závěry, musel Ústavní soud provést zevrubnou analýzu české i zahraniční odborné literatury, takže je jeho právní argumentace postavena na opravdu kvalitních základech. S navrženým balíkem opatření doporučovaných pro realizaci rekognice nezbývá než souhlasit, neboť je dle mého názoru jednoznačně způsobilý dosáhnout kýženého efektu - vyšší důkazní síly rekognice.

Za důležité považuji ještě zmínit jedno (ve vztahu k balíku opatření vedlejší) konstatování Ústavního soudu, kdy zdůrazňuje, že „obecné soudy musí věnovat hodnocení rekognice mimořádnou pozornost zejména tehdy, jedná-li se o rozhodující usvědčující důkaz“ a zároveň nepřímou apeluje na orgány činné v trestním řízení, aby v těchto případech vyvíjely snahu o maximální možné zvýšení důkazní síly takovéto rekognice za účelem předejití pochybnostem o tom, zda byl pachatel správně identifikován.¹²⁵ Ústavní soud tak dle mého

---

¹²³ Např. Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 93 nebo Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 223, kdy Dvořák dokonce pléduje za obligatorní pořizování doprovodných záznamů ve všech případech konání rekognice.

¹²⁴ Některé studie ukazují, že jako optimální počet se jeví pět figurantů a zároveň další navyšování (tj. šest a více) již nepřináší kýžený efekt. Závěry však nejsou jednoznačné. Z poslední doby viz např. Juncu, S.; Fitzgerald, R. J. *A Meta-Analysis of Lineup Size Effects on Eyewitness Identification*. Psychology, Public Policy, and Law, 2021, 27 (3), s. 312-313.

¹²⁵ Obdobný postulát srov. Sangero, B. *Applying the stamp safety model to prevent false convictions based on eyewitness misidentifications*. Albany Law Review, 2019/2020, 83 (3), s. 945 a tam analyzovanou studii.

názoru apeluje na obecné soudy, aby při svém volném hodnocení důkazů přistupovaly k výsledkům rekognice v takovýchto případech s určitou (větší) mírou skepticizmu.¹²⁶ Na tento fakt [tj. vysoká důležitost očitých svědků v trestním řízení, kdy se důležitost významně zvyšuje (ba dokonce překlápí do výlučnosti) při absenci jiných důkazů] poukazuje i zahraniční literatura.¹²⁷

3.3. Rozhodnutí týkající se agnoskace jako ztotožňujícího důkazního prostředku

3.3.1. Význam rozhodnutí

Usnesení třetího senátu pod sp. zn. III. ÚS 542/05 ze dne 7. 3. 2006 přineslo odpověď na otázku, zda je možné provést ztotožnění osoby nikoliv na základě rekognice ve smyslu § 104b TR, ale na základě tzv. agnoskace. Agnoskaci (v angloamerické doktríně označované jako *show-up* či *showup*) lze definovat jako úkon, kdy je „*poznávající osobě za účelem identifikace ukázána jen jedna osoba či věc s dotazem, zda tento objekt poznává.*“¹²⁸ Agnoskace je tak totožná s rekognicí co do podstaty (tzn. identifikace), vykazuje však zásadní rozdíly. Agnoskace nebyla a ani není v současnosti v TR výslovně upravena a ani návrh nového trestního řádu s ní nikterak nepočítal. Z tohoto důvodu nepanoval v teorii jasný názor na to, zda je možné ji použít jako ztotožňující důkaz. Zodpovězení této otázky přišlo až s tímto usnesením.¹²⁹

3.3.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

Stěžovatel byl obžalován z trestných činů loupeže a nedovoleného ozbrojení. V přípravném řízení nebyla provedena rekognice dle § 104b TR, nýbrž byl svědkyní nejprve sestaven tzv. identikit a na jeho základě byly předloženy fotografie osob, z nichž svědkyně označila pachatele (stěžovatele). Následně byla v řízení před prvoinstančním soudem provedena tzv. agnoskace, kdy byla svědkyně soudem dotázána, zda poznává někoho z přítomných v soudní síni jako pachatele. Svědkyně jako tuto osobu uvedla stěžovatele a prvoinstanční soud tento úkon jako usvědčující důkaz uznal. Je nutno dodat, že takto provedená

---

¹²⁶ Takovému doporučení lze nalézt i v zahraniční literatuře. Srov. Stein, E. *The admissibility of expert testimony about cognitive science research on eyewitness identification*. Law, Probability and Risk, 2003, 2 (4), s. 295, autor článku dokonce považuje za vhodné přibírat znalce za účelem prověření spolehlivosti (*reliability*) očitých svědeckých identifikací.

¹²⁷ Srov. Saraiva, R. B.; Boeijen, I.; Hope, L.; Horselenberg, R.; Sauerland, M.; Koppen, P. *Eyewitness metamemory predicts identification performance in biased and unbiased line-ups*. Legal & Criminological Psychology; 2020, 25 (2), s. 111-132.

¹²⁸ Janulková, K. *Op. cit.*, s. 36.

¹²⁹ Ústavní soud agnoskaci připustil již dříve, leč velice stručně (prakticky v jedné větě), bez dalších úvah. Srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 2/03 ze dne 25. 2. 2003.

agnoskace nebyla jediným usvědčujícím důkazem, který byl proti stěžovateli vznesen (dále zajištěny odorologické a genetické stopy).

3.3.3. Právní argumentace stěžovatele

Stěžovatel založil svou právní obranu týkající se agnoskace na tom, že TŘ výslovně agnoskaci jako důkazní prostředek neupravuje, z čehož stěžovatel dovozoval nezákonnost takového procesního postupu (čl. 2 odst. 2 spolu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 90 Ústavy ČR). Dle stěžovatele není takovýto způsob identifikace možný a tímto postupem bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces zaručený Listinou (čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 1, 2).

3.3.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Ústavní soud se v předmětném usnesení vyjádřil v následujícím duchu: co se týká postupu s vytvořením identikitu a následného výběru z fotografií, poznamenal, že „*odlišný postup, nelze-li v důsledku jiných zjištění dospět k závěru o důvodném podezření ze spáchání trestného činu vůči konkrétní osobě, dost dobře ani není možný.*“ Dále konstatoval, že pozdější výsledky svědkyně v řízení před soudem a zde provedená agnoskace „*přirozeně nemá v dílčí části týkající se identifikace stěžovatele kvalitu důkazního prostředku rekognicí... nicméně (byli-li použiti v daném směru jako důkaz) ze zásady volného hodnocení důkazů vyplývá, že mu může být i v tomto ohledu v mezích svědecké výpovědi přiznána (odpovídající) váha (důkazní síla).*“ Ústavní soud proto agnoskaci shledal jako ústavně konformní.

Je potřeba dodat, že se Ústavní soud k institutu agnoskace vrátil ještě několikrát.¹³⁰ Za důležité ale považuji uvést závěry obsažené v nálezu se sp. zn. III. ÚS 3579/17 ze dne 3. 4. 2018, které lze chápat jako korekci původního usnesení, které agnoskaci jako možnou aprobovalo. Ústavní soud se zde důrazně vyjádřil v tom smyslu, že snižování důkazní síly prováděné agnoskací je úměrné počtu dřívějších setkání agnoskujícího a agnoskovaného. Pokud tedy agnoskující osoba viděla danou osobu již několikrát (v tomto případě při rekognici nejprve *in foto* a následně ještě *in natura*), je význam agnoskace velice omezený, neboť logicky dochází k deformování paměťové stopy, jenž je při těchto způsobech identifikace využívána. Jako druhý hlavní důvod limitace agnoskace uvedl fakt, že zde neprobíhá výběr z figurantů a agnoskující osoba tak nemá žádnou možnost výběru.¹³¹ V tomto případě pak dokonce ani při

¹³⁰ Např. usnesení sp. zn. IV. ÚS 1335/11 ze dne 30. 8. 2011 a další.

¹³¹ Tyto názory pak potvrdil ve svém dalším nálezu - sp. zn. IV. ÚS 1258/21 ze dne 13. 7. 2021.

agnoskaci v rámci hlavního líčení poznávající osoba nepotvrdila, že si je svým závěrem jistá, ale že jej pouze jako pachatele nevyklučuje.¹³²

S názorem uvedeným v daném usnesení souhlasím, nicméně bych považoval za mnohem více právně žádoucí, aby TŘ explicitně institut agnoskace upravil, neboť by se tím zvýšila právní jistota. V souvislosti s agnoskací je dále třeba brát v úvahu, že nikdy nemůže být postavena na roveň rekognice, neboť nesplňuje základní znaky rekognice dle § 104b TŘ (např. osoba nevybírá z figurantů). Je nutné zároveň vnímat to, že jelikož obžalovaný zpravidla sedí v prostoru přímo za osobou provádějící agnoskaci, je pochopitelné, že si instinktivně prohlédne tuto osobu jako první, což může vést k ovlivnění. Jako negativum daného usnesení spatřuji absentující přesnější vymezení limitů agnoskace, neboť Ústavní soud se vyjádřil pouze obecně v tom duchu, že agnoskace nemá kvalitu rekognice, což bylo snadno dovoditelné i dříve. Toto negativum velmi správně odčinil ve výše uvedeném nálezu, ač o více než deset let později. Přesto je třeba vždy chápat agnoskaci jako pouze "pomocný" důkazní prostředek, který nikdy nemůže být jediným usvědčujícím důkazem.¹³³

3.4. Rozhodnutí týkající se podmínky podobného vzhledu figurantů

3.4.1. Význam rozhodnutí

Důležitost senátního nálezu se sp. zn. IV.ÚS 37/01 ze dne 22. 10. 2001 tkví v tom, že se Ústavní soud zabýval (z mého pohledu) nejproblematičtější podmínkou uskutečnění rekognice, kterou je požadavek podobnosti figurantů a poznávané osoby.¹³⁴ Zákonný pojem "výrazně se neodlišujících osob" je dle mého názoru natolik vágní a nekonkrétní, že jej v praxi lze vyplnit velmi se různícími přístupy ze strany kriminalistů.¹³⁵ Jsem si však díky absolvování semestrálního předmětu týkajícího se celého legislativního procesu vědom složitostí, které praxe přináší a na které občas není dost dobře možné adekvátně legislativně reagovat.

---

¹³² Na to reagoval Ústavní soud konstatováním, že v takovém případě je důkazní síla minimální.

¹³³ Srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 2414/13 ze dne 24. 3. 2014: „Pokud by totiž soudy zjištěný skutkový stav opíraly výhradně o důkaz agnoskací či pokud by další důkazy byly již jen zcela podružné, mohlo by takovým postupem v konečném důsledku dojít k porušení stěžovatelských ústavně zaručených práv.“ Shodně i odborná literatura - viz např. Dvořák, M. In: Jelínek, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces. Op.cit.*, s. 395.

¹³⁴ § 104b TŘ konec věty první. Tento požadavek samozřejmě dopadá i na rekognici *in foto*, kdy je třeba, aby vedle podobnosti figurantů zachycených na fotografiích byla dodržena i podobnost samotných fotografií co do provedení, barevnosti a technických parametrů - viz Dvořák, M. In: Jelínek, J. a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení. Op.cit.*, s. 407.

¹³⁵ Nejvyšší soud pod daným pojmem chápe výraznou neodlišnost co do věku, oblečení, výšky, váhy, vlasů, vousů, knířů a celkového zjevu. Srov. usnesení sp. zn. 4 Tz 210/2005 ze dne 26. 4. 2006.

3.4.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

Stěžovatel byl v první instanci uznán vinným trestným činem nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů. V přípravném řízení byla nejprve provedena dvojí svědecká rekognice *in foto* a následně *in natura*, během kterých oba (utajení) svědkové identifikovali stěžovatele.

3.4.3. Právní argumentace stěžovatele

Stěžovatelova bohatá právní obrana byla založena na několika argumentech. Zaprvé stěžovatel zpochybňoval postup, kdy nejprve byla provedena rekognice *in foto* a až následně *in natura*, ač dle stěžovatele bylo bez jakýchkoli potíží možné provést rekognice *in natura* bez předchozí rekognice *in foto*. Stěžovatel zadruhé poukazoval na skutečnost, že rekognující osoby nebyly před rekognicí *in foto* vyslechnuty ke vzhledu pachatele. Třetím argumentem byla chybně provedená rekognice *in natura*, kdy dle stěžovatele nebyla dodržena podmínka podobnosti figurantů.

3.4.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Pro účely této části je zásadní námitka třetí. Tu považoval Ústavní soud za oprávněnou. Rekognice *in natura* totiž neproběhla v souladu s TŘ, jelikož nebyl naplněn požadavek podobnosti figurantů. Figuranti byli výrazně mladší než stěžovatel (nejstarší z figurantů byl o 13 let mladší než stěžovatel), což se samozřejmě projevilo ve značném výškovém rozdílu (nejméně 10 cm) a také v poměrně snadno vnímatelném mladistvém vzhledu figurantů narozdíl od stěžovatele. Tyto rozdíly ve vzhledu považoval Ústavní soud za natolik zásadní, aby z tohoto důvodu takto provedenou rekognici považoval za důkazně neúčinnou.

Tento judikát byl prvním z řady dalších, které se požadavku výrazné neodlišnosti figurantů zabývaly. Považuji za důležité zmínit protichůdné závěry dalších dvou. Za nepřípustnou odlišnost byla konstatována situace, kdy byl stěžovatel jako jediný mezi figuranty ukázán neoholený a holohlavý. Ústavní soud zde konstatoval, že „*byly-li rekognice v dané trestní věci stíženy podstatnými a neodstranitelnými vadami, za které považuje Ústavní soud zjištěná pochybení (tj. nerespektování požadavku na druhovou shodu ve speciální úpravě zevnějšku rekognované osoby a osob přibraných), je nepoužitelnost (neúčinnost) takového důkazu nabíledni.*“¹³⁶ Ve druhém případě bylo naopak překvapivě dovozeno naplnění požadavku za situace, kdy byl stěžovatel ve skupině ukázaných osob jedinou osobou romské

---

¹³⁶ Nález sp. zn. III. ÚS 623/2000 ze dne 27. 5. 2003.

národnosti (tím i jedinou s tmavší barvou pleti) a viditelně starší. Ústavní soud v tomto usnesení sice prohlásil, že „*skladba osob mezi nimiž byl stěžovatel identifikován mohla být volena vhodněji*“, ale nepovažoval tento nedostatek za natolik zásadní, aby mohl mít za následek procesní zpochybnění rekognice. Argumentoval mimo jiné tím, že z fotodokumentace plyne, že osoby výrazně mladší nevypadají a rozdílnost barvy se stírá, neboť stěžovatel měl být viděn za pouličního osvětlení.¹³⁷

S názorem uvedeným v prvním usnesení souhlasím. Pochybení při provádění rekognice (zejména věkový rozdíl) považuji za natolik flagrantní nedodržení zákona, že mohu pouze spekulovat, co kriminalisty k takovému postupu vedlo. I s druhým závěrem jsem v souladu, neboť jde opět o natolik zásadní porušení zákonného požadavku, že si lze jenom povzdechnout a doufat, že se takovéto excesy v dnešní praxi již neobjevují. Třetí závěr si dovoluji považuji za skandální, neboť argumentace stírání rozdílu barvy pleti a věku kvůli pouličním lampám určitě není hodna Ústavního soudu a zavdává prostor pro aprobování jiných stejně procesně vadných rekognic.

I přes výše uvedenou kritiku kriminalistické praxe je nutno chápat, jak (ne)snadné může pro kriminalisty být dodržet dostatečnou podobnost figurantů a rekognované osoby, z čehož plyne mé určité pochopení pro výše zmíněné "přešlapy". Na okraj je třeba poznamenat, že Ústavní soud nepovažuje za chybu, pokud je v baterii poznávaných osob jedna více se odlišující, jde-li o figuranta.¹³⁸

3.5. Rozhodnutí týkající se možnosti opakování rekognice

3.5.1. Význam rozhodnutí

Přínos nálezu prvního senátu se sp. zn. I. ÚS. 2852/14 ze dne 23. 2. 2015 spočívá v tom, že se zde Ústavní soud vyjádřil k otázce, zda je možné rekognici opakovat. Jak jsem již uvedl, neopakovatelnost je jednou ze základních traktovaných vlastností rekognice, nicméně nepadá o tom všeobecný jednotný názor, jak budu rozebírat v práci níže.

3.5.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

V daném případě byl pachatel krajským soudem v Brně jako soudem první instance uznán vinným ze spáchání zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s

---

¹³⁷ Usnesení sp. zn. IV. ÚS 1083/08 ze dne 23. 6. 2008.

¹³⁸ Srov. usnesení sp. zn. III. ÚS 1946/17 ze dne 23. 8. 2017, zejm. věta: „*Čtvrtý figurant byl "poněkud vyšší než ostatní", nicméně určující zůstává, že nešlo o stěžovatele.*“

omamnými a psychotropními látkami a s jedy. Pachatel byl shledán vinným na základě svědeckých výpovědích a také na základě výsledků rekognice, která byla provedena orgány činnými v trestním řízení Rakouské republiky na základě dožádané přeshraniční právní pomoci, a to ve formě neodkladného a neopakovatelného úkonu, jak jej zná § 158a TŘ. Z tohoto a jiných důvodů orgány činné v trestním řízení nepřistoupily k opakování rekognice po zahájení trestního stíhání a dle slov Ústavního soudu "spoléhaly" na provedení výsledků rekognice čtením protokolu.¹³⁹ Rekognice přitom byly rozhodujícím důkazem.¹⁴⁰

3.5.3. Právní argumentace stěžovatele

Stěžovatelova obrana se vedle zpochybňování svědeckých výpovědí zaměřila také na rekognici, která byla provedena rakouskými orgány dle žádosti českých orgánů, nicméně ji nebyl přítomen soudce coby garant zákonného provedení, jak to vyžaduje § 158a TŘ. Stěžovatel k tomu dodává, že „*přitom podle mezinárodních smluv o vzájemné pomoci v trestních věcech přítomnosti soudce při rekognicích nic nebránilo.*“ Stěžovatel dále namítal, že rekognice provedená před zahájením trestního stíhání nebyla zopakována po jeho zahájení, a tudíž se jí nemohl zúčastnit jeho obhájce.

3.5.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Ústavní soud se jako vždy nejdříve vypořádal s vyjádřeními dotčených subjektů. Z pohledu řešené problematiky je stěžejní vyjádření Krajského soudu v Brně, který k ústavní stížnosti poznamenal, že „*rekognice podle § 104b odst. 4 trestního řádu (tj. rekognice podle fotografie) je úkonem zásadně neopakovatelným, ačkoliv teoreticky není vyloučeno, aby byla opakována v pozdějším stadiu řízení in natura.*“ S tímto tvrzením se Ústavní soud ztotožnil, avšak již odmítl argumentaci krajského soudu (se kterou se ztotožnil i Vrchní soud v Praze), který nezopakování rekognice odůvodňoval skutečností, že rekognující osoby (státní příslušníci Rakouské republiky) odmítají za tímto účelem přicestovat na území České republiky. Ústavní soud sice uznal, že cizí státní příslušníky nelze v žádném případě nutit k osobní účasti na úkonu, ale zároveň podotkl, že jsou i jiné možnosti (např. videokonference). Ústavní soud tak zaujal svůj konečný postoj, kterým posvětil možnost rekognici provedenou

---

¹³⁹ § 211 odst. 2 písm. b) TŘ a za podmínek tam uvedených.

¹⁴⁰ K situaci, kdy je rekognice rozhodujícím důkazem, je třeba uvést, že v takovém případě klade Ústavní soud na kvalitu provedené rekognice mnohem vyšší nároky, než v případě mnohosti usvědčujících důkazů (viz výše).

nejprve ve formě *in foto* následně zopakovat ve formě *in natura*.¹⁴¹ Ústavní soud se v obdobném duchu vyjádřil i v dalších rozhodnutích.¹⁴²

S výše uvedenými závěry se zcela ztotožňuji, sám zákon předpokládá možnost zopakovat rekognici *in foto* rekognicí *in natura*, ač tento postup omezuje časovou prodlevou (viz níže). Pro kriminalisty je rekognice *in foto* často vzhledem k situaci zpočátku jedinou možností alespoň "předběžné" identifikace podezřelé osoby, a proto k ní také přistupují. Zároveň souzním i se závěry odborné literatury, že rekognice *in foto* by vždy měla být formou pouze "podpůrnou" a měla by (je-li to možné) být následně doplněna rekognicí *in natura*, která je považována za přesnější a objektivnější formu.¹⁴³ Jako lehce úsměvný lze uvést závěr Ústavního soudu, kterým aproboval provedení rekognicí *in natura* v případě "aktivního přístupu" poškozeného jakožto poznávající osoby, který si vyhledal fotografie obžalovaného na sociální síti.¹⁴⁴ Lze tedy uzavřít, že konání rekognice *in natura* po provedené rekognici *in foto* je zákonem předpokládanou a soudy aprobovanou výjimkou ze zásady neopakovatelnosti rekognice.¹⁴⁵

3.6. Rozhodnutí týkající se podmínky časové prodlevy mezi rekognicí dle fotografie a rekognicí *in natura*

3.6.1. Význam rozhodnutí

Rozsudek Nejvyššího soudu se sp. zn. 6 Tdo 675/2016 ze dne 16. 6. 2016 je důležitý (mimo jiné konstatované závěry) proto, že se zde Nejvyšší soud jednoznačně vyjádřil k tomu, jak je nutné vykládat znění odstavce 4 věty druhé § 104b TR. Zákon zde hovoří o vztahu mezi nejprve provedenou rekognicí *in foto*, která je následována rekognicí *in natura*, kdy přímo stanoví, že „*tento postup (rekognice in foto) nesmí bezprostředně předcházet rekognici ukázáním osoby*“ (k problematice kolize tohoto ustanovení a neopakovatelnosti rekognice viz předchozí bod práce).

---

¹⁴¹ Stejný závěr lze nalézt i v komentářové literatuře: Srov. Púry, F. In: Šámal, P. a kol. *Trestní řád I, II, III. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1543: „*Omezení podle § 104b odst. 4 věty druhé však neznamená, že by po provedení rekognice podle fotografie již nebylo možné vůbec přistoupit k rekognici v podobě ukázání poznávané osoby [...]; naopak rekognice podle fotografie jako méně spolehlivá [...] by měla být vždy, když to je možné, doplněna rekognicí ukázáním osoby.*“

¹⁴² Např. usnesení sp. zn. I. ÚS 2435/13 ze dne 21. 5. 2014: „*I když obecně platí, že rekognice je zásadně neopakovatelným úkonem a že předchozí ukázání fotografického portréту identifikované osoby [...] snižuje důkazní význam později provedené rekognice "in natura", nelze dospět ke kategorickému závěru, že výsledky opakované rekognice jsou vždy nepoužitelné.*“

¹⁴³ Srov. Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 203.

¹⁴⁴ Srov. usnesení sp. zn. IV. ÚS 879/17 ze dne 25. 4. 2017.

¹⁴⁵ Srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 7 Tdo 542/2020 ze dne 10. 6. 2020, bod 23.

3.6.2. Skutkové a kriminalistické okolnosti případu

Dovolatelé byli v prvním stupni uznáni vinnými trestným činem loupeže. Během prověřování byly před zahájením trestního stíhání provedeny výslech poškozené a rovněž i rekognice *in foto*, oba úkony jako neodkladné a neopakovatelné ve smyslu § 158a TR. ¹⁴⁶ Téhož dne byla následně s poškozenou provedena i rekognice *in natura*.

3.6.3. Právní argumentace dovolatelů

Velice rozsáhlá právní argumentace stála na několika dílčích aspektech. V souvislosti s obsahem tohoto bodu jsou mimo dalších relevantní tyto: zaprvé dovolatelé namítali, že Policie ČR nepostupovala dle zákona, když neumožnila obhajobě účast na výslechu poškozené. ¹⁴⁷ Zadruhé rekognice nebyla provedena zákonným způsobem, když byla s poškozenou v tentýž den provedena rekognice *in foto* a rovněž *in natura*. Zatřetí nebyla dodržena podmínka podobnosti figurantů, neboť dovolatel se svou výškou zřetelně odlišoval, navíc byl jediný neoholený. ¹⁴⁸

3.6.4. Argumentace soudu, jeho závěry a názor autora práce

Nejvyšší soud shledal takovýto procesní postup (druhý argument) za nezákonný a nepřiznal provedeným rekognicím důkazní sílu. Nejprve konstatoval, že „*Omezení podle § 104b odst. 4 tr. ř. nelze interpretovat tak, že po provedení rekognice podle fotografií není možné následně provést rekognice in natura.*“ Tento výklad je v souladu i výkladem Ústavního soudu (viz část 3.5.), který také aproboval možnost provést nejprve rekognici *in foto* a následně též *in natura*. Nejvyšší soud ale zároveň poznamenal, že tento postup musí dodržet zákonné omezení uvedené v odst. 4 § 104b TR (časová prodleva), neboť tím je garantována důkazní hodnota a objektivnost takto provedené rekognice v tom smyslu, že nedochází k ovlivnění výsledků rekognice *in natura* výsledky předtím provedené rekognice *in foto*. Nejvyšší soud upozorňuje, že zákonný požadavek časové prodlevy má za cíl omezit (nejlépe vyloučit) případné ovlivněné poznávající osoby, která provádí rekognici *in natura*, již provedenou rekognicí *in foto*. Tento zákonný příkaz tak byl dle Nejvyššího soudu v tomto případě porušen, neboť byly všechny předmětné úkony provedeny v týž den. Tento postup považoval Nejvyšší soud za procesně nesprávný, protože shledal rekognici vadnou do té míry, že konstatoval její nezákonnost, a tedy nepoužitelnost v dalším řízení.

---

¹⁴⁶ Rekognice *in foto* byla provedena ve formě tzv. natipování (viz poznámka pod čarou č. 110), což však z pohledu Nejvyššího soudu nemá právní relevanci, neboť ji považuje za jakousi kvazi rekognici *in foto*.

¹⁴⁷ Bod 14 rozhodnutí.

¹⁴⁸ Oba argumenty bod 15 rozhodnutí.

Se závěrem Nejvyššího soudu souhlasím, neboť pregnantně vyjádřil smysl časové prodlevy mezi oběma typy rekognice. Je vysoce žádoucí, aby rekognice *in natura*, považovaná za procesně objektivnější, nebyla (příliš) ovlivněna výsledky rekognice *in foto*. Současně ale umožňuje praxi "dvojitě" rekognice, kdy při dodržení dostatečné časové prodlevy aprobejuje objektivitu, zákonnost i důkazní hodnotu obou provedených rekognic. Nejvyšší soud tento svůj závěr vyjádřil i v několika dalších rozhodnutích.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ Srov. např. usnesení sp. zn. 4 Tdo 467/2016 ze dne 26. 4. 2016, obdobně usnesení sp. zn. 11 Tdo 1236/2016 ze dne 18. 10. 2016 a dále usnesení sp. zn. 3 Tdo 54/2020 ze dne 15. 4. 2020.

4. Vybrané problémy platné právní úpravy a úvahy *de lege ferenda*

4.1. Povinnost poznávané osoby podrobit se rekognici

Povinnost poznávané osoby účastnit se rekognice byla dovozena Ústavním soudem (viz část 3.1.), avšak analýza zcela protichůdných závěrů debaty odborné veřejnosti na toto téma před zmíněným zásadním nálezem má také svou informační hodnotu. Velmi stručně shrnuto Ústavní soud konstatoval, že osoba se musí rekognici v roli poznávané osoby podrobit, a to v režimu, který bychom mohli nazvat režimem pasivním (nečinnostním) - tzn. že musí pouze strpět svou pasivní účast na provedení rekognice. Osoba však nemůže být za žádných okolností například nucena k tomu, aby promluvila či se prošla po místnosti, čímž je proti její vůli zcela vyloučena možnost rekognice dle funkčních znaků.

Tato problematika se stala předmětem akademické disputace, která se odehrála v odborném časopise *Kriminalistika* v roce 2004 až 2006, kdy roku 2004 publikoval svůj článek Fryšták a vyvolal tím podnětnou diskuzi. Reakce s nesouhlasným stanoviskem na sebe nenechaly dlouho čekat. Za nejpropracovanější oponenturu lze dle mého mínění považovat článek Protivínského.

4.1.1. Argumentace Fryštáka

Fryšták ve svém článku¹⁵⁰ na základě jeho praktických zkušeností výkladem dovedl, že obviněný nemá povinnost se rekognice (vůbec) účastnit a svůj závěr založil na následujících argumentech:

Zaprvé Fryšták poukazuje na skutečnost, že narozdíl od rekognice je sice u vyšetřovacího pokusu a rekonstrukce výslovně zákonem zakotvené právo odmítnout účast na těchto úkonech, což dle Fryštáka vede *a priori* k závěru, že u rekognice zákon jednoduše toto právo nezakládá. S tím ale Fryšták nesouhlasí a poukazuje při tom na § 93 odst. 3 TŘ¹⁵¹, který zakládá obviněnému následující povinnost: „*Obviněný je [...] povinen vždy strpět úkony potřebné k tomu, aby se zjistila jeho totožnost*“.¹⁵² Ze znění Fryšták dovozuje, že toto ustanovení týkající se zjišťování totožnosti na rekognici aplikovatelné není, neboť směřuje na

---

¹⁵⁰ Fryšták, M. *Některé aspekty rekognice v praxi přípravného řízení a povinnost účasti obviněného jako poznávané osoby na ní*. *Kriminalistika*, č. 4/2004, s. 282-291.

¹⁵¹ V dnešním účinném znění § 93 odst. 2 věta druhá TŘ.

¹⁵² Komentářová literatura uvádí, že za takové úkony je považována např. identifikace dle občanského nebo řídičského průkazu, zjišťování informací z centrálních registrů osob a též kriminalistické metody identifikace jako například daktyloskopie, odběr DNA či odorologie. Srov. Fenyk, J. In: Drašík, A., Fenyk, J. a kol. *Op. cit.*, s. 894.

zjištění totožnosti toliko ve smyslu osobních údajů (jméno, příjmení, rodné číslo či bydliště apod.) a nikoliv ve smyslu účelu rekognice, tj. ztotožnění dle porovnání paměťových stop.

Zadruhé se Fryšták zamýšlí, zda by se povinná účast na rekognici nedala subsumovat pod § 114 odst. 3 TŘ.¹⁵³ V tomto bodě se Fryšták odkazuje na svůj závěr ohledně § 93 odst. 3 TŘ a povinnost k účasti na rekognici opět nedovozuje¹⁵⁴ a konstatuje, že „*Na základě vyložení obsahu § 93 odst. 3 a § 114 odst. 3 trestního řádu lze jednoznačně konstatovat, že prostřednictvím těchto ustanovení zákona nelze poznávanou osobu nutit k účasti na rekognici, pokud prohlásí, že se jí odmítá zúčastnit.*“¹⁵⁵

Třetím argumentem, který Fryšták na podporu svého závěru předkládá, je analogie. Fryšták správně uvádí, že narozdíl od trestního práva hmotného je v procesní oblasti její užití možné, jsou-li pro to splněny předpoklady (analogie je nepřípustná například u taxativních výčtů). Fryšták považuje předpoklady za splněné a užívá analogii ve vztahu k vyšetřovacímu pokusu a rekonstrukci, kdy zákon umožňuje odmítnout účast (viz část 1.2.), z čehož Fryšták dovozuje tutéž možnost i u rekognice.

V závěru argumentuje Fryšták i Listinou základních práv a svobod a jejím článkem 40 odst. 4, který umožňuje obviněnému odmítnout vypovídat ve spojení s uplatněním zásady *nemo tenetur*¹⁵⁶, kdy konstatuje, že „*v případě ztotožnění poznávané osoby poznávající osobou budou její (myšlena rekognice) výsledky jedním ze stěžejích (sic!) důkazních prostředků pro podání obžaloby státním zástupcem. Je jasné, že rekognice tak představuje v první řadě důkaz, který může potenciálně svědčit proti poznávané osobě.*“¹⁵⁷ K tomu je nutné pro časovou posloupnost a kontext dodat, že Fryšták publikoval svůj příspěvek před vydáním průlomového judikátu zmíněného výše, který se k dané problematice a zejména uplatnění zásady *nemo tenetur* vyjádřil.¹⁵⁸ Fryštákův názor lze shrnout tak, že obviněný sice má povinnost se k

---

¹⁵³ „*Je-li k důkazu třeba zjistit totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu, je osoba, o kterou jde, povinná strpět úkony potřebné pro takové zjištění.*“

¹⁵⁴ Zásadní rozdíl dnešní úpravy oproti úpravě účinné v době vzniku článku je skutečnost, že dnes je možné aplikovat dříve neexistující odst. 4 § 114 TŘ, který umožňuje úkony směřující ke zjištění totožnosti (zejm. odebrání vzorku DNA) provést i přes nesouhlas dotčené osoby za pomoci fyzického překonání jejího odporu (s určitými výjimkami). Dřívější úprava sice umožňovala uložení pořádkové pokuty za účelem přinucení osoby se úkonu podrobit, což však nemohlo znamenat, že k podrobení se úkonu nakonec skutečně dojde, neboť ukládané pokuty nemusely a stále nemusejí k podrobení přinutit "movitější" osoby.

¹⁵⁵ Fryšták, M. *Op. cit.*, s. 282-291.

¹⁵⁶ K pojmu viz poznámka pod čarou č. 98.

¹⁵⁷ Fryšták, M. *Op. cit.*, s. 282-291.

¹⁵⁸ Viz náleží III. ÚS 528/06 ze dne 11. 10. 2007.

rekognici dostavit (a za tím účelem mu může být také uložena pořádková pokuta či může být předveden), ne však se jí účastnit, a to ani v pasivním režimu.

4.1.2. Reakce Protivínského

Protivínský¹⁵⁹ s Fryštákem v první řadě nesouhlasí v tom, že bychom měli pojem "zjištění totožnosti" zužovat na pouhé zjišťování osobních dat, neboť ztotožňování je často prováděno identifikací jak znaleckou (např. daktyloskopicky), tak i laickou (např. právě rekognice). Protivínský dále zásadně nesouhlasí s Fryštákem, že lze užít analogii ve vztahu k rekognici ohledně ostatních zvláštních způsobů dokazování. Protivínský dovozuje ze znění nadpisu § 114 "o prohlídce těla a jiných podobných úkonech", že oním jiným podobným úkonem je myšlena právě i rekognice a obviněný tedy musí strpět rekogniční úkon, nicméně však pouze v pasivní roli. Protivínský například dovozuje, že jej nelze nutit pronášet slova, neboť by dle něj již šlo o překlopení do aktivní role. Tento jeho závěr vyplývá z ním provedeného výkladu § 114 odst. 3 TR, kdy tvrdí, že „ve většině případů se při rekognici zjišťuje právě totožnost osoby, která se zdržovala na místě činu v určitou dobu.“¹⁶⁰ Z tohoto důvodu je Protivínského závěr takový, že obviněný má nejenom povinnost se k provedení rekognice dostavit, ale též se jí pasivně zúčastnit.

Na okraj lze pro pochopení postojů Protivínského uvést, jaké své rozčarování v úvodu článku uvedl: „i policisté se začínají přiklánět na stranu těch, kteří hledají takové výklady ustanovení trestního řádu, které budou přinášet další a další prohlubování práv obviněného a další a další ztěžování zjistit objektivní pravdu při vyšetřování trestních věcí“.

Jak ukázal čas, nakonec se jako správný výklad prosadil závěr Protivínského, jehož argumentaci podpořil později vydaný nálezh Ústavního soudu.¹⁶¹ Osobně plně souzním s Protivínským, jehož argumentaci považuji za přesvědčivější. Zákodárce explicitně uvádí zákaz nucení obviněného k úkonům jako je například vyšetřovací pokus, ale u rekognice tak nečiní, což nelze považovat za opomenutí, nýbrž naopak za záměr, neboť od doby přijetí tohoto ustanovení uplynulo už několik let a nebyly předloženy žádné legislativní návrhy, které by se daly charakterizovat jako snaha o napravení "chyby". Je třeba mít neustále na zřeteli základní zásadu trestního práva procesního - dosažení materiální pravdy a základní účel trestního práva

---

¹⁵⁹ Protivínský, M. *Pro jaký výklad rekognice (§ 104b TrŘ) se máme angažovat?* Kriminalistika, č. 4/2006, s. 263-266.

¹⁶⁰ Protivínský, M. *Op. cit.*, Kriminalistika, č. 4/2006, s. 263-266.

¹⁶¹ Viz nálezh III. ÚS 528/06 ze dne 11.10.2007.

vůbec - objasňování trestné činnosti.¹⁶² Pokud bychom neustále rozšiřovali práva obviněného argumentací zásadou *nemo tenetur* (která se zdá být pro některé všeobíhající a vždy použitelná), neúměrně bychom tím ztěžovali práci kriminalistům, kteří se k oné materiální pravdě snaží co nejvíce přiblížit. Procesní práva toho, proti kterému se řízení vede, musí být vždy respektována, nicméně není možné provádět jejich extenzi donekonečna a k tomu na úkor základního účelu trestního řízení.¹⁶³ Tento názor lze podložit disentním stanoviskem ústavního soudce Musila.¹⁶⁴ Myslím, že by bylo správně, aby zákonodárce novelizoval TŘ v tom duchu, že by buď do obecných ustanovení týkající oddílu zvláštních způsobů dokazování nebo přímo do úpravy rekognice vložil nové ustanovení reflektující výše uvedený závěr Ústavního soudu.

---

¹⁶² Tento základní účel chápe Ústavní soud jako ústavněprávně chráněný veřejný statek - srov. nález sp. zn. III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002.

¹⁶³ K tomu lze uvést ještě jedno zamyšlení Protivínského z téhož článku - „[...] bychom měli plédovat spíše pro tento výklad (myšlen výklad Protivínského) trestního řádu než servírovat advokátům obviněných takové výklady (myšlen výklad Fryštáka), jichž se oni sami jako právníci dosud ani neodvažují.“

¹⁶⁴ Musil k nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 655/06 ze dne 23. 5. 2007 uvádí: „Pravidlo *nemo tenetur se ipsum accusare* pokládám za jeden z fundamentálních principů trestního procesu v demokratickém právním státě. Ani toto pravidlo však není bezbřehé a neposkytuje obviněnému absolutní ochranu; zejména toto pravidlo nezakazuje, aby orgány činné v trestním řízení donucovaly obviněného k pasivnímu strpění důkazních úkonů. Při posuzování toho, jaký stupeň ústavněprávní ochrany poskytnout tomuto principu, je třeba zvažovat také obecný zájem společnosti na efektivním výkonu trestní spravedlnosti. Excesivní výklad principu *nemo tenetur* by mohl vést k paralyzování účinného potírání kriminality.“

4.2. Otázka možnosti zákazu úpravy vzhledu poznávané osoby

Aby mělo provedení rekognice smysl a bylo možné dosáhnout jejího cíle, je třeba, aby byla poznávaná osoba co nejvíce podobná vzhledu, který měla v době, kdy došlo k vytvoření paměťové stopy u poznávající osoby. Je tomu tak jednoduše proto, že pokud dojde u poznávané osoby k zásadní změně jejího vzezření, poznávající osoba ji nemůže pro tuto skutečnost identifikovat, neboť se její paměťová stopa bude zásadně rozcházet s vjemem, který získá při rekognici. Z úprav relativně jednoduchých a časově nenáročných lze uvažovat o například ostříhání se dohola, oholení se či nechání si narůst plnovous. Časově náročnější může být kupříkladu opatření si výrazného tetování na obličej nebo naopak nechání si tetování odstranit. Lze uvažovat i o tom, že si holohlavá osoba nechá narůst dlouhé vlasy. Stejně tak může být poznávající osoba poměrně snadno zmatena, pokud dojde k výraznější změně barvy vlasů či vousů.

S tímto problémem vyvstala v teorii otázka, zda je možné poznávané osobě uložit příkaz (omezení či přímo zákaz), aby zásadně neměnila svůj vzhled. Osobně se domnívám, že pod slovem zásadně je třeba chápat pouze úpravy radikálnějšího charakteru (například ostříhání dohola). Rozhodně tím dle mého nebylo myšleno, že si osoba nechá jenom lehce zkrátit vlasy či si sama bude provádět úpravu vousů. Zde by šlo o excesivní požadavek kladený na danou osobu a věřím, že pod slovem zásadně nikdo nechápal zákaz provádět běžnou osobní hygienu.

V kriminalistické teorii se objevily dva protichůdné názory a opět jde o články Fryštáka¹⁶⁵ a Protivínského¹⁶⁶. Fryšták však tentokrát zastává názor, že takovýto příkaz osobě uložit lze, Protivínský dovozuje pravý opak.

Fryšták argumentuje logickým výkladem ustanovení § 104b odst. 2 a 3 TR, kdy z něj dovozuje, že pokud „*svou účast neodmítne a uvede, že se rekognice chce zúčastnit [...], může jí být uvedený příkaz dán a ona se bude muset taktéž podrobit i dalším „omezením“ souvisejícím s rekognicí. Zejména jde o to, aby svým vzhledem (tj. i oblečením) odpovídala tomu, jak byla naposledy vnímána poznávajícími osobami.*“¹⁶⁷ Fryšták dále upozorňuje, že pokud má být rekognice provedena dle zákona, vyžaduje zpravidla přípravu, která poskytuje poznávané osobě dostatečný časový prostor na to, aby svůj vzhled záměrně změnila. Pokud by se tak stalo, dovozuje Fryšták, že je účel rekognice zcela zmařen. Souhlasí sice s tím, že je

---

¹⁶⁵ Fryšták, M. *Op. cit.*, s. 282-291.

¹⁶⁶ Protivínský, M. *Op. cit.*, Kriminalistika, č. 4/2006, s. 263-266.

¹⁶⁷ Fryšták, M. *Op. cit.*, s. 282-291.

možné, aby policejní orgán uložil takovéto osobě pořádkovou pokutu dle § 66 TŘ, neboť by dle Fryštáka porušila povinnost pro ni vyplývající ze zákona. tj. měnit svůj vzhled z důvodu konání rekognice.¹⁶⁸ K tomu ale Fryšták sám dodává, že takovýto postup není efektivní, neboť je dle Fryštáka účel rekognice „*zpravidla definitivně zmařen*“. Jako možnost toho, aby poznávané osobě nebyl dán onen časový interval k úpravě vzhledu, navrhuje Fryšták, aby byla rekognice provedena jako neodkladný úkon dle § 158a TŘ za podmínek tam uvedených.

Za velmi zajímavou úvahu považují další zamyšlení Fryštáka o tom, jak je možné "zakonzervovat" vzhled poznávané osoby, která byla omezena na svobodě tím, že byla vzata do vazby dle § 67 a násl. TŘ. Podle Fryštáka je možné, aby „*státní zástupce v návrhu na vzetí do vazby a soudce v příkazu k přijetí do vazby uvedli požadavek, aby vzhled poznávané osoby žádným způsobem nebyl měněn*.“¹⁶⁹ Tento krok by bylo možné chápat jako dostatečnou záruku toho, že ke změně vzhledu nedojde. Fryšták ale uvádí příklad, kdy byl tento zákaz flagrantně porušen: osoba byla vzata do vazby spolu s příkazem, aby neměnila svůj vzhled. Krátce na to ale požádala o nůžky a břitvu a nechala se spoluvězněm ostříhat dohola. Příslušníci vězeňské služby navíc o této události neinformovali kriminalisty provádějící rekognici a ti se o této skutečnosti dozvěděli až poté, co byla osoba eskortována k provedení úkonu.¹⁷⁰ Argumentací příslušníků bylo, že pro omezení možnosti se ostříhat nemají oporu v žádném současně platném právním předpisu. Fryšták kontruje, že tato možnost plyne přímo z TŘ, jak bylo uvedeno výše.

Protivínský ve svém článku představil oponenturu k výše prezentovanému názoru Fryštáka. Jako hlavní argument předkládá zásadu presumpce nevinny.¹⁷¹ Zdůrazňuje, že „*někdy se do postavení rekognované osoby dostává i osoba nevinná*.“¹⁷² Zároveň nesouzní s kategorickým závěrem Fryštáka o definitivním zmaření účelu rekognice, pokud provedla úpravu svého vzhledu. Jako možný postup řešení takové situace nabízí zpětnou úpravu prostřednictvím maskéra. Úpravu zevnějšku v širším pojetí zdůrazňuje Protivínský zejména v souvislosti s maskováním při páchání trestné činnosti (zmiňuje loupeže, při kterých pachatelé užívají kukly, šátky či dokonce kombinézy), kdy je dle něj nezbytné, aby i figuranti byli "doupřaveni" do naprosto shodného vzhledu.¹⁷³

---

¹⁶⁸ Provedení rekognice ale Fryšták podmiňuje souhlasem poznávané osoby, viz část 4.1. práce.

¹⁶⁹ Fryšták, M. *Op. cit.*, s. 282-291.

¹⁷⁰ *Dto.*

¹⁷¹ § 2 odst. 2 TŘ.

¹⁷² Protivínský, M. *Op. cit.*, Kriminalistika, č. 4/2006, s. 263-266.

¹⁷³ Podobný závěr srov. Kratochvíl, V. *Zákonnost a ústavnost rekognice. Poznámky z hlediska právního stavu před a po „velké novele“ trestního řádu a před a po „euronovele“ Ústavy*. Kriminalistika, roč. XXXVI, 2003, č. 3, s. 196–200.

Pro pochopení podstaty názorů Fryštáka je opět třeba uvést časový kontext spočívající v publikaci článku Fryštákem před nálezem Ústavního soudu týkajícího se povinnosti obviněného se pasivně účastnit rekognice.¹⁷⁴ V tomto úhlu pohledu dokáží v určité míře souhlasit s názorem Fryštáka. Dovozená možnost zabránit osobě úpravy vzhledu myslím měla ve svém vnitru pozitivní motivaci - podpořit a umožnit realizaci rekognice a tento cíl lze jistě brát jako legitimní.

Na druhou stranu je třeba vnímat občanskoprávní a zejména ústavněprávní aspekty této problematiky, jak na ně upozorňují mladší autoři.¹⁷⁵ Ve světle nálezu III. ÚS 528/06 ze dne 11. 10. 2007 Dvořák dovozuje, že úpravu svého vzhledu osoba musí strpět pouze pokud nejde o trvalé zásahy (např. je možné osobě nasadit brýle či paruku, není však možné ji ostříhat, oholit či tetovat), protože tím by bylo zasaženo do jejích ústavně chráněných přirozených práv na nedotknutelnost člověka a zachování lidské důstojnosti.¹⁷⁶ Autor tím má jistě na mysli větu první odstavce 1 článku 7 Listiny, která zní: „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena.*“ a odstavec 1 článku 10 Listiny ve znění „*Každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno.*“ S těmito názory lze jistě souhlasit v tom smyslu, že lidská práva garantovaná Listinou je nutno plně respektovat. Nicméně se stejně tak nabízí otázka, zda zde není prostor pro užití druhé věty prvně zmíněného článku, která totiž dává prostor k omezení lidské nedotknutelnosti.¹⁷⁷ Listina sama tak zákonodárci dává možnost, aby patřičným ustanovením v TŘ prolomil (omezil) ono právo (samozřejmě s respektem k testu proporcionality). Ač nám výše zmíněný nálezný dal jasnou odpověď na otázku povinné účasti na rekognici, z čehož Dvořák dovozuje i závěr ohledně otázky úpravy vzhledu, domnívám se, že je zde prostor pro pochopení závěrů Fryštáka, neboť je třeba mít na mysli, že i přes to, že jde o zásah do lidské integrity, šlo by o zásahy návratné a dočasné, a tudíž dle mého názoru způsobilé projít testem proporcionality, jak by jej případně aplikoval Ústavní soud. Zároveň by šlo o zásahy činěné za účelem potírání trestné činnosti, tudíž dle mého názoru zcela legitimní. Pokud by zákonodárce seznal, že je na místě oním ustanovením TŘ novelizovat, nabízím znění: „*Podezřelý nebo obviněný musí strpět dočasné a vratné zásahy do své tělesné integrity, zejména úpravu vzhledu, činěné za účelem zajištění*

---

¹⁷⁴ Viz nálezný III. ÚS 528/06 ze dne 11.10.2007.

¹⁷⁵ Srov. Janulková, K. *Op. cit.*, s. 68, podobně Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 176.

¹⁷⁶ Dvořák, M. *Op.cit.*, s. 176.

¹⁷⁷ „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.*“

dostatečně podobného vzhledu pro provedení rekognice za současného respektu k jeho základním lidským právům, zejména lidské důstojnosti.“

K otázce možnosti omezení úprav vzhledu se ve svém článku vyjádřila též Staňková.¹⁷⁸ Ta rozvádí úvahu Protivínského o možnosti použít maskéra, kdy při aplikaci ústavního testu proporcionality dochází k závěru, že je splněn jak atribut vhodnosti, tak i potřebnosti, neboť úpravou vzhledu maskérem lze dosáhnout sledovaného cíle (vhodnost), zároveň jde o mírnější řešení, než by byl zákaz úprav vzhledu (potřebnost). Současně ale varuje předtím, aby se osoby poznávané upravovaly tak, že by se danou úpravou "vytvářely" pachatelé dle popisu osoby poznávající, pokud by nebylo bezpečně prokázáno, že poznávaná osoba skutečně v předmětné době takto vypadala. V opačném případě by totiž hrozilo riziko, že by se z osoby nevinné "vytvořila" osoba dostatečně podobná pachateli, což by mohlo vyústit v nesprávné pozitivní označení této nevinné osoby při rekognici.

4.3. Rekognice jako skutečně (ne)opakovatelný úkon a (ne)odkladný úkon

4.3.1. K (ne)opakovatelnosti rekognice

Jako neodkladný úkon je trestním řádem (§ 160 odst. 4 věta první) chápán úkon, který „*vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání*“.¹⁷⁹ Neopakovatelným úkonem pak „*takový úkon, který nebude možno před soudem provést*“.¹⁸⁰ Zákonodárce, vědom si možnosti nadužívání tohoto paragrafu, podmiňuje provedení úkonů v tomto režimu uvedením do protokolu těch skutečností, které tento režim odůvodňují.¹⁸¹

---

¹⁷⁸ Staňková, L. *Otázky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon*. Trestněprávní revue, č. 4/2017, s. 79-85.

¹⁷⁹ Tento pojem je tak nutno vztáhnout toliko k okamžiku zahájení trestního stíhání. Příkladem důvodu, pro který je možno učinit úkon v tomto režimu je vysoký věk či psychický stav svědka (při výslechu) nebo osoby poznávající (při rekognici) - viz nález sp. zn. I. ÚS 3206/08 ze dne 27. 4. 2009, ústavně konformním důvodem rovněž může být delší časové období od rozhodné události a z toho plynoucí obava ze snížení schopnosti poznávající osoby provést identifikaci - viz usnesení sp. zn. I. ÚS 316/21 ze dne 20. 9. 2022.

¹⁸⁰ Naopak tento pojem se vztahuje až k řízení před soudem.

¹⁸¹ Srov. § 160 odst.4 TR v. věta druhá: „*V protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu je třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.*“ Nicméně z judikatury vyplývá, že neexistence tohoto zdůvodnění (sama o sobě) nedosahuje takové intenzity procesní vadnosti, pro kterou by mělo dojít ke zrušení příslušného meritorního rozhodnutí - srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 3108/08 ze dne 26. 3. 2009.

Neopakovatelnost a neodkladnost rekognice jsou kriminalistickou odbornou veřejností traktovány již dlouho a tyto aspekty rekognice jsou většinou vnímány jako převažující fakt.¹⁸² Nicméně v posledních letech se objevují názory a ukázky z praxe demonstrující to, že ze strany kriminalistů provádějících rekognici není tento postulát respektován a rekognice jsou jimi (a dle některých autorů dokonce s posvěcením státních zástupců) opakovány. Jako příklad lze uvést článek Brázdy, který se zabývá (ne)opakovatelností rekognice *in natura*.¹⁸³

Brázda svůj článek uvozuje popisem svých zkušeností, kdy kriminalista provádí jednu rekognici (tj. nechá osobu poznávanou vybrat si číslo a zařadit se mezi baterii poznávaných, následně je poznávající vyzván, aby sdělil, zda někoho poznává), pokud poznávající někoho označí, celý proces se zopakuje, avšak s tím rozdílem, že poznávaná osoba si sama vybere jiné číslo, ovšem baterie poznávaných zůstává stejná. Brázda si tak klade otázku, zda je rekognice *in natura* skutečně úkon neopakovatelný a zda takovýto postup není v rozporu se zákonem. Brázda ve svém článku popisuje situaci, na které demonstruje své následné právní závěry: policejním orgánem byl stíhán obviněný K.V. (dále jen "obviněný") pro trestný čin loupeže, „neboť měl v Plzni okolo 3.00 hod. vstoupit do prodejny benzinové čerpací stanice, a poté, co obsluha prodejny přišla k pokladně, měl k ní přistoupit se slovy: „Nebojte se, nic vám neudělám, dejte mi peníze.“ Poškozená mu v obavě o život a zdraví měla otevřít pokladnu a obviněný si měl z pokladny vzít bankovky a z prodejny odejít.“¹⁸⁴ Následně byla provedena rekognice přes jednocestné zrcadlo, kdy jako poznávající osoba vystupovala pracovnice čerpací stanice, která měla směnu v době, kdy mělo dojít k trestnému činu. Pracovnice byla řádně poučena a následně vyslechnuta v souladu s TŘ. Vzhledem ke skutkovým okolnostem přistoupil kriminalista nejprve k rekognici dle hlasu, při které ale pracovnice neidentifikovala žádnou z promlouvajících osob, ač mezi nimi byl i obviněný. Poté byla provedena rekognice *in natura*, kdy si obviněný svobodně zvolil pořadové číslo 1. Následovala asi čtyřminutová prohlídka figurantů a obviněného, při které pracovnice neoznačila žádnou z pozorovaných osob, neboť pachatel měl při činu kšiltovku, a tak se pracovnice domáhala, aby byly všem osobám nasazeny kšiltovky. S tím obviněný souhlasil. Poté proběhla asi tříminutová prohlídka, po které pracovnice sice označila jako pachatele obviněného, avšak se sdělením, že si není

---

¹⁸² Srov. např. Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Op. cit.*, s. 86, dále Musil, J.; Konrád, Z.; Suchánek, J. *Kriminalistika, 2. přepracované a doplněné vydání*, C. H. Beck, Praha 2004, s. 346, obdobně i komentářová literatura - Fenyk, J. In: Draščík, A., Fenyk, J. a kolektiv, *Op. cit.*, s. 932.

¹⁸³ Brázda, J. *Je rekognice "in natura" opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon?* Bulletin advokacie č. 10/2013, s. 41-43.

¹⁸⁴ *Idem*.

stoprocentně jistá. Jako další krok přistoupil kriminalista ke změně pořadového čísla obviněného, kdy nechal jeho i s figuranty opustit místnost a umožnil mu změnit si pořadové číslo. To také obviněný učinil a vybral si číslo 2. Po opětovném vstupu do místnosti a opakované rekognici pracovnice okamžitě označila osobu s číslem 2, tedy (opět) obviněného. O celém průběhu byl sepsán dle zákonných pravidel protokol, z něhož je důležitá zejména poslední věta: „*Při druhém ukázání osob ve změněném pořadí označila opětovně osobu obviněného, majícího v daný moment číslo 2.*“¹⁸⁵ Obhájce obviněného napadl průběh rekognice, neboť jí a v tom důsledku i její výsledky považoval za nezákonnou. Na okraj lze poznamenat, že okresní soud tuto námitku nevzal v potaz a výsledky rekognice aproboval.

Brázda považuje takovouto praxi za nepřípustnou, neboť dle jeho názoru „*trestní řád v této kogentní normě (myšlen § 104b TŘ) zcela zřejmě stanoví, že rekognice je neopakovatelný úkon, neboť přímo uvádí, že „osoba nebo věc, která má být poznána, nesmí být poznávající osobě před rekognicí ukázána.*“¹⁸⁶ Na podporu tohoto svého názoru předkládá závěry kriminalistických nestorů Konráda a Protivínského, kteří se ve svých publikacích vyslovili pro silně převažující neopakovatelnost (Protivínský ale uznává, že existují situace, kdy lze opakování akceptovat - viz níže). Za důležitý považují Brázdův odkaz na Protivínského, který (ne)opakovatelnost rekognice projektuje do případných procesních konsekvencí. Protivínský se totiž ve svém článku zamýšlí nad kvalitou výsledků opakované rekognice a dochází k závěru, že při opakované rekognici je získán pouze důkaz o tom, že poznávající osoba poznala tu osobu, jenž vnímala při první rekognici¹⁸⁷ a tento jeho závěr sdílí i zahraniční odborná literatura.¹⁸⁸ V návaznosti na toto pak Protivínský v článku dále dovozuje, že tento postup (tj. opakovaná rekognice *in natura*) je nutno považovat za tzv. podstatnou (nezhojitelnou) vadu rekognice¹⁸⁹, neboť takovýto postup vyvolává pochybnosti, zda byl objektivně zjištěn skutkový stav, což má ten procesní důsledek, že je rekognice jako důkaz v dalších fázích řízení zcela nepoužitelná.¹⁹⁰ Brázda tento závěr Protivínského přijímá a na podporu předkládá pasáž z komentářové literatury: „*Nedodržení pravidel stanovených v § 104b) pro provádění rekognice*

---

¹⁸⁵ *Idem.*

¹⁸⁶ *Idem.*

¹⁸⁷ Protivínský, M. *Vady rekognice a její procesní důsledky.* Bulletin Advokacie č. 2/1997, s. 11.

¹⁸⁸ Viz např. Godfrey, R. D.; Clark, S. E. *Repeated Eyewitness Identification Procedures: Memory, Decision Making, and Probative Value.* Law and Human Behavior, 2010, 34 (3), s. 242-243.

¹⁸⁹ Vedle podstatných (nezhojitelných) vad rozeznává Protivínský ještě vady nepodstatné (zhojitelné, tedy napravitelné).

¹⁹⁰ Protivínský ve svém článku uvádí, že tímto dělením vychází z významné práce Antonína Růžka, který se ve svém článku zabýval procesními vadami, které se mohou vyskytnout při provádění výpovědi. Srov. Růžek, A.: *K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu.* Socialistické soudnictví, roč. VI, seš. 5, tisk. odd. MS, Praha 1966, s. 224 a násl..

může být podle závažnosti takovou vadou tohoto úkonu, že jeho výsledky nebude možné použít jako důkazu, nebo jestliže z něj bude vycházet rozsudek soudu I. stupně, může být zrušen v odvolacím řízení pro podstatné vady řízení [§ 258 odst. 1 písm. a)]. Je-li v rozporu se zákonem provedena rekognice, při níž obviněný označí jako účastníka na trestném činu jistou osobu, potom jako důkaz svědčící o vině této osoby nelze použít žádné informace v dalších výpovědích obviněného pocházející z nezákonné rekognice.¹⁹¹ Brázda si je zároveň vědom možnosti postupu opakování rekognice ve formě *in natura* po předcházející rekognici *in foto*, jak jej předpokládá TŘ a jak byl tento postup i aprobován judikaturou (viz část 3.6.). V závěru svého článku Brázda uzavírá, že za bez výjimky neopakovatelnou je nutno považovat rekognici *in natura*, v jejímž opakování spatřuje nezákonný postup, neboť je v rozporu s § 2 odst. 5 TŘ (zásada zákonnosti postupu orgánů činných v trestním řízení).¹⁹²

(Ne)opakovatelností rekognice se také zabývá jedna ze tří částí článku Staňkové.¹⁹³ Staňková též dovozuje neopakovatelnost, a to přímo z dikce § 104b TŘ, konkrétně z ustanovení „Osoba nebo věc, která má být poznána, jim nesmí být před rekognicí ukázána.“ Přes toto paradigma poukazuje Staňková, pomocí odkazu na článek Protivínského¹⁹⁴, že zde existují výjimky, které opakování rekognice umožňují. Podmínkou podle Protivínského je, že „zhlédnutí objektu při první rekognici nemůže negativně ovlivnit výsledky opakované rekognice“.¹⁹⁵ Mezi tyto výjimky patří následující situace: rekognice živých osob trpících amnézií (ztrátou paměti) či se vydávajících za jiné osoby, jsou-li ztotožňováni svými příbuznými, dále rekognice mrtvých osob nezjištěné totožnosti, pokud je příčinou jejich smrti např. sebevražda, dopravní nehoda (letecká, železniční, silniční), důlní nehoda, zásah bleskem či náhlé úmrtí mimo domov.¹⁹⁶ I bez podmínky vyloučení negativního působení na výsledky opakované rekognice pak Protivínský jako další možné důvody uvádí špatné podmínky při vnímání pachatele či dojem o nedůvěryhodnosti poznávající osoby ze strany kriminalisty.¹⁹⁷ Dalším autorem, kterého pro podporu svých názorů zmiňuje Staňková, je Šimovček. I ten

---

¹⁹¹ Půry, F. In: Šámal, P. a kol.: *Trestní řád I, § 1 až 156. Komentář*. 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, s. 1539.

¹⁹² Za zajímavý názor lze považovat myšlenku vyslovenou Brázdou, kdy dle jeho názoru není možné považovat opakovanou rekognici *in natura* za proces znovupoznání, ale spíše by se blížila vyšetřovacímu pokusu dle § 104c TŘ, neboť je dle Brázdy naplněna jeho zákonná definice - „*vyšetřovací pokus se koná, mají-li být pozorováním v uměle vytvořených nebo obměňovaných podmínkách prověřeny nebo upřesněny skutečnosti zjištěné v trestním řízení, popř. zjištěny nové skutečnosti důležité pro trestní řízení.*“

¹⁹³ Staňková, L. *Op. cit.*, s. 79-85.

¹⁹⁴ Protivínský, M. *Op. cit.*, Bulletin Advokacie č. 2/1997, s. 11-25.

¹⁹⁵ *Dto.*

¹⁹⁶ *Dto.*

¹⁹⁷ Protivínský, M. *Op. cit.*, Kriminalistika, č. 2/2005, s. 121.

skutečně ve své publikaci připouští možnost, že je rekognice opakovatelná za situace, kdy k rekognici sice objektivně došlo, ale nemohlo dojít k ovlivnění kvality paměťových stop poznávající osoby z důvodu například poruchy zraku, poruchy sluchu či psychické poruchy.¹⁹⁸

4.3.2. K (ne)odkladnosti rekognice a související problém dodržení práva na obhajobu

Rekognice je jedním z příkladů úkonů, které se mohou provádět v režimu § 160 odst. 4 TR (dále jen "neodkladný režim"), tedy jako úkon neodkladný (rekognice též často jako neopakovatelný, viz předchozí bod).¹⁹⁹ Pokud je rekognice prováděna v tomto režimu, musí úkonu být přítomen soudce, jak to vyžaduje § 158a TR.²⁰⁰ Důvodem provádění rekognice v tomto režimu je skutečnost, která neumožňuje s provedením vyčkat na zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 TR.²⁰¹ Zároveň je třeba, aby tyto důvody byly uvedeny do protokolu o konané rekognici, jinak je rekognice stižena důkazní neúčinností.²⁰² Této problematice se věnuje v první části svého článku doktorka Staňková.²⁰³ Podle Staňkové jsou při provádění rekognice v neodkladném režimu ve střetu dva opodstatněné zájmy: právo na obhajobu osoby (proti níž se vede trestní řízení) a naproti tomu zájem státu (potažmo veřejnosti) na odhalování trestné činnosti a pachatelů, kdy tento zájem by však mohl být zmařen tím, že by se s provedením rekognice čekalo až na zahájení trestního stíhání. Staňková dochází k závěru, že při rekognici v tomto režimu není dostatečně zachováno a naplněno právo na obhajobu, neboť v této fázi trestního řízení nemá osoba právo na obhajobu.²⁰⁴

¹⁹⁸ Šimovček, J. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, s. 281.

¹⁹⁹ Komentářová literatura k tomuto institutu zdůrazňuje, že při posuzování toho, zda jsou splněny zákonné podmínky pro rekognice jako neodkladného úkonu, je třeba vycházet jak ze skutkových a právních okolností jednotlivého případu, tak též ze vztahu ke konkrétní osobě, jíž se týká. Zároveň zdůrazňuje, že je vždy třeba naplnit základní podmínku stanovenou TR, tedy aktuálně hrozící nebezpečí možnosti zmaření, zničení či ztráty. Srov. Stříž, I. In: Drašík, A., Fenyk, J. a kol. *Op. cit.*, s. 1228-1229. Obdobně Šámal, P., Růžička, M. In: Šámal, P. a kol. *Trestní řád. 7. vydání*. Praha, 2013, C. H. Beck, s. 2076-2077.

²⁰⁰ „Je-li [...] třeba provést neodkladný nebo neopakovatelný úkon spočívající [...] v rekognici, provede se na návrh státního zástupce [...] za účasti soudce; soudce v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu a k tomu cíli může do průběhu úkonu zasahovat.“ Soudce však nesmí do průběhu úkonu tzv. věcně zasahovat, tedy nesmí činit nic, čím by nahrazoval činnost kriminalisty nebo státního zástupce - viz Coufalová, D. *Přítomnost soudce při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů: Kritické zamýšlení de lege lata a de lege ferenda*. *Trestněprávní revue*, č. 2/2021, s. 63. Obdobně Vantuch, P. *Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 146.

²⁰¹ Důvodem může být například situace, kdy se očekává pozdější neschopnost poznávající osoby rekognici provést v důsledku předpokládané ztráty paměti, prudkého zhoršení celkového zdravotního stavu či smrti. Dalším důvodem je odůvodněný předpoklad, že na poznávající osobu bude vyvíjen nátlak, aby se rekognice neúčastnila. Viz Staňková, L. *Op. cit.*, s. 79.

²⁰² Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 8 Tdo 695/2009 ze dne 18. 6. 2009: „[...] z ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. plyne i povinnost v protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.“

²⁰³ Staňková, L. *Op. cit.*, s. 79-85.

²⁰⁴ Je třeba si uvědomit, že zahájení trestního stíhání zásadním způsobem mění procesní postavení osoby, proti níž se trestní řízení vede, a dle toho je také procesní naukou rozlišováno označení této osoby. Před zahájením

Staňková si uvědomuje, že jako garant zákonného provedení musí být úkonu přítomen soudce, ale upozorňuje, že musí být přítomen pouze samotnému procesu znovupoznávání, nikoliv však obligatornímu předchozímu ani případnému následnému výslechu k rekognici. Je tedy dle ní možné, aby případné chyby při provádění výslechu k rekognici nebyly odstraněny, jak by tomu mohlo být, kdyby byl těmto úkonům přítomen obhájce, jehož procesní právem je vznášet námitky různého charakteru.²⁰⁵ Staňková konstatuje, že při absenci obhájce je výrazně oslabeno procesní postavení poznávané osoby, neboť rekognice jako neopakovatelný úkon již (až na výjimečné situace) nebude opakována po zahájení trestního stíhání, jak je tomu u "běžného" výslechu. Připomíná, že za této situace má soudce při rekognici pouze roli tzv. zákonného arbitra, tedy dohlížet na zákonné provedení rekognice, a proto nemůže být jakýmsi substitutem obhájce, neboť smyslem jeho účasti narozdíl od obhájce není poukazovat na skutečnosti, které mohou být v důsledku námitkou, jenž oslabí důkazní sílu provedené rekognice.²⁰⁶

Staňková na podporu svých závěrů upozorňuje na znění § 158 odst. 5 TR: „*Při podání vysvětlení má každý právo na právní pomoc advokáta.*“ Dle jejího názoru je-li toto právo osobě přiznáno při podání vysvětlení, o to více by mělo být přiznáno též při provádění rekognice v neodkladném režimu, neboť ta může často být zásadní (až výlučný) důkaz proti dané osobě. Poukazuje při tom na závěr Nejvyššího soudu, který se svým rozhodnutím vyjádřil o osobě podezřelé v tom směru, že „*jako osoba, která má být poznána a jako taková např. musí být vyzvána, aby se zařadila na libovolné místo mezi ukazované osoby, a logicky jí proto náleží per analogiam právo na právní pomoc advokáta ve smyslu § 158 odst. 5 TR*“.²⁰⁷ Nejvyšší soud tedy osobě podezřelé přiznává právo na právní pomoc při rekognici. Jak ale poukazuje Staňková, jde o to, jaká procesní práva jsou pro tuto situaci obhajobě přiznána. Tato práva považuje Staňková za velmi omezená a nedostačující. Tento její závěr je založen na právním názoru vyjádřeném ve stejném rozhodnutí, kdy bylo judikováno, že procesní role obhájce je zúžena pouze na pomoc pasivní.²⁰⁸ Obhajoba se tak může zúčastnit pouze samotného

---

trestního stíhání jde o podezřelého, po zahájení jde již o obviněného. Až zahájení umožňuje, aby byla osobě přiznána širší paleta procesních práv (včetně práva na obhajobu).

²⁰⁵ Například námitky proti protokolaci či proti účasti dalších osob na provádění rekognice. Srov. Jelínek, J.; Uhlířová, M. *Obhájce v trestním řízení. 1. vydání.* Praha: Leges, 2011, s. 241. Jako příklad chyby, na kterou by mohl obhájce upozornit, uvádí Staňková situaci, kdy poznávající osoba nedostatečně popíše poznávanou osobu, tj. neuvede dostatečně diferenční znaky. Další prostor pro aktivitu obhajoby vidí v případě, kdy obhájce může namítnout nedodržení zákonného požadavku podobnosti figurantů.

²⁰⁶ Staňková, L. *Op. cit.*, s. 82.

²⁰⁷ Srov. rozhodnutí sp. zn. 5 Tdo 413/2012 ze dne 16. 5. 2012.

²⁰⁸ „*Účast advokáta při podání vysvětlení [...] se omezuje pouze na právní pomoc a jen v tomto rozsahu může advokát [...] vystupovat. Nejde o činnost, která by byla srovnatelná s účastí obhájce obviněného, a proto advokát*

znovupoznávacího úkonu (nikoliv však souvisejících výslechů), a to navíc pouze v pasivním režimu (nemůže tedy do průběhu rekognice jakkoli zasahovat). Dle Staňkové tak nelze hovořit o efektivním výkonu obhajoby. Jako pojistku pro zajištění efektivní právní ochrany navrhuje Staňková výrazně rozšířit pole působnosti soudce. Ten by totiž již neměl být pouze tím, kdo dohlíží na zákonnost prováděné rekognice, ale měl by se dle Staňkové také účastnit souvisejících výslechů, pokládat doplňující dotazy či dokonce by měl rekognici vést sám.²⁰⁹

---

nemůže postupovat ani analogicky podle § 41 TrŘ, protože zákon výslovně omezuje jeho činnost na poskytnutí právní pomoci. Advokát tedy nemůže do průběhu podávání vysvětlení zasahovat např. kladením otázek osobě, která vysvětlení podává, nemůže požadovat účast na jiných úkonech ve věci, kterých se osoba podávající vysvětlení neúčastní. Naproti tomu je např. oprávněn v průběhu podávání vysvětlení uskutečnit poradou s touto osobou, navrhnout provedení důkazů, účastnit se rekognice, při níž má být poznána osoba, které poskytuje právní pomoc.“

²⁰⁹ Staňková, L. *Op. cit.*, s. 85.

5. K návrhům na novelizaci úpravy rekognice *de lege ferenda*

5.1. Stručný nástin rekodifikačního úsilí trestního řádu a vývoje úpravy rekognice

V době vzniku textu této práce (roky 2022 a 2023) oslavil zákon o trestním řízení soudním více než 60 let své existence.²¹⁰ Vzhledem k zásadní změně situace v roce 1989 bylo jasné, že komunistickému režimu poplatný procesní předpis potřebuje radikální změnu, která měla vyústit v přijetí nového trestního řádu. Toho jsme se však k dnešnímu dni stále nedočkali, ač už bylo ustanoveno vícero rekodifikačních komisí, které své práce dotáhly více či méně k uceleným návrhům paragrafového znění nového trestního řádu. Místo velké rekodifikace se šlo cestou menších či větších novel, které měly za úkol upravit TŘ tak, aby vyhovoval demokratickému zřízení.²¹¹ K tomu, proč zatím nedošlo k přijetí zcela nového TŘ, uvádí Ministerstvo spravedlnosti na svém webu toto: „*Pod tlakem okamžitých požadavků praxe však nebylo možné přistoupit k rekodifikaci trestního práva procesního, a proto se přistupovalo k větším či menším novelám trestního řádu.*“²¹² V důsledku této praxe tak dnes novelizační smršť od doby přijetí TŘ čítá již téměř 120 (!) novel v časovém úseku 60 let. Průměr dvou novel na jeden kalendářní rok jistě nelze považovat za legislativně žádoucí výsledek u takto zásadního předpisu.

Právní regulace rekognice prošla v porovnání s celým TŘ podstatně klidnějším vývojem, neboť od jejího vyčlenění do zvláštních způsobů dokazování²¹³ byla novelizována pouze jednou.²¹⁴ Poslední pracovní skupina Komise pro rekodifikaci trestního řádu (ustanovená v březnu 2014) vedená Šámalem a později Říhou představila komplexní návrh paragrafového znění, který je dostupný v informačním systému Ministerstva spravedlnosti ČR.²¹⁵

---

²¹⁰ Dnes platný a účinný trestní řád byl přijat Národním shromážděním Československé socialistické republiky dne 29. 11. 1961 s účinností od 1. 1. 1962.

²¹¹ Ze skupiny velkých novel budiž uvedena alespoň novela zákonem č. 265/2001 Sb.. Tento zákon je v odborném prostoru někdy nazýván jako "Velká novela trestního řádu". Z poslední doby možno uvést novelu zákonem č. 333/2020 Sb.

²¹² Dostupné z <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>. (zobrazeno 29. 10. 2022 v 14:22).

²¹³ Předtím byla upravena velice stručně, a to pouze v rámci § 93 odst. 2 TŘ.

²¹⁴ A to s účinností od srpna roku 2013, kdy se změna týkala posunu věkové hranice při provádění rekognice za účasti dítěte z patnácti na osmnáct let.

²¹⁵ Dostupné z <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho> (zobrazeno 29. 10. 2022 v 9:57), stav k 14.10.2022.

Jak jsem uvedl již v úvodu práce, v průběhu času (bohužel) převládá v české politické sféře názor, že nový TŘ není zapotřebí a jako politicky průchozí se jeví cesta novelizační.²¹⁶ Tento postup považuji za nevhodný, nesystémový a problém (tj. nepřehlednost) neřešící. Trestní řád, již dnes poměrně nepřehledný, bude nadále znepřehledňován dalšími novelami. Po přijetí zcela nového trestního kodexu volá odborná veřejnost již dlouho, kdy vedle nepřehlednosti akcentuje komplikovanost, zdlouhavost, průtahy v trestním řízení a nereflexivní potřeby moderního procesu.²¹⁷ Níže analyzuji části "nepřehledného" návrhu nového TŘ pro úsek rekognice, neboť jsem jeho zastáncem a domnívám se, že jde (minimálně v této části) o správným směrem se ubírající legislativní práci. Poukážu ale současně i na některé části, které osobně nepovažuji za správné. Zároveň uvedu některé své vlastní novelizační úvahy, které v návrhu nenašly svůj odraz.

5.2. Jednotlivé novelizační návrhy

5.2.1. Ke změně v systematice úpravy rekognice

V návrhu nového TŘ (dále jen "návrh TŘ" nebo "návrh") byl plánován z mého pohledu poměrně zásadní posun chápání podstaty rekognice. Její úprava totiž byla zamýšlena spolu s úpravou konfrontace v dílu s názvem "Zvláštní způsoby výslechu".²¹⁸ Tímto krokem bychom se vrátily k dřívějšímu (a určitým způsobem odlišnému) chápání rekognice jako jakéhosi specifického druhu výslechu.²¹⁹ Jako důkaz tohoto posunu ve vnímání lze poukázat na tu skutečnost, že zbylé tři typy dnešních zvláštních způsobů dokazování (prověrka, pokus a rekonstrukce) byly navrhovány ke společnému zařazení do samostatného dílu. Legislativní

---

²¹⁶ K tomu srov. závěry ústavněprávních výborů Parlamentu: <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/poslanci-a-senatori-nechteji-novy-trestni-rad-davaji-prednost-upravam-toho-stareho/> a následné vyjádření ministra spravedlnosti: <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/novy-trestni-rad-je-ve-snemovne-nepruchodny-potvrdil-blazek/>, oba zdroje zobrazeny 10.7.2023 v 15:20.

²¹⁷ Srov. např. Musil, J. *Nekončící reforma trestního řízení*. Právníkové listy, č. 1/2017, s. 16-22, obdobně Šámal, P. *Průtahy a obstrukce v trestním řízení a jejich příčiny*. Trestněprávní revue, č. 2/2020, s. 63-75 a sérii akademických diskuzí s názvem „REKODIFIKAČNÍ ČTVRTKY“ aneb nad návrhem nového trestního řádu, dostupné na <https://www.rekodifikacnictvrtky.cz/> (zobrazeno 4. 4. 2023 v 19:58h).

²¹⁸ Důvodová zpráva k tomu uvádí: „I když je součástí konfrontace a rekognice také výslech osoby, navrhuje se je upravit v samostatném dílu 3 jako zvláštní způsoby výslechu, protože vykazují zásadní odchylky od klasického výslechu.“

²¹⁹ Takto ji však například chápe i současná komentářová a odborná literatura - srov. Púry, F., In: Šámal, P. a kol. *Trestní řád. 7. vydání*, Praha, 2013, C. H. Beck, s. 1537, obdobně Vantuch, P. *Trestní řízení z pohledu obhajoby. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 343 a zároveň rekognici takto pojímal i TŘ před novelou z roku 2001, kdy § 93 odst. 2 zněl: „Má-li se výslechem zjistit totožnost nějaké osoby nebo věci, vyzve se obviněný, aby ji popsal; teprve pak mu má být osoba nebo věc ukázána, a to zpravidla mezi několika osobami nebo několika věcmi téhož druhu.“ Ve stejném duchu se dodnes vyjadřuje v některých svých rozhodnutích i Nejvyšší soud - např. usnesení sp. zn. 4 Tdo 1585/2019 ze dne 22. 1. 2020 nebo usnesení sp. zn. 7 Tdo 542/2020 ze dne 10. 6. 2020.

zkratka "zvláštní způsob dokazování" tak v návrhu nového TŘ sice byla zachována, ale získávala odlišnou (řekněme zúženou) obsahovou náplň.

Se změnou v systematicce rekognice si dovolím nesouhlasit, neboť považuji rekognici, jak jsem ji vymezil v první části práce, za natolik specifický kriminalistický úkon, že její povaha odůvodňuje z různých důvodů úpravu tak, jak je účinná nyní, tzn. společně s ostatními zvláštními způsoby dokazování a odděleně od "klasického" výslechu.²²⁰ Tento návrh bych proto nedoporučil k převzetí do novelizace.²²¹

5.2.2. K povinnosti osoby účastnit se rekognice

Povinnost osoby účastnit se rekognice v tzv. pasivním režimu, která byla dovozena Ústavním soudem, byla zmíněna v důvodové zprávě k návrhu TŘ, ale nebyla navržena do paragrafového znění, což nepovažuji za správné rozhodnutí. Ač je tato povinnost jasně stanovena dotyčným nálezem, považuji pro účely zvýšení právní jistoty za vhodné, aby byla tato povinnost explicitně do TŘ zakotvena. Pokud by zákonodárce nakonec dospěl ke stejnému názoru, dovoluji si navrhnout znění, které by mohlo mít následující formulaci: „*Podezřelý nebo obviněný musí strpět svou pasivní účast na rekognici. Pro účely trestního řízení k tomu může být orgánem činným v trestním řízení i donucen, nesmí však být nucen k aktivnímu konání.*“ Tímto bychom dostali zásadě *nemo tenetur*, ale zároveň bychom jasně deklarovali oprávnění kriminalistů provádět rekognici i proti vůli poznávané osoby. Nicméně je třeba brát v potaz, že pro relevantní výsledky je fyzické donucení k účasti na rekognici (buť pasivní) při odporu poznávané osoby *de facto* nereálné.

5.2.3. K zavedení možnosti upuštění od obligatorního výslechu před rekognicí

Návrh obsahoval následující ustanovení: „*Podezřelý, obviněný nebo svědek, kteří mají poznat osobu nebo věc, se před rekognicí vyslechnou o okolnostech, za nichž osobu nebo věc vnímali, a o znacích nebo zvláštnostech, podle nichž by bylo možno osobu nebo věc poznat. Od výslechu před provedením rekognice může orgán činný v trestním řízení upustit, pokud poznávající osoba již byla k okolnostem uvedeným ve větě první vyslechnuta v rámci jiného výslechu v daném trestním řízení a souhlasí s tím, aby byl protokol o takovém výslechu použit i pro účely rekognice.*“ Toto ustanovení reagovalo na dnešní první větu odstavce 2 § 104b TŘ, kdy zachovávalo jako obligatorní část výslech poznávající osoby před provedením rekognice.

---

²²⁰ Jako důvod lze například uvést, že oproti výslechu je rekognice zpravidla úkonem přípravného řízení a zároveň je úkonem zásadně nepřerušitelným a nedoplnitelným. Srov. Dvořák, M. In: Jelínek, J. a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 404-405.

²²¹ Shodně např. Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 306.

Za velice přínosné považuji novinku, která byla navržena - tj. možnost upustit od výslechu ve chvíli, kdy jsou již k dispozici potřebné informace od poznávající osoby z jiného aprobovaného výslechu. To považuji za velmi praktické, neboť není důvodu, aby byla poznávající osoba vyslýchána k téže věci totožně podruhé. Dá se totiž očekávat, že obsah rekogničního výslechu by byl obsahově velmi obdobný, ne-li totožný s výslechem již provedeným. Pro účely trestního řízení takový výslech neznamena žádný posun a jde o zbytečně marněný čas pro obě strany. Z tohoto důvodu pléduji za to, aby tato možnost byla navržena jako novelizace stávající úpravy.

5.2.4. Zavedení poučovací povinnosti ze strany kriminalisty

Návrh zahrnoval tuto formulaci: „*Před provedením rekognice se poznávající osoba poučí o tom, že poznávaná osoba nebo věc nemusí být mezi osobami nebo věcmi, které jí budou ukázány.*“²²² Explicitní zakotvení poučení poznávající osoby s tímto obsahem shledávám za vysoce žádoucí, neboť je tím eliminována případná snaha poznávající osoby "označit alespoň někoho" ve snaze pomoci kriminalistům, i když nikoho z poznávaných osob nebo věcí nepoznává.²²³ Nad rámec tohoto poučení bych doporučil zavést i další objektivizující doporučení - např. že osoba, kterou poznávající označí, nemusí být pachatelem, že vyšetřování bude pokračovat i bez identifikace, že poznávající osoba nemusí učinit žádnou identifikaci nebo že vzhled pachatele se mohl od spáchání trestného činu změnit.²²⁴

5.2.5. Zpřesnění úpravy nezúčastněné osoby, otázka náhrad a možnost nepřivzetí

Ve srovnání s dnešní úpravou návrh v této otázce znamenal formální diskontinuitu a materiální posun správným směrem. Dnešní TRŘ totiž nepoužívá pojem "nezúčastněná osoba", ale "osoba, která není na věci zúčastněna". Návrh se tak obsahově blížil slovenské úpravě²²⁵ a dle mého názoru správně nepřebíral nesprávně zúžený a z toho důvodu ne zcela přesný požadavek nestrannosti pouze "na věci", kdy již nehovoří o nestrannosti například k obhajobě či kriminalistům (subjektům obecně). Pojem "nezúčastněná osoba" v sobě implikuje požadavek

---

²²² Zahraniční studie ukazují, že touto instrukcí lze dosáhnout snížení počtu chybných identifikací. Viz Steblay, N. M. *Social Influence in Eyewitness Recall: A Meta-analytic Review of Lineup Instruction Effects*. Law and Human Behavior, 1997, 21 (3), s. 294.

²²³ Poučovací povinnost v tomto znění dle zahraniční literatury snižuje riziko tzv. relativizujícího úsudku (*relative judgment*), tedy situace, kdy poznávající osoba sice nikoho nepoznává, avšak jelikož není poučena o tom, že osoba, již si pamatuje, nemusí být v baterii poznávaných, vybere osobu její paměťové stopě nejpodobnější. Viz Steblay, N. K. *Scientific advances in Eyewitness Identification Evidence*. Evidence, Social Psychology, and Health Care, 2015, 41 (3), s. 1116.

²²⁴ Viz Greespan, R. L.; Loftus, E. F. *Patterns in the use of best practices for eyewitness identifications in the field*. Psychology, Crime & Law, 2023, 29 (2), s. 161.

²²⁵ Viz poznámka pod čarou č. 63.

neustrannosti v šíři, jak jej *expressis verbis* obsahuje úprava slovenská, kterou považují v tomto směru za dokonalejší.

Návrh ani důvodová zpráva se nikterak nedotkly otázky náhrad nezúčastněných osob. Jak jsem již uvedl v části druhé, obsahuje slovenský trestní řád toto ustanovení: „*Nezúčastnená osoba má právo na náhradu nevyhnutných výdavkov a ušlej mzdy alebo iného preukázateľného ušlého príjmu. Nárok zaniká, ak ho nezúčastnená osoba neuplatní do troch dní po svojej prítomnosti na úkone, alebo po tom, čo jej bolo oznámené, že k úkonu nedôjde; na to musí byť nezúčastnená osoba upozornená.*“ Zakotvení náhrad pro nezúčastněné osoby považují za velmi efektivní nástroj, jak motivovat členy společnosti k účasti na rekognici, neboť pokud by zajišťování nezúčastněných osob bylo realizováno vždy mimo struktury orgánů činných v trestním řízení, implikovalo by to vyšší míru objektivnosti. Slovenská úprava současně znamená rozumnou míru benevolence, kdy vyžaduje od nezúčastněné osoby uplatnění jejího nároku na náhradu do tří dnů. Takováto úprava (náhrad obecně) není českému právu cizí a neznamenal by tak žádné interpretační ani aplikační potíže.

Zásadní, avšak v moderní době pochopitelnou, novinkou bylo v návrhu TŘ umožnění postupu, kdy se nezúčastněná osoba na úkon vůbec přivzít nemusela. Podmínkou takového postupu však bylo pořízení zvukového a obrazového záznamu.²²⁶ Tento postup osobně považují za ještě o něco transparentnější, neboť i u nezúčastněné osoby lze uvažovat o jejím možném ovlivnění ze strany kriminalistů, což u záznamu (vyjma extrémních případů manipulace se záznamem, např. jeho sestříháním) nehrozí. Ano, i zde je třeba vnímat, že dnešní technologie dokáží i takovýto typ záznamu upravit, nicméně se domnívám, že i po takovýchto úpravách by bylo možné poznat, že zde laicky řečeno "něco nesedí" a zároveň by bylo relativně snadné zavést efektivní protiopatření (např. využití plynutí času na hodinách).

5.2.6. K rekognici dle zobrazení a dle hlasu

Návrh obsahoval zlepšení a rozšíření způsobů provádění rekognice, když doplňoval rekognici dle fotografie o rekognici dle zobrazení, čímž autoři zřejmě reagovali na progresivní vývoj 3D technologií (zejm. 3D tiskáren), které v budoucnu mohou sehrávat v rekognici čím dál větší roli. Návrh zároveň zpřesňoval možnost provést rekognici podle funkčního znaku, a

---

²²⁶ „*K provádění rekognice se vždy přibere alespoň jedna nezúčastněná osoba, pokud není o úkonu pořizován zvukový a obrazový záznam.*“

to hlasu.²²⁷ S obojím lze jenom souhlasit, neboť by opět šlo o správné kroky rozšiřující a zdokonalující provádění rekognice.

5.2.7. K časové prodlevě mezi rekognicí *in foto* a *in natura*

Návrh též reagoval na závěry soudní judikatury týkající se možnosti provádění rekognice *in natura* po předcházející rekognici *in foto* (čímž je řešena problematika neopakovatelnosti rekognice), když explicitně umožňoval, aby „*Pokud byla rekognice provedena podle věty první nebo druhé (tedy rekognice dle fotografie a hlasu), je možné ji následně opakovat způsobem uvedeným v odstavci 3*“ (tedy rekognice *in natura*). Návrh současně komplementárně reagoval jak na závěry soudní judikatury, tak na závěry teorie a současně na aktuální znění, když přesněji stanovoval povinnost určité časové prodlevy mezi těmito typy rekognice: „*rekognice založená na poznání podoby osoby však nesmí být prováděna bezprostředně nebo v krátké době po provedení rekognice podle fotografie nebo jiného zobrazení*“. Drobnou odchylkou od stávající úpravy tak bylo, že návrh precizoval časové kritérium "bezprostředně" přidáním "nebo v krátké době", čímž nejspíše reagoval na praxi, kdy časový odstup například několika hodin byl kriminalisty považován za splnění zákonného požadavku.

5.2.8. K explicitnímu zavedení tzv. prázdné rekognice a vyloučení použitelnosti výsledků rekognice při pozitivní identifikaci poznávající osoby

Nóvum (co do úpravy, nikoli praxe) představoval navrhovaný odstavec sedmý. Ten totiž umožňoval, aby kriminalisté provedli rekognici v režimu tzv. prázdné rekognice (k pojmu viz výše).²²⁸ Zároveň podmiňoval tento způsob provedení "vážnými pochybnostmi", což je dle mého mínění jeden z ukázkových právně neurčitých pojmů a je pravděpodobné, že by se v budoucnu stal předmětem judikatury. Předpokládám, že kriminalista by musel v protokolu o rekognici tyto vážné pochybnosti uvést a odůvodnit, proč nakonec k prázdné rekognici přistoupil. Velice přísně pak návrh reagoval na situaci, kdy poznávající osoba při prázdné rekognici někoho "pozná", neboť stanovoval, že „*pokud poznávající osoba některou z takových osob nebo věcí pozná, nelze s ní v daném trestním řízení provést další rekognici vůči osobě nebo věci, která má být znovupoznána*.“ Navržená úprava tak tuto chybnou osobu absolutně bez výjimky pro další rekognice vylučovala. Je ovšem otázkou, zda nejde o příliš striktní řešení,

---

²²⁷ „*Jestliže má být osoba poznána podle hlasu, lze rekognici provést na základě hlasové nahrávky stejných slov, která se předloží poznávající osobě s hlasovými nahrávkami nejméně tří dalších osob s podobnými hlasovými vlastnostmi.*“

²²⁸ „*Jsou-li vážné pochybnosti o věrohodnosti poznávající osoby, je možné jí za účelem prověření její věrohodnosti nejdříve ukázat osoby nebo věci, mezi které poznávaná osoba nebo věc není zařazena.*“

neboť vůbec nemusí jít u poznávající osoby o úmysl, ale může jít o (omluvitelnou) chybu v důsledku stresu, která by však měla bezvýjimečný diskreditační důsledek a kriminalistům by zcela znemožňovala provedení další rekognice s totožnou osobou v roli poznávajícího.²²⁹

5.2.9. K (ne)pořizování zvukového a obrazového záznamu

Odstavec devátý navržené úpravy byl dle mého názoru sice směřovaný správně, nicméně jeho znění shledávám příliš benevolentní: „*Je-li to možné, o průběhu rekognice se pořídí zvukový a obrazový záznam.*“ O tom, že je žádoucí o rekognici pořizovat záznam, není sporu.²³⁰ Zákon zároveň zcela správně počítá jak s jeho zvukovou, tak i obrazovou verzí. Nicméně nemohu si odpustit kritiku návrhu daného ustanovení. V dnešní době, kdy má opravdu téměř každé mobilní zařízení schopné pořídít (méně či více kvalitní) obrazový a zvukový záznam, nevidím důvodu, proč autoři návrhu připouštěli možnost situace, kdy by pořízení záznamu nebylo možné a tato povinnost by tak odpadla. Na okraj lze poznamenat, že daný odstavec byl z legislativního hlediska chybou, neboť šlo o duplicitu (obsahově totožné ustanovení bylo možné nalézt už v úpravě protokolace rekognice). Toto ustanovení bych po obsahové stránce ve znovelizovaném TŘ velmi uvítal, avšak přesto si dovoluji ho v tomto znění nedoporučit k převzetí, pokud by bylo nastaveno takto (příliš) benevolentně.

5.2.10. K (ne)povinnému výsledku po provedení rekognice

V této oblasti navrhovaná úprava v podstatě přejímala dnešní znění § 104b odst. 8 TŘ, kdy stanovovala, že „*Po provedení rekognice se poznávající osoba vyslechne znovu, je-li třeba odstranit rozpor mezi její výpovědí a výsledky rekognice.*“ Návrh akorát dodával, že „*ustanovení o výsledku obviněného a svědka se použijí obdobně.*“ Tímto dodatkem návrh reflektoval skutečnost, aby i provedení porekogničního výsledku dodrželo všechny požadavky kladené TŘ na provádění "klasického" výsledku. Dané ustanovení si opět dovoluji nedoporučit k zařazení do novelizačních úvah, neboť jak jsem již uvedl dříve v práci, nemohou jinak než souhlasit s Dvořákem, který volá po zakotvení obligatornosti výsledku po rekognici bez výjimky.²³¹ Názory doporučující takovýto postup lze ostatně nalézt i v judikatuře Ústavního soudu.²³²

---

²²⁹ Dvořák naopak pléduje za obligatorní prázdnou rekognici při opakování rekognice za účelem ověření jistoty poznávající osoby. Srov. Dvořák, M. In: Jelínek, J. a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení. Op.cit.*, s. 416.

²³⁰ Pořizování záznamů stabilně doporučuje zahraniční literatura. Viz Kassin, S. M. *Eyewitness Identification Procedures: The Fifth Rule*. Law and Human Behavior, 1998, 22 (6), s. 652.

²³¹ Srov. poznámka pod čarou č. 57.

²³² Srov. nálezn sp. zn. III. ÚS 2288/10 ze dne 31. 5. 2012, první část *obiter dictum*.

5.2.11. Ke zpřesnění úpravy protokolace rekognice

Návrh znamenal též správný obsahový posun v oblasti protokolace rekognice, neboť zaváděl změnu spočívající v rozšíření stávající úpravy v tom směru, že pokud dojde k výslechu poznávající osoby před provedením rekognice, je nutné, aby do protokolu o samotné rekognici byla také opsána daná část tohoto výslechu.²³³ Zároveň se do protokolu také zanesou souhlas poznávající osoby k tomu, aby mohl být takto provedený výslech později použit pro účely rekognice.²³⁴ Co do obsahu protokolu návrh odpovídal úpravě současné s tím rozdílem, že sousloví "podezřelému, obviněnému nebo svědkovi" nahrazoval zastřešujícím pojmem "poznávající osoba".²³⁵ Zároveň návrh zakotvoval požadavek, aby byl pořízen obrazový a zvukový záznam, avšak požadavek byl nastaven opět (příliš) benevolentně, jak činil u úpravy samotné rekognice (viz výše). Toto ustanovení návrhu shledávám za přínosné a mělo by dle mého přesvědčení být převzato do novelizace, avšak pléduji za menší míru volnosti.

5.2.12. K zavedení povinného provádění rekognice v tzv. blind - režimu

Za velikou slabinu návrhu považují rezignaci na zavedení *blind-režimu* do struktury procesu provádění rekognice v českém právním řádu. Důvodová zpráva se sice této problematice dotýká, když uvádí, že „*Některé otázky, např. požadavek na to, aby osobu vyslychala, pokud možno, osoba, která neví, jaká osoba má být poznána, budou řešeny na metodické úrovni.*“²³⁶ Domnívám se však, že není vhodné řešit takto zásadní konstrukční prvek rekogniční procedury cestou metodiky a mnohem právně jistější by bylo zakotvení na zákonné úrovni. Mohlo by jít například o ustanovení ve znění: „*Orgán činný v trestním řízení provádějící rekognici nesmí být na úkonu zúčastněný, zejména nesmí vědět, kdo z poznávaných je osobou, proti které se řízení vede.*“ Jako podporu toho, že by takovýto režim měl být do českého trestního řádu zaveden, lze uvést, že jde jednak o jedno z doporučení Ústavního soudu, kterým lze zvýšit důkazní sílu rekognice a jednak bohatou zahraniční literaturu, která (stejně jako tuzemská²³⁷) tento způsob provádění rekognice považuje za objektivnější.²³⁸

---

²³³ „Pokud je před rekognicí proveden výslech [...] uvede se do protokolu o rekognici i opis příslušné části protokolu o předchozím výslechu poznávající osoby, která je významná pro účely rekognice.“

²³⁴ Důvodová zpráva jako účel uvádí toto: „To (myšlen souhlas) má význam z hlediska dokazování v řízení před soudem, v němž lze číst protokol o rekognici bez omezení.“

²³⁵ „V protokolu o rekognici se podrobně uvedou okolnosti, za nichž byla rekognice prováděna, zejména pořadí, ve kterém byly osoby nebo věci ukázány poznávající osobě, doba a podmínky jejího pozorování a její vyjádření.“

²³⁶ Dostupné z <https://www.rekodifikacnictvrtky.cz/>, zobrazeno 10. 6. 2023 v 10:05 h.

²³⁷ Srov. např. Dvořák, M. *Op. cit.*, s. 298.

²³⁸ Viz zásadní dílo Wells, G. L.; Small, M.; Penrod, S.; Malpass, R. S.; Fulero, S. M.; Brimacombe, C. A. E. *Eyewitness Identification Procedures: Recommendations for Lineups and Photospreads*. Law and Human Behavior, 1998, 22 (6), s. 627-629. Dále např. Kovera, M. B.; Katzman, J.; Jones, J. M.; Fessinger, M. *Science-*

5.3. Shrnutí návrhů na novelizaci právní regulace rekognice

Komplexně je nutno návrh úpravy rekognice pro (neprůchozí) nový trestní řád považovat za velmi zdařilý. Předně vnímám pozitivně fakt, že legislativní návrh respektoval závěry judikatury ohledně rekognice (k čemuž se hlásí sama důvodová zpráva již první větou v části týkající se rekognice), zejména pak závěry tzv. "Velkého nálezu o rekognici". Další pozitivum byla možnost upustit od výslechu poznávající osoby před rekognicí, pokud již výslech k daným okolnostem proběhl. Stejně tak zakotvovaná poučovací povinnost ze strany kriminalisty o tom, že v baterii ukázaných osob/věcí nemusí být osoba/věc, kterou poznávající osoba viděla, považuji za krok správným směrem, neboť tak alespoň částečně předcházíme možnému stresu poznávající osoby z toho, že "nikoho/nic nepoznává". Též zpreciznění úpravy ohledně nezúčastněné osoby je nutno kvitovat, doporučil bych však zvažovat úpravu týkající se náhrad. Se zachováním režimu skryté rekognice a explicitním zavedením možnosti režimu prázdné rekognice také souhlasím, neboť se tím přibližujeme úpravě na západ od nás, kde jsou tyto režimy rekognice běžnou (a úspěšnou) praxí. Za nepřiliš zdařilé si dovoluji považovat tři věci. Zaprvé striktní znevěrohodnění poznávající osoby chybující v režimu prázdné rekognice. Zadruhé přílišnou benevolenci u požadavku pořizování obrazových a zvukových záznamů průběhu rekognice. Zatřetí úplná rezignace na zavedení povinného blind-režimu, který je například v právní a kriminalistické angloamerické praxi běžným standardem. Závěrem jsem toho názoru, že zákonodárce by měl též vytvořit určitý právní rámec tzv. agnoskace. Sečteno podtrženo, věřím, že mnohé části navrhované úpravy budou převzaty do novelizačních plánů a dojde tak ke zpreciznění úpravy rekognice ve stávajícím trestním řádu.

Závěr

Diplomová práce, rozdělená do pěti částí soustředěných do tří celků, se zabývá tradičním kriminalistickým institutem - rekognicí. V prvním celku práce je nejprve stručně popsán teoretický aparát vztahující se k rekognici, například systematické zařazení rekognice *de lege lata*, subjekty účastníci se rekognice, doktrínou traktované funkce a znaky a též vymezení ke zbylým tzv. zvláštním způsobům dokazování. Dále je provedena mezinárodní komparace se zahraničními úpravami (v pořadí slovenská, italská, polská a nejrozsáhleji anglická). Druhý celek práce, jenž je spolu s třetím těžištěm práce, obsahuje analýzu soudních rozhodnutí obecných soudů i soudu Ústavního, které lze ve vztahu k rekognici považovat za zásadní. Jako příklady lze uvést otázku povinnosti podrobit se rekognici, otázka podobnosti figurantů či sada opatření doporučovaných ke zvýšení objektivnosti a důkazní síly rekognice. Obsahem třetího celku je zaprvé analýza některých problémů platné právní úpravy - například problémy spojené s (ne)opakovatelností a (ne)odkladností rekognice. Zadruhé rozbor návrhu nového trestního řádu, který se bohužel v průběhu psaní této práce ukázal (i přes kritiku stávající úpravy odbornou veřejností a její volání po novém kodexu²³⁹) jako legislativně neprůchozí v komorách Parlamentu České republiky a od jeho přijetí bylo nakonec upuštěno. Tento návrh v části týkající se rekognice považuje autor za velice kvalitní legislativní počín a doporučuje určité části, příkladmo poučení poznávající osoby, zpřesnění protokolace či doplnění rekognice dle zobrazení k převzetí do novelizačních plánů. Autor v návrhu naopak postrádá zákonné zakotvení režimu *double-blind* nebo vytvoření rámce pro agnoskaci.

Cílem, který jsem si vytkl v úvodu své práce, bylo přinést odpověď na otázku, zda je současná platná právní úprava rekognice dostatečně efektivní pro účely odhalování pachatelů trestné činnosti za současného naplnění doktríny právního státu. Jsem toho názoru, že tomu tak skutečně je. Ač není právní regulace rekognice dokonalá, četnost provádění tohoto kriminalistického úkonu a hojnost rozhodnutí, které aprobují jeho výsledky jakožto (někdy výlučného) usvědčujícího důkazu, budiž podporou mého tvrzení. Věřím, že některé návrhy, které obsahoval návrh pro nový trestní řád nebo některé mé vlastní, nakonec budou převzaty do novelizačního schématu trestního řádu a povedou ke zpreciznění úpravy rekognice, o které jsem přesvědčen, že bude i v budoucnu velice často využívanou metodou identifikace pro účel tak společensky naprosto nezbytný, jako je ochrana nás všech před trestnou činností.

---

²³⁹ Srov. např. Šámal, P. In: Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní - minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, s. 46.

Zdroje diplomové práce

Česká odborná literatura:

1. Linhart, J. a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog, 2003, 413 str., ISBN: 80-85843-61-7.
2. Protivinský, M.; Klvaňa, K. *Základy kriminalistiky. 2. vydání*. Praha: Armex Publishing, 2007, 153 str., ISBN: 978-80-86795-50-8.
3. Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní. 6. vydání*. Praha: Leges, 2021, 942 str., ISBN: 978-80-7502-550-0.
4. Konrád, Z.; Porada, V.; Straus, J.; Suchánek, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. 2. vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 417 str., ISBN 978-80-7380-859-4
5. Dvořák, M. *Rekognice osob v trestním řízení*. Praha: Leges, 2022, 352 str., ISBN: 978-80-7502-532-6.
6. Drašítík, A.; Fenyk, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, 1412 str., ISBN: 978-80-7552-600-7.
7. Janulková, K. *Rekognice*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2018, 108 str., ISBN: 978-80-7598-105-9.
8. Konrád, Z.; Veselá, J. *Rekognice*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2008, 71 str., ISBN: 978-80-7251-269-0.
9. Porada, V. a kol. *Kriminalistika. Technické, forenzní a kybernetické aspekty. 2. vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2019, 1205 str., ISBN: 978-80-7380-741-2.
10. Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. 7. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2013, 4700 str., ISBN: 978-80-7400-465-0.
11. Musil, J.; Konrád, Z.; Suchánek, J. *Kriminalistika, 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, 583 str., ISBN: 80-7179-878-9.
12. Šimovček, I. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 408 str., ISBN: 978-80-7380-343-8.
13. Tiplica, M. a kol. *Kriminalistická taktika. 2. upravené vydání*. Praha: Policejní akademie České republiky, 1999, 162 str., ISBN: 80-7251-007-X.
14. Jelínek, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 9. vydání*. Praha: Leges, 2022, 1424 str., ISBN: 978-80-7502-637-8.
15. Vantuch, P. *Obhajoba obviněného. 3. doplněné a přepracované vydání*. Praha: C. H. Beck, 2010, 672 str., ISBN: 978-80-7400-321-9.
16. Vantuch, P. *Trestní řízení z pohledu obhajoby. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2019, 1280 str., ISBN: 978-80-7400-750-7.
17. Gřivna, T.; Šámal, P.; Válková, H; a kol. *Oběti trestných činů. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, 792 str., ISBN: 978-80-7400-793-4.
18. Svoboda, K. *Řízení v prvním stupni. Civilní proces z pohledu účastníka*. Praha: C. H. Beck, 2019, 712 str., ISBN: 978-80-7400-733-0.
19. Potěšil, L.; Hejč, D.; Rigel, F.; Marek, D. *Správní řád. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2020, 920 str., ISBN: 978-80-7400-804-7.
20. Jelínek, J. a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, 554 str., ISBN: 978-80-7502-444-2.
21. Gerloch, A. *Teorie práva. 8. vydání*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021, 341 str., ISBN: 978-80-7380-838-9.

22. Jelínek, J. (ed.) *Základní zásady trestního řízení - vůdčí ideje českého trestního procesu*. Praha: Leges, 2016, 224 str., ISBN: 978-80-7502-155-7.
23. Jelínek, J. a kol. *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*. Praha: Leges, 2018, 536 str., ISBN: 978-80-7502-287-5.
24. Chmelík, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 536 str., ISBN: 80-86898-36-9.
25. Porada, V.; Polák, P. a kol. *Kriminalistika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 510 str., ISBN: 978-80-7380-558-6.
26. Jelínek, J.; Uhlířová, M. *Obhájce v trestním řízení. 1. vydání*. Praha: Leges, 2011, 416 str., ISBN: 978-80-87212-88-2.
27. Protivinský, M. *Rekognice v přípravném řízení*. Praha: Ústav kriminalistiky PFUK, 1971, 183 str., ISBN: nepřiděleno.
28. Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní - minulost a budoucnost*. Praha: Leges, 2016, 440 str., ISBN: 978-80-7502-185-4.

České odborné články:

1. Protivinský, M. *Rekognice po velké novele trestního řádu*. Kriminalistika, č. 2/2005, s. 120-124, ISSN: 1210-9150.
2. Protivinský, M. *Teorie a praxe kriminalistické identifikace formou rekognice*. Kriminalistický sborník, 1984, 28 (3), s. 133 a násl., ISSN: 1453-259X.
3. Protivinský, M. *Vady rekognice a její procesní důsledky*. Bulletin Advokacie, č. 2/1997, s. 11-25, ISSN: 1210-6348.
4. Protivinský, M. *Pro jaký výklad rekognice (§ 104b TrŘ) se máme angažovat?* Kriminalistika, č. 4/2006, s. 263-266, ISSN: 1210-9150.
5. Musil, J. *Zákaz donucování k sebeobviňování (nemo tenetur se ipsum accusare)*. Kriminalistika, č. 4/2009, s. 252-264, ISSN: 1210-9150.
6. Fryšták, M. *Některé aspekty rekognice v praxi přípravného řízení a povinnost účasti obviněného jako poznávané osoby na ní*. Kriminalistika, č. 4/2004, s. 282-291, ISSN: 1210-9150.
7. Kratochvíl, V. *Zákonnost a ústavnost rekognice. Poznámky z hlediska právního stavu před a po „velké novele“ trestního řádu a před a po „euronovele“ Ústavy*. Kriminalistika, č. 3/2003, s. 196-203, ISSN: 1210-9150.
8. Staňková, L. *Otázky nad rekognicí prováděnou jako neodkladný a neopakovatelný úkon*. Trestněprávní revue, č. 4/2017, s. 79-85, ISSN: 1213-5313.
9. Růžek, A. *K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu*. Socialistické soudnictví, roč. VI, seš. 5, tisk. odd. MS, Praha, 1966, s. 224 a násl., ISSN: 0560-4052.
10. Brázda, J. *Je rekognice "in natura" opakovatelný, nebo neopakovatelný úkon?* Bulletin advokacie, č. 10/2013, s. 41-43, ISSN: 1210-6348.
11. Musil, J. *Nekončící reforma trestního řízení*. Právníkové listy, č. 1/2017, s. 16-22, ISSN: 2533-736X.
12. Šámal, P. *Průtahy a obstrukce v trestním řízení a jejich příčiny*. Trestněprávní revue, č. 2/2020, s. 63-75, ISSN: 1213-5313.
13. Coufalová, D. *Přítomnost soudce při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů: Kritické zamyšlení de lege lata a de lege ferenda*. Trestněprávní revue, č. 2/2021, s. 63-70, ISSN: 1213-5313.

14. Müller, J.; Hambalek, J. *Provádění rekonice ve Velké Británii*. Kriminologický sborník, č. 2/2009, s. 64-67, ISSN: nepřiděleno.
15. Mates, P.; Púry, F. *Zákaz nucení k sebeobviňování*. Bulletin advokacie, č. 3/2019, s. 7-13, ISSN: 1210-6348.
16. Herczeg, J. *Zásada "nemo tenetur" a práva obviněného v trestním řízení*. Bulletin advokacie, č. 1-2/2010, s. 38-46, ISSN: 1210-6348.
17. Fryšták, M. *Zahájení přípravného řízení provedením neodkladných a neopakovatelných úkonů*. Trestněprávní revue, č. 5/2013, s. 109-112, ISSN: 1213-5313.

Zahraniční odborná literatura:

1. Dunning, G.; Perretta, S. *Automacity and eyewitness accuracy: a 10- to 12- second rule for distinguishing accurate from inaccurate positive identifications*. Journal of Applied Psychology, 87 (5), 2002, s. 951-962.
2. Valentine, T.; Darling, S.; Memon, A. *How can psychological science enhance the effectiveness of identification procedures? An international comparison*. Public Interest Law Reporter, 11 (2), 2006, s. 21-46.
3. Wells, G. *Eyewitness identification: Systemic reforms*. Wisconsin Law Review, 2, 2006, s. 615-644.
4. Clark, S. E.; Moreland, M. B.; Gronlund, S. D. *Evolution of the empirical and theoretical foundations of eyewitness identification reform*. Psychonomic Bulletin Review, 21 (2), 2014, s. 251-267.
5. Sangero, B. *Applying the stamp safety model to prevent false convictions based on eyewitness misidentifications*. Albany Law Review, 83 (3), 2019/2020, s. 931-964.
6. Stein, E. *The admissibility of expert testimony about cognitive science research on eyewitness identification*. Law, Probability and Risk, 2 (4), 2003, s. 295-303.
7. Greespan, R. L.; Loftus, E. F. *Patterns in the use of best practices for eyewitness identifications in the field*. Psychology, Crime & Law, 29 (2), 2023, s. 161-181.
8. Kovera, M. B.; Katzman, J.; Jones, J. M.; Fessinger, M. *Science-Based Recommendations for the Collection of Eyewitness Identification Evidence*. Court Review, 58 (3), 2022, s. 130-140.
9. Saraiva, R. B.; Boeijen, I.; Hope, L.; Horselenberg, R.; Sauerland, M.; Koppen, P. *Eyewitness metamemory predicts identification performance in biased and unbiased line-ups*. Legal & Criminological Psychology, 25 (2), 2020, s. 111-132.
10. Steblay, N. M. *Social Influence in Eyewitness Recall: A Meta-analytic Review of Lineup Instruction Effects*. Law and Human Behavior, 21 (3), 1997, s. 283-298.
11. Juncu, S.; Fitzgerald, R. J. *A Meta-Analysis of Lineup Size Effects on Eyewitness Identification*. Psychology, Public Policy, and Law, 27 (3), 2021, s. 295-315.
12. Taylor, L. E. *Reliability of Eyewitness Identification*. Criminal Defense, 9 (5), 1982, s. 6-12.
13. Clark, S. E.; Howell, R. T.; Davey, S. L. *Regularities in Eyewitness Identification*. Law and Human Behavior, 32 (3), 2008, s. 187-218.
14. Dysart, J. E. *A Primer on the Psychology of Eyewitness memory*. Loyola Law Review, 64 (3), 2018, s. 663-668.
15. Sporer, L. S.; Malpass, R. S. *Psychological issues in person identification*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum, 1996, s. 53-86.
16. Steblay, N. K. *Scientific advances in Eyewitness Identification Evidence*. Evidence, Social Psychology, and Health Care, 41 (3), 2015, s. 1090-1128.

17. Kassin, S. M. *Eyewitness Identification Procedures: The Fifth Rule*. Law and Human Behavior, 22 (6), 1998, s. 649-654.
18. Clark, S. E.; Moreland, M. B.; Larson, R. P. *Legitimacy, Procedural Justice, Accuracy, and Eyewitness Identification*. UC Irvine Law Review, 8 (1), 2018, s. 41-84.
19. Godfrey, R. D.; Clark, S. E. *Repeated Eyewitness Identification Procedures: Memory, Decision Making, and Probative Value*. Law and Human Behavior, 34 (3), 2010, s. 241-258.
20. Russano, M. B.; Dickinson, J. J.; Greathouse, S. M.; Kovera, M. B. *Why Don't You Take Another Look at Number Three: Investigator Knowledge and Its Effects on Eyewitness Confidence and Identification Decisions*. Cardozo Public Law, Policy, and Ethics Journal, 4 (2), 2006, s. 355-380.
21. Wells, G. L.; Kovera, M. B.; Douglass, A. B.; Brewer, N.; Meissner, Ch. A.; Wixted, J. T. *Policy and Procedure Recommendations for the Collection and Preservation of Eyewitness Identification Evidence*. Law and Human Behavior, 44 (1), 2020, s. 3-36.
22. Wells, G. L.; Small, M.; Penrod, S.; Malpass, R. S.; Fulero, S. M.; Brimacombe, C. A. E. *Eyewitness Identification Procedures: Recommendations for Lineups and Photospreads*. Law and Human Behavior, 22 (6), 1998, s. 603-648.
23. Geiselman, R. E. *Eyewitness Expert Testimony: Handbook for the Forensic Psychiatrist, Psychologist and Attorney*. Amer College of Forensic, 1995, 199 str., ISBN: 0-935685-00-4.
24. Wise, R. A.; Fishman, C. S.; Safer, M. A. *How to Analyze the Accuracy of Eyewitness Testimony in a Criminal Case*. Connecticut Law Review, 42 (2), 2009, s. 435-514.

Internetové zdroje:

1. https://www.viper.police.uk/pages/parade_demo_video.html
2. <https://www.justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.
3. <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/poslanci-a-senatori-nechteji-novy-trestni-rad-davaji-prednost-upravam-toho-stareho/>
4. <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/novy-trestni-rad-je-ve-snemovne-nepruchodny-potvrdil-blazek/>
5. <https://www.rekodifikacnictvrky.cz/>

Judikatura, výkladová stanoviska a právní předpisy:

1. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Tdo 936/2007 ze dne 22. 8. 2007.
2. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Tz 210/2005 ze dne 24. 6. 2006.
3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Tdo 429/2015 ze dne 27. 1. 2016.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Tdo 413/2012 ze dne 16. 5. 2012.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Tdo 467/2016 ze dne 26. 4. 2016.
6. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 7 Tdo 542/2020 ze dne 10. 6. 2020.
7. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 11 Tdo 1236/2016 ze dne 18. 10. 2016.
8. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 3 Tdo 54/2020 ze dne 15. 4. 2020.
9. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Tdo 1585/2019 ze dne 22. 1. 2020.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 7 Tdo 542/2020 ze dne 10. 6. 2020.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 5 Tdo 413/2012 ze dne 16. 5. 2012.
12. Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 4 Tz 210/2005 ze dne 26.4.2006.

13. Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 8 Tdo 695/2009 ze dne 18. 6. 2009.
14. Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 1095/15 ze dne 30. 7. 2015.
15. Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 528/06 ze dne 11. 10. 2007.
16. Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3709/16 ze dne 20. 6. 2017.
17. Nález Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 1258/21 ze dne 13. 7. 2021.
18. Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 623/2000 ze dne 27. 5. 2003.
19. Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 256/01 ze dne 21. 3. 2002.
20. Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 655/06 ze dne 23. 5. 2007.
21. Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3206/08 ze dne 27. 4. 2009.
22. Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 2288/10 ze dne 31. 5. 2012.
23. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 1946/17 ze dne 23. 8. 2017.
24. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 1350/18 ze dne 30. 8. 2018.
25. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 1581/18 ze dne 4. 9. 2018.
26. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 2/03 ze dne 25. 2. 2003.
27. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 1335/11 ze dne 30. 8. 2011.
28. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 2414/13 ze dne 24. 3. 2014.
29. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 1083/08 ze dne 23. 6. 2008.
30. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 1946/17 ze dne 23. 8. 2017.
31. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 2435/13 ze dne 21. 5. 2014.
32. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 879/17 ze dne 25. 4. 2017.
33. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 316/21 ze dne 20. 9. 2022.
34. Usnesení Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 3108/08 ze dne 26. 3. 2009.
35. Stanovisko Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS-st. 30/10 ze dne 30. 11. 2010.
36. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 4/1998 Sb. výkladových stanovisek NSZ.
37. Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 4/2003 Sb. výkladových stanovisek NSZ.
38. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
39. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
40. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.